

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

το

δόντι

ΤΕΥΧΟΣ 11 - 12 • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2000 • 1 ΔΡΧ.

Ι. Δ. Ιωαννίδης
Αφιέρωμα στον
«άγνωστο» συγγραφέα
των παιδιών

*Θιάσοι και
παραστάσεις στην
Πάτρα του 1920*

*Λιθογραφείο
Ένα καινούριο θέατρο
γεννιέται...*

*Οι αποκλεισμένοι της
Νέας Εποχής μένουν
δίπλα μας*

Να γίνει το Πανεπιστήμιο πόλη...

Συζήτηση με το νέο Πρύτανη Νικόλαο Ζούμπο

Σελ. 14

Σελ. 22

Σελ. 26

Σελ. 50

Editorial	3
Οδόντα αντί Οδόντος	6
Νίκος Ζούμπος: Να γίνει το Πανεπιστήμιο πόλη... ..	14
Λιθογραφείο	22
Με τους αποκλεισμένους... ..	26
Θέμα στην Πάτρα της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα	30
Προσεχώς	35
Μουσική: Ορχήστρα των χρωμάτων	45
Σοφία Καμαγιάνη: Θέλω να συναντήσω κι άλλους τρελούς... ..	50
Βιβλίο: Ι. Δ. Ιωαννίδης: Ο παιδαγωγός και συγγραφέας	56
Το γράμμα του φαντάρου	60
Κινηματογράφος: Η αθέατη πλευρά του Πήτερ Σέλλερς	64
Βιομηχανική και τεχνολογική κληρονομιά: Ένας πλούτος που πρέπει να σώσουμε	66
Σύντομο βιογραφικό	70
Ελάτε στην παρέα μας! ...	74
Υστερόγραφο	78

Εκδότης – Διευθυντής
Ανδρέας Γ. Τσιλίρας
Τ.Θ. 3008, 26222 Πάτρα
Τηλ. & fax (061) 623669
www.todonti.gr

Αρχισυντάκτης
Γιάννης Μουγγολιάς

Νομικός Σύμβουλος
Βασίλης Λαδάς

Δημόσιες Σχέσεις
Ρούλα Κωστακοπούλου

Διαφήμιση
Μάκης Σέργιος

**Σε αυτό το τεύχος
συνεργάστηκαν**
Αγγελική Αποστολοπούλου
Δημήτρης Κάββουρας
Γιώργος Κοζιάς

Στέλιος Μαφρέδας
Ξενοφών Παπαευθυμίου
Βίκυ Σπυριδωνός
Αντώνης Στασινόπουλος
Παναγιώτης Φωτίου
Σπύρος Χατζής

Τεχνική Επιμέλεια
Tygorama
www.tygorama.gr

Εκτύπωση
Ταχύτυπο, Αγ. Ανδρέου 5,
τηλ. 279417, 278633

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Το Συνεδριακό και Πολιτιστι-
κό Κέντρο του Πανεπιστημίου
Πατρών.

Κ α τ α ι γ ι σ μ ό ς

Τα θέατρα, τα κάστρα, τα γήπεδα και οι παραλίες όπου και φέτος συναντηθήκαμε.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες που – δυστυχώς – τελείωσαν.

Τα δεκατρία μετάλλια που έφεραν οι αθλητές της ελληνικής αποστολής.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες που – δυστυχώς – έρχονται.

Τα μέσα ενημέρωσης που φέτος ξεπέρασαν τις ομάδες του ποδοσφαίρου και του μπάσκετ στις μεταγραφές, πραγματικές ή φημολογούμενες.

Το αδιέξοδο στην παιδεία από την κορυφή (που φτάνει) μέχρι τους μαθητές (που δε φτάνει).

Η συναυλία με τις «Μικρές περιπλανήσεις» στο Κάστρο της Πάτρας.

Το ναυάγιο που εκτός από μαρτυρία αποσάρθρωσης έγινε και αιτία συνήθων υπερβολών.

Ο πεζόδρομος της Αγίου Νικολάου. Συμβολίζει την πορεία της Πάτρας προς το αύριο;

Η συζήτηση για την Ελλάδα που ο καθένας έχει μέσα του, γι' αυτή που ζει ή νομίζει πως ζει, αλλά και γι' αυτή για την οποία είναι υπεύθυνος.

Οι καταιγιστικές αλλαγές στη Γιουγκοσλαβία.

Η πορεία προς την Πάτρα – Πολιτιστική Πρωτεύουσα του 2006, για την οποία ουδείς φαίνεται να ανησυχεί.

Η απώλεια του Σπύρου Πλασκοβίτη.

Ένα καινούριο θέατρο στην πόλη με φρέσκιες ιδέες.

Η ανανέωση του πληθυσμού της Πάτρας μέσω των καινούριων φοιτητών. Πόσοι θα (την) ερωτευτούν;

Η επιστροφή στην Πάτρα μιας κυρίας του ελληνικού θεάτρου, της Μάγιας Λυμπεροπούλου.

Η καλοκαιρία που τρέλανε κι εμάς και τους επιστήμονες.

Η παράνοια με τα κάθε είδους «τρελά» ζώα (αγελάδες, κοτόπουλα κ.τ.λ.). Αλήθεια, σ' αυτά ανήκει ο χαρακτηρισμός;

Η καθυστέρηση στην έκδοση αυτού του τεύχους και η σταδιακή συνειδητοποίηση των δυσκολιών που κρύβουν τέτοιες προσπάθειες.

Όλα όσα θυμόμαστε από τους μήνες που αφήσαμε πίσω.

Καλό χειμώνα!

Ανδρέας Γ. Τσιλίρας

Web Site? Creator

Φτιάξτο Μόνος σου!

Ο Creator:

- ▶ Επιτρέπει στον καθένα να δημιουργεί, να δημοσιεύει, να τροποποιεί και να ενημερώνει ένα Web Site εύκολα και γρήγορα.
- ▶ Αποτελεί μια άμεση και ολοκληρωμένη λύση εταιρικής παρουσίας στο Internet, χωρίς κόστος κατασκευής ιστοσελίδων.

Ενημερωθείτε για τις Υπηρεσίες και τα Προϊόντα της West Net

Πρόσβαση στο Internet

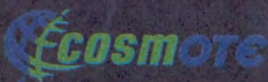
Μόνιμες Συνδέσεις

Υπηρεσίες WWW

Ανάπτυξη εφαρμογών στο Internet

Υπηρεσίες On-line

Κινητή Τηλεφωνία

W E S T N E T A . E .

Γεροκωστοπούλου 17 • 262 21 Πάτρα • τηλ.: (061) 624070 • fax: (061) 623955 • e-mail: info@westnet.gr

www.westnet.gr

ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΠΑΤΡΑΣ

MUNICIPAL
AND REGIONAL
THEATRE
OF PATRAS

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : ΘΕΜΗΣ ΜΟΥΜΟΥΛΙΔΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Θεατρική περίοδος

2000 - 2001

ΞΕΝΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ὀδυσσεβάχ
Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ
Πρώτη παράσταση:
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ
Ο εχθρός του ποιητή
Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ
Πρώτη παράσταση:
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΧΡΥΣΑ ΣΠΗΛΙΩΤΗ
**Ποιός ανακάλυψε
την ΑΜΕΡΙΚΗ?**
Θέατρο ΑΓΟΡΑ
Πρώτη παράσταση:
ΣΑΒΒΑΤΟ 18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗ
**Το παραμύθι
χωρίς όνομα**
Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ
Πρώτη παράσταση:
ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΝΤΜΟΝ ΡΟΣΤΑΝ
Οι Ρομαντικοί
Θέατρο ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Πρώτη παράσταση:
ΣΑΒΒΑΤΟ 2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΠΑΤΡΙΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ
**ΠΑΤΡΑ η Πόλη
και το Πέρασμα**
Θέατρο ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2001

ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΑΝΤΟΝΙ
**Υπηρέτης
δύο αφεντάδων**
Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ
Πρώτη παράσταση:
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΑΝΔΡΕΑ ΣΤΑΪΚΟΥ
Καρακορούμ
Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2001

ΝΤΕΜΠΥ ΙΣΣΙΤ
**Η γυναίκα
που μαγείρεψε τον
άντρα της**
Θέατρο ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Πρώτη παράσταση:
ΣΑΒΒΑΤΟ 2 ΜΑΡΤΙΟΥ

17 - 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2001
**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ
& ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ**
Καθημερινά σε πέντε
διαφορετικούς χώρους της Πόλης

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: (061)623730 ΤΑΜΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ: (061)273613 e-mail: theat-pat@otenet.gr

οδόντα αντίοδόντος

Κάτι Ξέχασαν... Τον οικονομικό απολογισμό της περασμένης περιόδου υποσχέθηκε ότι θα ανακοινώσει σε εύθετο χρόνο το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας. Μάλιστα με βάση όσα έχουν δει το φως της δημοσιότητας, τα στοιχεία που θα περιλαμβάνει θα είναι τέτοια που θα διαψεύδουν κατηγορηματικά όλους όσους υποστήριξαν ότι η καλοκαιρινή του παραγωγή «Μίκης Θεοδωράκης – Μια μουσική παράσταση» ήταν μάλλον ασύμφορη για τα οικονομικά του Θεάτρου.

Όμως οι υπεύθυνοι του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. κάτι φαίνεται πως έχουν ξεχάσει. Κι αυτό δεν είναι άλλο από τον οικονομικό απολογισμό της περασμένης περιόδου, επί καλλιτεχνικής διεύθυνσης Γιώργου Κιμούλη. Όλοι κάνουν πως δεν ξέρουν τίποτα, ενώ ακόμα και η εκδίκηση μιας μήνυσης του Κιμούλη έναντι εφημερίδας της Πάτρας που είχε αναφερθεί σε μεγάλο οικονομικό άνοιγμα, δεν έδωσε κανένα καινούριο στοιχείο.

Μήπως πρέπει κάποτε να λήξει και αυτή η εκκρεμότητα; Αν, όντως, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα κι αν όντως έχει δίκιο ο κ. Κιμούλης (και άρα άδικο όσοι τον κατηγορήσαν, ακόμα και μέσα από το Δήμο), δεν είναι πιο σωστό να είναι και δημόσια αποδεδειγμένο;

Μάλλον ή σίγουρα; Ολοκληρώθηκε η σειρά των εκδηλώσεων του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας (του οποίου το πρόγραμμα υποτίθεται πως έφτανε μέχρι το... Δε-

κέμβριο) κι εμείς πρέπει μάλλον να αισθανόμαστε δικαιωμένοι που στο πρηγούμενο τεύχος το χαρακτηρίζαμε «μάλλον το χειρότερο των τελευταίων ετών». Ένα μικρό λάθος κάναμε. Αντί για «μάλλον» θα έπρεπε να λέγαμε «σίγουρα», αφού τελικά κάπως έτσι έγινε.

Δεν είναι μόνο η γκρίνια που ξεσηκώθηκε, ούτε τα «παρατρέγουδα» που σημειώθηκαν, αν και μόνο αυτά θα έφταναν. Είναι πως το Διεθνές Φεστιβάλ έχει πέσει πια σε τέτοιο επίπεδο αναξιπιστίας και ανυποληψίας που ακόμα και στην Πάτρα δε χαίρει καμίας εκτίμησης. Ένα μικρό γκάλοπ στους πολίτες της Πάτρας (ακόμα και σε αυτούς που ασχολούνται παραδοσιακά με τα του πολιτισμού) θα ήταν αρκετό για να καταλάβουμε ότι το φετινό πρόγραμμα ήταν ίσως το πιο αδιάφορο των τελευταίων χρόνων. Όχι απαραίτητα για το επίπεδο ή το είδος των συγκεκριμένων εκδηλώσεων. Ούτε για τις αναβολές ή τις σοβαρές ασυνέπειες που σημειώθηκαν. Αλλά γιατί απλά ο κόσμος δεν ασχολείται πλέον σοβαρά με το θεσμό.

Το πολύ πολύ να υπάρχουν μερικοί ρομαντικοί που ονειρεύονται τις παλιές καλές εποχές (κι εδώ βέβαια χωράει αρκετή συζήτηση), αλλά τίποτα περισσότερο. Έτσι, λοιπόν, το αίτημα για κατάργηση και επαναλειτουργία του με νέους όρους και στόχους μοιάζει περισσότερο επίκαιρο από ποτέ. Το ζήτημα είναι ποιος έχει την τόλμη για να το πάρει απόφαση.

Μια «σκηνή» στην πόλη Λέμε συχνά ότι στην Πάτρα δε γίνεται σχεδόν τίποτα. Ότι δεν υπάρχουν χώροι, σοβαρές εκδηλώσεις, φιλόδοξοι θεσμοί, πνεύμα δημιουργίας. Σε μεγάλο βαθμό οι διαμαρτυρίες είναι δικαιολογημένες, έστω κι αν το ερώτημα είναι τι κάνει κάθε φορά ο καθένας από τους διαμαρτυρούμενους.

Κι όμως. Δεν είναι πάντα έτσι. Ειδικά στον τομέα των δημιουργιών, η πραγματικότητα τα τελευταία χρόνια δείχνει μάλλον ενθαρρυντική. Και πολύ πιο ειδικά στον τομέα της μουσικής, μπορούμε να είμαστε πάρα πολύ ικανοποιημένοι ρίχνοντας μια προσεκτική ματιά σε αρκετούς «μοναχικούς καβαλάρηδες», που τελικά είναι πολύ περισσότεροι απ' ότι αρκετοί νομίζουν. Άνθρωποι από διάφορα είδη μουσικής και τελείως διαφορετικές καταβολές δημιουργούν αθόρυβα το δικό τους έργο, παράγουν δίσκους, εμφανίζονται σε συναυλίες, συνεργάζονται με σπουδαία ονόματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό, παρουσιάζονται όλο και συχνότερα εκτός συνόρων της Πάτρας και χτίζουν μια πολύ καλή παράδοση.

Ένα πράγμα απομένει για να ολοκληρωθεί αυτή την προσπάθεια. Η συνολική της αντιμετώπιση, η αναγνώρισή της από το κοινό σε μια ενιαία μουσική «σκηνή» που χωρίς να υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος γεννήθηκε στην Πάτρα τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Και πάνω απ' όλα η προώθησή της με τα σωστά μέσα σε ολόκληρη τη μουσική αγορά και η συ-

νεργασία των μελών αυτής της «σκηνής». Εμείς θα είμαστε εδώ για να στηρίξουμε κάθε θετικό βήμα...

Περιμένοντας τον υπουργό Σίριαλ (ου μην δε και σαπουνόπερα) έγινε η επίσκεψη του υπουργού Πολιτισμού Θόδωρου Πάγκαλου στην Πάτρα. Ο υπουργός έχει ανακοινωθεί εδώ και καιρό ότι θα επισκεφθεί την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για να συζητήσει τόσο την προετοιμασία της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του 2006, όσο και τα πολιτιστικά έργα υποδομής για τους νομούς Αχαΐας, Ηλείας και Αιτωλοακαρνανίας που θα ενταχθούν στο Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Το καλοκαίρι η επίσκεψη Πάγκαλου είχε αναβληθεί λόγω των πυρκαγιών. Στις αρχές Οκτωβρίου, επίσης, αναβλήθηκε λόγω του ναυαγίου του «Εξπρές Σάμινα». Υποτίθεται πως οι φορείς της Πάτρας, τα κομματικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, αλλά και ο Δήμος είναι έτοιμοι και περιμένουν ενεργονίως τον υπουργό για να του καταθέσουν τις προτάσεις τους. Όμως ας μη γελιόμαστε. Δεν πρόκειται τώρα να ανακοινωθεί τίποτα σημαντικό. Ούτε ο ουσιαστικός υπεύθυνος που θα οδηγήσει το τιμόνι της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας θα γνωστοποιηθεί (ακόμα είναι πολύ νωρίς για κάτι τέτοιο - το είπε άλλωστε κι ο ίδιος ο Πάγκαλος), ούτε ρόλοι θα διανεμηθούν, ούτε (κι αυτό ενδιαφέρει τους περισσότερους) κονδύλια θα μοιραστούν. Ο υπουργός (όποιος κι αν είναι υπουρ-

ΑΘΛΗΣΗ Για ΟΛΟΥΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2000 - ΙΟΥΛΙΟΣ 2001

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ & ΑΘΛΗΣΗΣ
ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ
&
ΑΘΛΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΜΑΖΙΚΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΝΕΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ 20
&
ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟΥ
ΤΗΛ: 061 - 966.289
FAX: 061 - 275.457
e-mail: ona-p@hol.gr

- Αθλητισμός και Γυναίκα
- Αθλητισμός και παιδί
- Προετοιμασία μαθητών
για εισαγωγή σε ΤΕΦΑΑ

- Εφηβοι και ποδήλατο
- Αθλητισμός και Τρίτη ηλικία
- Αθλητισμός και εργαζόμενοι

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Γυμναστική σε όλα τα νηπιαγωγεία της Πάτρας
- Άσκηση στην προσχολική ηλικία

- Ειδικά προγράμματα άθλησης για παιδιά με κινητικά προβλήματα, νοσητική στέρση, παραπληγικοί, κωφοί και βαρήκοοι, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγιεινής, άθληση σε ανεξαρτημένα άτομα.

Ενας στους πέντε Πατριούς έχει καθημερινά ΨΩΜΙ ΦΑΡΙΝΑ στο τραπέζι του!

- ★ Η ΦΑΡΙΝΑ ολοκλήρωσε επένδυση 350.000.000 δρχ. και είναι σήμερα η μεγαλύτερη Βιομηχανική Αρτοποιία- Ζαχαροπλαστική στο νομό.
- ★ Δημιούργησε 30 νέες θέσεις εργασίας.
- ★ Στο υπεραύχονο ιδιόκτητο εργοστάσιο της παράγει καθημερινά δύομισι τόνους ψωμί όλων των τύπων.
- ★ Με τέσσερα υποκαταστήματα λιανικής, προωθεί στο ευρύ κοινό καθημερινά τα αγνά και υψηλής ποιότητας προϊόντα της, δηλαδή ψωμί, γλυκά, κρουασάν, τυρόπιτες κ.α

ΦΑΡΙΝΑ
posto

1) Πατρών-Αθηνών 82 2) Πατρών-Αθηνών 174 3) Πανεπιστημίου 371 4) Ερευστράλε (ΝΕΟ) 25

οδόντα αντί οδόντος

γός) αυτά που έχει να κάνει θα τα κάνει, ανεξαρτήτως των επαφών που θα έχει στην Πάτρα.

Το ζητούμενο είναι κατά πόσο οι φορείς της πόλης έχουν έτοιμες προτάσεις και ιδέες για να αξιοποιήσουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο το «ορόσημο» του 2006. Και κυρίως κατά πόσο είναι έτοιμοι να συνεργαστούν για να υλοποιήσουν αυτές τις ιδέες, χωρίς να περιμένουν απαραίτητα το υπουργικό «μάννα». Είναι;

Δε «μάθαμε» το Ρίο Όπως λέει και στη συνέντευξή του σε αυτό το τεύχος ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου, το Συνεδριακό Κέντρο πρέπει να καθιερωθεί και ως χώρος καλλιτεχνικών εκδηλώσεων για τους φορείς της πόλης. Όμως όσο κι αν συμφωνούμε, δεν μπορούμε να μη διαπιστώσουμε ότι η απόσταση του Συνεδριακού Κέντρου από την Πάτρα είναι για την ώρα άλυτο πρόβλημα.

Μας το επιβεβαίωσε αυτό και η περυσινή εμπειρία της Ορχήστρας Πατρών που αποφάσισε να κάνει τις περισσότερες συναυλίες της εκεί. Μπορεί όλα να πήγαν καλά, μπορεί η ακουστική του χώρου να είναι ασύγκριτα καλύτερη από αυτή του Δημοτικού Θεάτρου, μπορεί να υπήρχε λεωφορείο που μετέφερε τον κόσμο στο Πανεπιστήμιο και επέστρεφε στην Πάτρα μετά το τέλος της συναυλίας, όμως το κοινό δεν ανταποκρίθηκε στο βαθμό που οι διοργανωτές περίμεναν. Αντιθέτως, στις συναυλίες που έγιναν στον «Απόλλωνα», η προσέλευση ήταν τελείως διαφορετική.

Φαίνεται τελικά πως θα μας πάρει αρκετό καιρό μέχρι να «μάθουμε» να βγαίνουμε και λίγο παραέξω για να παρακολου-

θούμε κάποιες εκδηλώσεις. Κι αυτό σημαίνει πως κυρίως το Πανεπιστήμιο, αλλά και οι υπόλοιποι φορείς που θέλουν να αξιοποιήσουν το Συνεδριακό Κέντρο, πρέπει να εφοδιαστούν με αρκετή επιμονή, αλλά και να προχωρήσουν σε οργανωμένη και δυναμική προβολή του χώρου και των εκδηλώσεών τους, ώστε να μη θεωρείται πια ο χώρος πρακτικά απλησίαστος.

Είναι, άλλωστε, τόσο προσεγγμένος που πρέπει να γίνει εκτός από στολίδι του ιδρύματος και κτήμα της πόλης. Αλλά για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζονται βήματα και από τις δύο πλευρές.

Χωρίς πρόγραμμα Ο Πολιτιστικός Τομέας του Δήμου Πάτρας επιχείρησε πέρυσι, μετά από αρκετά χρόνια, να εκδόσει ένα τριμηνιαίο έντυπο που θα περιλαμβάνει τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις των φορέων της πόλης και θα αξιοποιείται ως χρηστικός οδηγός για την Πάτρα και όχι μόνο. Όμως το έντυπο σταμάτησε πλέον να κυκλοφορεί χωρίς – νομίζουμε – σε αυτό να ευθύνεται ο Δήμος.

Δυστυχώς η διαμορφωμένη κατάσταση στο χώρο των πολιτιστικών φορέων της Πάτρας λέει πως ουδείς, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, προετοιμάζει το πρόγραμμά του τόσο έγκαιρα ώστε να μπορεί ένα τέτοιο έντυπο να κυκλοφορεί με συνέπεια και αξιοπιστία. Εκτός από τα εγγενή προβλήματα που επιφέρει η μικρή εμπειρία των περισσότερων και η αδιαφορία κάποιων άλλων σε θέματα προγραμματισμού, η βασική αιτία είναι η έλλειψη χώρων και το γεγονός ότι όσοι υπάρχουν ανήκουν στο Δήμο, ο οποίος επίσης δεν ανακοινώνει εγκαίρως τις δικές του εκδηλώσεις.

Είναι, λοιπόν, μοιραίο η συντριπτική πλειοψηφία των φορέων να μαθαίνουν την τελευταία στιγμή τις κενές ημερομηνίες για τους χώρους και ως εκ τούτου να μην μπορούν να ανακοινώσουν έγκαιρα τις δραστηριότητές τους. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί στην ελλιπή προβολή τους αλλά και στην πλήρη αδυναμία των διοργανωτών να βρουν χορηγούς για όσες εκδηλώσεις θα μπορούσαν να το επιτύχουν.

Ούτε λόγος, επομένως, για ομαδική προβολή και για συντονισμό της δράσης. Αν βέβαια κάτι τέτοιο ανήκει στις επιθυμίες των εμπλεκόμενων...

Απουσίες με νόημα Μπορεί ο Σύνδεσμος Αχαΐας – Κύπρου «Αχαιών Ακτή» να έχει ζωή μόλις λίγων μηνών στην Πάτρα, όμως οι δραστηριότητές του φαίνεται πως κάνουν αίσθηση. Κι αυτό αποδεικνύεται όχι μόνο από τους ανθρώπους που στηρίζουν και συμμετέχουν στις εκδηλώσεις του, αλλά και από αυτούς που απουσιάζουν επιδεικτικά.

Το καλοκαίρι ο Σύνδεσμος πραγματοποίησε στην Πάτρα μια άκρως ενδιαφέρουσα εκδήλωση για τους πραγματικούς υπεύθυνους του πραξικοπήματος στην Κύπρο. Συμμετείχαν ο πρόεδρος της διερευνητικής επιτροπής της Κυπριακής Βουλής για το φάκελο της Κύπρου βουλευτής Τάκης Χατζηδημητρίου, ο συγγραφέας, δημοσιογράφος και ανταποκριτής της «Ελευθεροτυπίας» στην Κύπρο Μακάριος Δρουσιώτης και ο πρώην στρατιωτικός και διοικητής του 3ου λόχου του Εφεδρικού Σώματος στην Κύπρο το 1974 Τάκης Τσαγγάρης.

Αρκετά «προκλητική» η σύνθεση του πάνελ για όσους έχουν ψάξει λίγο την ιστορία του πραξικοπήματος, πολύ ενδιαφέρουσες οι εισηγήσεις τους και ο διάλογος που ακολούθησε, έλειπαν όμως οι... Κύπριοι. Όχι αυτοί που κατάγονται από τη Μεγαλόνησο, αλλά οι επίσημες κυπριακές οργανώσεις. Όσο κι αν μοιάζει απίθανο δεν υπήρχαν εκπρόσωποι ούτε της Κυπριακής Πρεσβείας, ούτε της Ένωσης Κυπρίων Ν. Αχαΐας, ούτε της Ομοσπονδίας Κυπριακών Οργανώσεων Ελλάδας. Οι συγκεκριμένες οργανώσεις όχι μόνο αρνήθηκαν να συμμετέχουν στη διοργάνωση της εκδήλωσης, αλλά δε θέλησαν ούτε να την παρακολουθήσουν.

Και σα να μην έφτανε αυτό, ο Σύνδεσμος «Αχαιών Ακτή» κατήγγειλε λίγες μέρες μετά ότι υπήρξαν ακόμα και απειλές εξαιτίας των ομιλητών που προσκλήθηκαν αλλά και του «επικίνδυνου» θέματος που επελέγη για τη συζήτηση. Δεν έχουμε λόγους να μην τους πιστέψουμε, όμως παραμένουμε έκπληκτοι από το γεγονός ότι 26 χρόνια μετά κι ενώ όλοι παρακολουθούμε τις διάφορες φάσεις που περνάει το Κυπριακό πρόβλημα, υπάρχουν κάποιοι που δε θέλουν να συζητηθούν ορισμένες πτυχές του, από φόβο μην εκτεθεί ο ρόλος προσώπων «υπεράνω πάσης υποψίας».

Πώς μπορείς
να φτιάξεις ατμόσφαιρα;

Πρωτοπορία

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ: ΓΡΑΒΙΑΣ 3-5, Τ.Κ. 106 78 - ΤΗΛ. 3801.591

ΑΘΗΝΑ: (ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ) ΓΡΑΒΙΑΣ 9-13, Τ.Κ. 106 78 - ΤΗΛ. 3807.689

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: ΛΕΩΦ. ΝΙΚΗΣ 3, Τ.Κ. 546 24, ΤΗΛ. 226.190

ΠΑΤΡΑ: ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 31-33, Τ.Κ. 262 21, ΤΗΛ. 278.727

ΕΛΑΤΕ ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΣΑΣ
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ
90.000 ΤΙΤΛΟΥΣ

ΒΙΒΛΙΑ, ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ,
ΒΙΝΤΕΟΤΑΙΝΙΕΣ, ΚΟΜΙΚΣ,
ΔΩΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ
ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
ΠΑΚΕΤΑ ΔΩΡΩΝ
ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΝΙΩΣΤΕ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ
ΜΕ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

και τώρα **ΠΑΝΤΟΥ!!**

www.protoporia.gr

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΜΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΕΝΑ ΔΩΡΟ!!
(ΙΣΧΥΕΙ ΑΠΟ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΕΧΡΙ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ)

ΟΝΟΜΑ: .....
ΕΠΩΝΥΜΟ: .....
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: .....
ΤΗΛ.: .....
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: .....

ΜΕΛΩΔΙΑ
FM 97,7

Πιάσε Μελωδία

Νίκος Ζούμπος:

Να γίνει

το Πανεπιστήμιο πόλη...

Ο νέος Πρύτανης του Πανεπιστημίου μιλάει για τις δράσεις πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο και για τη σχέση του ιδρύματος με την Πάτρα

Εκλέχτηκε νέος Πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών τον περασμένο Μάιο, όμως όπως το τυπικό ορίζει ανέλαβε τα καθήκοντά του την 1η Σεπτεμβρίου, μαζί με την έναρξη της νέας ακαδημαϊκής περιόδου.

Του Ανδρέα Τσιλίρα

Λίγες μέρες μετά, τον συναντήσαμε ζητώντας του να μιλήσουμε όχι γενικά κι αόριστα για τα μελλοντικά του σχέδια, αλλά επιχειρώντας να επικεντρώσουμε τη συζήτηση στο κομμάτι του πολιτισμού. Ο Νίκος Ζούμπος, καθηγητής της Ιατρικής, ήταν ανοιχτός σε κάθε ερώτηση, διαχώριζε διακριτικά τη θέση του με τις προηγούμενες τριετίες και έδειχνε να μη θέλει ακόμα να αποκαλύψει κάποιες σκέψεις του.

Υπήρξατε αντιπρύτανης τη δεύτερη τριετία της πρυτανείας του Σταμάτη Αλαχιώτη. Αισθάνεστε ότι η δική σας θητεία είναι με κάποιον τρόπο συνέχεια των προηγούμενων ή υπάρχουν τομείς που η δική σας σφραγίδα θα φέρει κάτι διαφορετικό;

Δε χρειάζεται να διαφοροποιούμαστε απλώς και μόνο για να λεμε ότι βάζουμε τη δική μας σφραγίδα. Σαφώς, όμως, κάποια πράγματα που έγιναν πρέπει και να τελειώσουν. Για παράδειγμα έγιναν τα τελευταία χρόνια νέα τμήματα. Είναι δυνατόν να γίνονται τόσα νέα τμήματα κάθε χρόνο; Το Πανεπιστήμιο θα διαλυθεί. Άρα λοιπόν κάποιο κύκλο πρέπει να κλείσουν...

Είναι θετικό που έγιναν όλ' αυτά τα νέα τμήματα; Υπήρχε κάποιο συγκεκριμένο πρόγραμμα ή έγιναν λίγο τυχαία; Η αίσθηση ότι το Πανεπιστήμιο χάνει μ' αυτές τις προσθήκες τον τεχνοκρατικό του χαρακτήρα – που δεν είναι απαραίτητα κακό – είναι σωστή;

Το ότι το Πανεπιστήμιο χάνει την τεχνοκρατική του κατεύθυνση δε με πειράζει, νομί-

ζω ότι είναι θετικό. Πιστεύω ότι ένα Πανεπιστήμιο για να λέγεται Πανεπιστήμιο πρέπει να έχει όσο γίνεται περισσότερα αντικείμενα ώστε να υπάρχει αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ φοιτητών και μελών ΔΕΠ με όσο το δυνατόν περισσότερους χώρους.

Αυτό που είναι κακό για μένα είναι ο τρόπος που έγιναν αυτά τα νέα τμήματα. Προηγήθηκαν διαδικασίες πάρα πολύ συνοπτικές, βέβαια με νόμιμους τρόπους, αλλά με τέτοιους χρονικούς περιορισμούς που δεν ήταν κατά τη γνώμη μου σωστοί κι επίσης με διαδικασίες που επιβλήθηκαν

κυρίως απ' έξω. Δεν ανταποκρίνονταν τόσο πολύ σε ανάγκες του Πανεπιστημίου. Ελπίζω βέβαια να λειτουργήσουν καλά όλ' αυτά τα τμήματα. Ήδη κάποια μάλιστα έχουν ξεκινήσει.

Πώς θα αξιοποιηθούν όλοι αυτοί οι φοιτητές όταν τελειώσουν τις σπουδές τους; Έγιναν τμήματα, όπως για παράδειγμα αυτό των αρχιτεκτόνων, που έτσι κι αλλιώς υπάρχουν και στην υπόλοιπη Ελλάδα και που δεν εξασφαλίζουν κανενός είδους επαγγελματικό μέλλον.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να υπερασπίσει κανείς μια τέτοια απόφαση. Ο πρώτος είναι αυτό που λέγαμε προηγουμένως, η ανάγκη της ολοκλήρωσης του Πανεπιστημίου. Από την άλλη μεριά εμείς ξέρουμε τα προβλήματα της αγοράς εργασίας και αντιλαμβανόμαστε ότι το να παράγεις σήμερα αρχιτέκτονες δε διευκολύνει την κατάσταση. Η παρουσία, όμως, αυτών των συγκεκριμένων ανθρώπων, φοιτητών και μελών ΔΕΠ, στο Πανεπιστήμιο είναι θετική και θα μας βοηθήσει και σε άλλα πράγματα που κάνουμε. Εφόσον έχει επικρατήσει στην ελληνική κοινωνία η άποψη ότι τα παιδιά πρέπει να τα σπουδάσουμε, να έχουν πολλές γνώσεις και αυτή η αντίληψη δεν ανατρέπεται από τα προβλήματα της αγοράς εργασίας, τότε πρέπει να τη δεχτούμε.

Δε φοβάστε ότι το πτυχίο του Πανεπιστημίου τείνει πλέον να θεωρείται τόσο αυτονόητο όσο παλιότερα το απολυτήριο του Λυκείου;

Αυτό έχει ήδη γίνει σε αρκετούς τομείς. Ο ρόλος του Πανεπιστημίου είναι να προσαρμόζεται στις εξελίξεις κι αυτό που πρέπει τώρα να κάνει είναι να δίνει και γενικότερες γνώσεις και σε σχολές που σύμφωνα με την παλιότερη αντίληψη δεν τις χρειάζονται. Ένας φοιτητής που τελειώνει γεωλόγος ή μαθηματικός πρέπει να μπορεί να είναι κι ένας πάρα πολύ καλός μάντζερ, να ξέρει πολύ καλά ξένες γλώσσες, να είναι πολύ καλός στην πληροφορική, ώστε να μπορεί να κάνει και κάτι άλλο επιτυχημένα. Είναι απαραίτητη μια τέτοια προσαρμογή αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς με τους φοιτητές μας.

Αυτό σημαίνει ότι και το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να πει στους φοιτητές του την αλήθεια και να

τους εξηγήσει ότι πολύ πιθανόν αργότερα να ασχοληθούν με κάτι πολύ διαφορετικό από αυτό που σπουδάζουν...

Μα θα είναι ουτοπία αν δεν τους το πούμε και δε θα είμαστε ειλικρινείς ούτε απέναντι στους φοιτητές αλλά ούτε και απέναντι στο εαυτό μας και στην ελληνική κοινωνία...

Ας περάσουμε στα του πολιτισμού. Το σημαντικότερο έργο των τελευταίων χρόνων που έγινε στο Πανεπιστήμιο ήταν το Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο. Με δεδομένο ότι βρισκόμαστε στο ξεκίνημα της πρώτης ουσιαστικά χρονιάς ολοκληρωμένης λειτουργίας του, πώς προβλέπεται να λειτουργήσει; Θα είναι αυτόνομο ή θα εντάσσεται διοικητικά στις πανεπιστημιακές αρχές;

Προς το παρόν λειτουργεί κυρίως σα Συνεδριακό Κέντρο και νομίζω πως στην αρχή έτσι θα έπρεπε να λειτουργεί. Έχει εξυπηρετήσει τις ανάγκες κάποιων μελών ΔΕΠ και η λειτουργία του κρίνεται πολύ πετυχημένη. Όμως με τις διαστάσεις που έχει, αν αυτό το έργο αξιοποιηθεί τελικά μόνο από το Πανεπιστήμιο θα είναι λάθος και θα πάει χαμένη η προσπάθεια. Πρέπει η περιοχή να το αξιοποιήσει πολύ περισσότερο και ευρύτερα. Ο τρόπος λειτουργίας του, η δομή και η διοίκηση που θα έχει εξαρτάται από τους στόχους που θα βάλει κανείς. Αν βάλουμε στόχο να το κάνουμε ένα πολύ μεγάλο κέντρο καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, πιθανώς θα χρειαστούμε για τη διοίκηση άλλες απαιτήσεις από αυτές που έχουμε τώρα. Δε θέλω να προκαταλάβω την άποψη της Πανεπιστημιακής κοινότητας όμως γι' αυτό το σκοπό θα συζητήσω σε πρώτη φάση με τα μέλη ΔΕΠ και κατόπιν με άλλους φορείς για ν'

ακούσω τις απόψεις τους και να συναποφασίσουμε τη μελλοντική πορεία.

Η πρώτη ουσιαστική εξαγγελία σχετικά με την πολιτιστική διάσταση του Συνεδριακού Κέντρου ήταν η συμμετοχή του στο δίκτυο «Αμφικτυονία» που δημιουργήθηκε με την πρωτοβουλία του Μεγάρου Μουσικής...

Η αρχική σκέψη αφορούσε ένα δίκτυο 7 – 8 πόλεων οι οποίες θα φιλοξενούσαν κύκλους κοινών εκδηλώσεων με κεντρικό άξονα το Μέγαρο Μουσικής και το υπουργείο Πολιτισμού. Η δική μας ιδιαιτερότητα ήταν ότι ήμασταν το μοναδικό Πανεπιστήμιο, ενώ οι υπόλοιποι πόλοι του δικτύου ήταν κάποιοι Δήμοι. Ήταν μια πολύ ελκυστική πρόταση αφού στο Πανεπιστήμιο δε θα στοίχιζε τίποτα (για τον πρώτο χρόνο τουλάχιστον) και όλα θα τα αναλάμβανε το υπουργείο Πολιτισμού. Είχε μάλιστα καταρτιστεί κι ένα σχετικό πρόγραμμα που ξεκίνησε στα τέλη Οκτωβρίου. Αυτή τη στιγμή δεν έχουμε τις δυνατότητες να προγραμματίσουμε κάποιες εκδηλώσεις, επομένως η ένταξή μας σε ένα τέτοιο δίκτυο είναι κάτι πολύ καλό.

Δε σας ενοχλεί η φιλολογία που αναπτύχθηκε σχετικά με τη συνεργασία του Πανεπιστημίου με το Ίδρυμα Λαμπράκη; Γράφτηκε και ειπώθηκε αρκετές φορές ότι το Πανεπιστήμιο, μια που είναι ένα ακαδημαϊκό ίδρυμα κι όχι ένας οποιοσδήποτε Δήμος, θα μπορούσε να είχε αποφύγει μια τόσο στενή σύνδεση.

Δεν το βλέπω οπωσδήποτε κακό αν πρόκειται να βοηθήσει στην πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής. Αν όμως συνοδεύεται από άλλες δεσμεύσεις θα ήταν σίγουρα αρνητικό.

Δε θα μπορούσε όμως η έναρξη της προσπάθειας αξιοποίησης του Συνεδριακού Κέντρου να ξεκινήσει πρώτα με μια συνάντηση των φορέων της πόλης και να αρχίσει από δω ένας πρώτος προγραμματισμός;

Δεν πιστεύω ότι αυτή η συνεργασία με το Μέγαρο θα πρέπει να αποκτήσει μια κατάσταση μονιμότητας και αποκλειστικότητας. Ήταν απλώς μια ευκαιρία να γίνει κάτι σύντομα και με καλές προδιαγραφές. Δε βλέπω παρά μόνο σαν παρονοχίδα τη συνεργασία με την Αμφικτυονία. Είμαστε Πανεπιστήμιο κι αν δεν αναδείξουμε δυνάμεις από την περιοχή μας μέσα από το Συνεδριακό Κέντρο θα αποτύχουμε. Δεν είναι ο στόχος μας να γίνουμε ατζέντηδες καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Μακάρι να αναδείξουμε νέες δυνάμεις από τους φοιτητές ή τους εργαζόμενους. Υπάρχουν πυρηνές και πρέπει να τους δώσουμε το πρόσφορο έδαφος που χρειάζονται.

Σε οικονομικούς όρους θα είναι εφικτό για τους φορείς της Πάτρας να μπουν στο Συνεδριακό Κέντρο; Μέχρι τώρα οι τιμές που απαιτούνται για να «φιλοξενηθούν» κάποιες εκδηλώσεις είναι μάλλον υψηλές...

Δε θα ήθελα να πάρω ακόμα απόλυτη θέση. Δε θα βάλουμε πάντως στην ίδια κατηγορία τα συνέδρια που έχουν πίσω τους εταιρείες και ίσως υψηλές εγγραφές και τις εκδηλώσεις φορέων που πιθανώς να μην έχουν έσοδα και δεν μπορούν να δαπανήσουν αρκετά χρήματα. Το λογικό είναι να πληρώσει ο φορέας που θέλει να κάνει μια εκδήλωση τουλάχιστον τα λειτουργικά έξοδα, χωρίς βέβαια το Πανεπιστήμιο να έχει και κέρδος.

Μπορούμε ακόμα να έχουμε και ζημιά σε κάποιες περιπτώσεις, αρκεί να εντάσσεται αυτό σε κάποιο σχέδιο. Δεν πρέπει να μείνουμε μόνο στην αποδοχή ή στην απόρριψη των αιτήσεων που θα έχουμε για χρήση του Συνεδριακού Κέντρου. Πρέπει να υπάρχει ένα πολιτιστικό πρόγραμμα κι όχι να στηριζόμαστε σε εμπνεύσεις της στιγμής.

Ο κ. Αλαχιώτης είχε διατυπώσει σε μια συνέντευξή του στο «δόντι» την άποψη ότι το Συνεδριακό Κέντρο δεν έγινε για τους φοιτητές. Συμφωνείτε;

Θα το θεωρούσα λίγο δογματικό. Δεν είναι έτσι. Αυτό που πρέπει να προσδιορίσουμε είναι η χρήση κι όχι οι χρήστες. Αν θέλουν οι φοιτητές να παρουσιάσουν μια καλλιτεχνική εκδήλωση, φυσικά και θα γίνει. Αν, όμως, θέλουν να κάνουν γενική συνέλευση τότε δε θα το δώσουμε.

Ακόμα και η ορκωμοσία των πτυχιούχων δε θα μπορούσε να γίνεται στο Συνεδριακό Κέντρο αντί για το... γυμναστήριο που επελέγη πέρυσι; Υπάρχει ζήτημα προκατάληψης ή προστασίας του χώρου από τους φοιτητές;

Προσωπικά δεν έχω τέτοια προβλήματα. Για τις ορκωμοσίες σκέφτομαι πλέον να γίνονται στο Συνεδριακό, αποκτώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις.

Μιλώντας για φοιτητές... Οι Πολιτιστικές Ομάδες δρουν έως τώρα ελαφρώς στο περιθώριο του Πανεπιστημίου. Πώς μπορεί να γίνει η αναβάθμισή τους;

Και σε αυτό τον τομέα η χάραξη πολιτιστικής πολιτικής βρίσκεται στην αρχή. Όλα θέλουν ένα κατάλληλο περιβάλλον. Αν δημιουργηθεί το κατάλληλο μικροπε-

ριβάλλον, όπως λέμε εμείς οι γιατροί, τότε αναπτύσσονται τα κύτταρα. Τα κύτταρα στο Πανεπιστήμιο υπάρχουν. Αν δημιουργήσουμε το κατάλληλο μικροπεριβάλλον κι αν δώσουμε τα απαραίτητα χρήματα, είμαι σίγουρος ότι θα βγουν απίθανα πράγματα.

Αυτό το μικροπεριβάλλον πρέπει να δημιουργηθεί οπωσδήποτε στο Πανεπιστήμιο; Είναι καλό να συγκεντρώνονται όλες οι δραστηριότητες στο Ρίο;

Αν εξακολουθήσουμε να λέμε ότι η απόσταση με την Πάτρα είναι μεγάλη, αρχίζω να φοβάμαι ότι το Συνεδριακό Κέντρο δε θα χρησιμοποιείται. Είχα κάποιες συζητήσεις με καλλιτεχνικούς φορείς της Πάτρας που μου εξέφραζαν τους φόβους τους ότι το Πανεπιστήμιο είναι μακριά για την παρακολούθηση των εκδηλώσεων. Μπορούμε να λύσουμε το πρόβλημα με τη μίσθωση λεωφορείων. Ο δικός μου στόχος είναι να έρθει το Πανεπιστήμιο πιο κοντά στην πόλη. Αυτό νομίζω πως ο κόσμος στην Πάτρα το βλέπει λίγο περίεργα. Σε άλλες πόλεις του κόσμου οι άνθρωποι χαίρονται να πηγαίνουν στο Πανεπιστήμιο για φαγητό ή για να παρακολουθήσουν μια εκδήλωση. Θέλω να θεωρηθεί το Πανεπιστήμιο πόλη, να θεωρηθεί ως ένας καλλιτεχνικός πόλος της Πάτρας.

Ας δεχτούμε ότι οι Πατρινοί είναι διστακτικοί στο να πλησιάσουν το Πανεπιστήμιο, κάτι που σε μεγάλο βαθμό είναι ακριβές. Όμως δεν υπάρχει αντίστοιχη νοοτροπία και από την πλευρά του Πανεπιστημίου; Υπάρχει η εντύπωση ότι οι καθηγητές νιώθουν σα να μην έχουν ανάγκη την Πάτρα και πως πιστεύουν ότι

και σε οποιαδήποτε άλλη πόλη κι αν έδρευε το ίδρυμα δε θα άλλαζε τίποτα. Άλλωστε οι περισσότεροι ούτε καν ζουν στην πόλη, δεν αποτελούν μέρος της κοινότητας της...

Δεν έχετε άδικο. Υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων που το βλέπουν έτσι. Αυτοί χάνουν. Νομίζω πως ένας άνθρωπος είναι μισερός αν δεν έχει επαφή με το κέντρο μιας πόλης. Εμένα μ' αρέσει η ιδέα να βρεθώ στο κέντρο της Πάτρας, να πάω σινεμά, να περπατήσω στο λιμάνι... Υπάρχουν άλλοι που δεν το βλέπουν έτσι. Ξέρετε, στους καθηγητές του Πανεπιστημίου υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό αναχωρητισμού. Κι επειδή και τα ωράρια για πάρα πολλούς είναι εξαντλητικά, πηγαίνουν στο σπίτι τους έχοντας φροντίσει να μη χρειαστεί να διασχίσουν το κέντρο της πόλης και οργανώνουν έτσι τη διασκέδασή τους ώστε να μη βρεθούν καθόλου στην Πάτρα. Προσωπικά θεωρώ ότι για κάθε ολοκληρωμένο και φυσιολογικό άνθρωπο, θα έπρεπε να είναι πολύ σημαντικό να αισθάνεται ότι ζει σε μια πόλη.

Ένα χαρακτηριστικό δείγμα του πώς θα μπορούσε να βοηθήσει το Πανεπιστήμιο την Πάτρα είναι το θέμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του 2006. Κι όμως, δεν έχει παίξει κανένα ενεργό ρόλο. Δεν υπάρχουν προτάσεις και κανείς εκπρόσωπός του δε συμμετέχει στις επιτροπές που έχουν συσταθεί είτε από το Δήμο είτε από το υπουργείο Πολιτισμού. Δε θα μπορούσε να υπάρχει μια πιο ενεργός ανάμιξη;

Νομίζω πως το Πανεπιστήμιο θα έπρεπε να εκπροσωπείται. Είναι, όμως, ένας

φορέας τέτοιος που δε θα έπρεπε να ζητήσει τη συμμετοχή του, αλλά που θα έπρεπε να του ζητηθεί. Όχι πως θα μας έπεφτε η μύτη αν κάναμε κάτι, αλλά θα ήταν πιο σωστό να μας ζητήσουν συμμετοχή επειδή έχουμε αποδείξει ότι έχουμε μια σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα. Ένας λόγος παραπάνω είναι και το Συνεδριακό Κέντρο. Αν δεν αξιοποιηθεί αυτό, τι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί από την περιοχή; Είναι, λοιπόν, αυτονόητο ότι θα έπρεπε να ζητηθεί η συμμετοχή του Πανεπιστημίου. Δεν είναι πολύ αργά κι αν γίνει, με χαρά θα συμμετάσχω. Δεν είναι κακό να θέσουμε εμείς το ζήτημα και θα το κάνω σε συνάντηση με το Δήμαρχο, όμως υπάρχουν και λόγοι τάξης.

Ένα επιμέρους ζήτημα πολιτιστικής δραστηριότητας του Πανεπιστημίου που αφορά και τη σύνδεσή του με την Πάτρα είναι το Πανεπιστημιακό Βήμα. Έγιναν τα τελευταία χρόνια μια σειρά από ομιλίες στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης, αρκετές από τις οποίες μπορεί να είχαν αρκετό ενδιαφέρον, όμως καταλήξαμε σε εκδηλώσεις με κοινό 20 ατόμων... Μπορεί να υπάρξουν κάποιες αλλαγές;

Η ιδέα είναι πολύ καλή και πρέπει να την πιστώσουμε στον προηγούμενο πρύτανη που τη συνέλαβε, την καλλιέργησε και την υποστήριξε με πολύ φανατισμό. Έγιναν και πετυχημένα πράγματα από το Πανεπιστημιακό Βήμα. Όμως χρειάζεται να γίνουμε πιο εκλεκτικοί και στα θέματα και στους ομιλητές. Πρέπει να αραιώσουμε τις εκδηλώσεις, να τις κάνουμε θεματολογικά πιο ομοιογενείς και να καταλάβουμε τι θέλει ο κόσμος. Δεν είναι ανάγκη να κάνουμε κάθε εβδομάδα και μια εκδήλωση.

Πρέπει να επιδιώξουμε και συνεργασίες, να συνδιοργανώσουμε εκδηλώσεις με τους φορείς της πόλης, εξασφαλίζοντας έτσι και μεγαλύτερο ενδιαφέρον αλλά και μεγαλύτερο ακροατήριο. Όσες φορές έγινε κάτι τέτοιο ήταν πιο πετυχημένο. Δεν σκοπεύουμε να καταργήσουμε το θεσμό, αλλά να τον κάνουμε καλύτερο.

Ο πολιτισμός πάντως χρειάζεται και σημαντικούς οικονομικούς πόρους. Και υποθέτω πως ούτε και η περιουσία του ιδρύματος Τοπάλη είναι αρκετή, αλλά ούτε και στο Πανεπιστήμιο δε σας περισσεύουν για να χρηματοδοτήσετε εκδηλώσεις...

Το Ίδρυμα Τοπάλη χρηματοδοτεί μόνο εκδηλώσεις των φοιτητών. Και αυτές οι εκδηλώσεις, όμως, θα μπορούσαν να είναι περισσότερες. Το Πανεπιστήμιο ήδη δίνει κάποια χρήματα από τους δικούς του πόρους για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Αυτά όμως δε φτάνουν. Είναι πια ουτοπία να μη συζητάμε για χορηγούς. Υπάρχουν αρκετοί κρατικοί φορείς που θα μπορούσαν να βοηθήσουν το Πανεπιστήμιο και σε αυτούς σκοπεύουμε να αποταθούμε. Αυτό που δεν επιθυμούμε, γιατί είναι αντίθετο με τη φιλοσοφία του Πανεπιστημίου, είναι να αναζητάμε χορηγούς χωριστά για κάθε εκδήλωση. Μπορούμε όμως να έχουμε ετοιμασει ένα πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων και μετά να ζητήσουμε από φορείς όπως οι τράπεζες, ο ΟΤΕ, η ΔΕΗ – κρατικοί πάντως – να συνεισφέρουν. Υπάρχει βέβαια η εντύπωση ότι κάποιοι φοιτητές αντιδρούν σε μια τέτοια προοπτική. Αλλά αν γίνει με το σωστό τρόπο, ώστε πρώτα εμείς να καθορίσουμε τις ανάγκες μας και μετά να πάμε στους χορηγούς, τότε δεν είναι κακό.

Τις ιδιωτικές χορηγίες δεν τις σκέφτεστε καθόλου;

Δε θα τις προτιμούσα σε πρώτη φάση. Δεν το θεωρώ όμως και το τέλος του κόσμου. Αν δεν είχα τη δυνατότητα να στηρίξω κάποιες δραστηριότητες μόνο με κρατικούς φορείς, και αν οι όροι ήταν αυτοί που θα έθετε το Πανεπιστήμιο, τότε δε θα το απέκλεια...

Ας πάμε ένα βήμα παραπέρα. Θα μπορούσε το Πανεπιστήμιο να αποκτήσει μια περιφερειακή διάσταση; Κάποια τμήματα ή δραστηριότητες θα μπορούσαν και να αποκεντρωθούν...

Αισθανόμαστε ότι πρέπει να φερόμαστε ως περιφερειακό Πανεπιστήμιο. Βέβαια είναι δύσκολο να γίνει αυτό, όταν ακόμα δεν έχουμε ξεκαθαρίσει τις σχέσεις μας με την Πάτρα. Υπάρχουν κάποιες ιδέες στα σκαριά που θα ήθελα πρώτα να τις συζητήσω με τον Περιφερειάρχη πριν πάρουν συγκεκριμένη μορφή.

Πιστεύω ότι είναι λάθος να μεταφερθούν κάποια τμήματα εκτός πόλης, γιατί υποβαθμίζεται έτσι η λειτουργία του Πανεπιστημίου. Ψάχνουμε μερικές φορές λύσεις σε να προσπαθούμε να ανακαλύψουμε την τροχό ξανά...

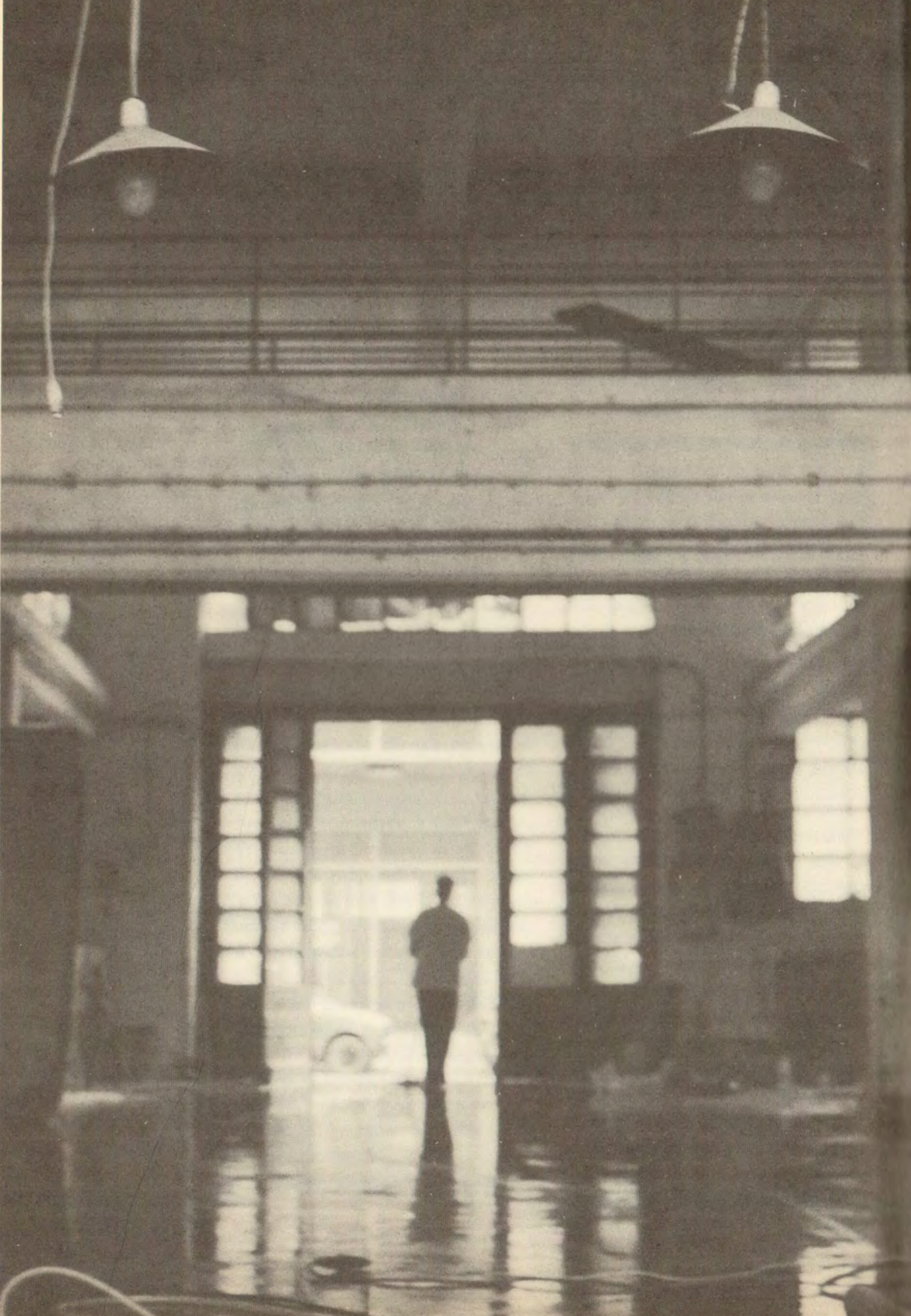
Μπορούν συγκεκριμένες δραστηριότητες να γίνονται αποκεντρωμένα, κάτι που δεν απαιτεί να γίνονται ολόκληρα τμήματα σε άλλες πόλεις. Κάποιες υποδομές χρειάζονται μόνο, ώστε να μπορούν ας πούμε οι δραστηριότητες ενός τμήματος για ένα εξάμηνο να μεταφερθούν σε άλλη πόλη, αρκεί να υπάρχει συγκεκριμένος λόγος. Για παράδειγμα, το Οικονομικό Τμήμα θα μπορούσε να μεταφερθεί για ένα διάστημα στο Αγρίνιο εξαιτίας ενός μαθήματος που έχει αγροτικό περιεχόμενο. Πρέπει όμως να έχουμε οργανώσει έτσι τα πράγματα ώστε να εξασφαλίζουμε τη στέγαση και τη διδασκαλία των φοι-

τητών στο μέρος που θα πάνε. Δίκαια αντιδράσανε οι φοιτητές τα προηγούμενα χρόνια με τα εκτός Πάτρας τμήματα.

Ένα παράδειγμα είναι τα δύο τμήματα που έχουμε υπό ιδρυση. Το ΤΕΦΑΑ και το τμήμα Αρχαιολογίας και Ιστορίας. Αυτά τα τμήματα μπορούν να κάνουν πάρα πολλά πράγματα με την Αρχαία Ολυμπία. Χρειάζονται όμως πρώτα οι απαραίτητες υποδομές.

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, αν και λειτουργεί για αρκετά χρόνια, δεν έχει ακόμα οργανωθεί όπως θα έπρεπε ούτε συνδέεται με κάποιο τρόπο με τις – αρκετές – θεατρικές δράσεις της πόλης. Μπορεί να δοθεί από σας μια κατεύθυνση προς την αναμόρφωσή του ή μήπως είναι ζήτημα του ίδιου του τμήματος;

Το Τμήμα έχει αρκετά προβλήματα. Κατ' αρχήν δεν υπάρχουν πολλά μέλη ΔΕΠ. Αυτό σιγά σιγά ξεπερνιέται. Υπάρχουν για την επόμενη χρονιά αρκετές προκηρύξεις θέσεων για μέλη ΔΕΠ και νομίζω πως θα ξεπεράσει το Τμήμα τη νηπιακή ηλικία και θα πάει τουλάχιστον στην παιδική. Αποκει και πέρα η σύνδεσή του με τους φορείς της πόλης είναι δουλειά του τμήματος. Εμείς ως διοίκηση μπορούμε να εκφράσουμε κάποιες επιθυμίες και να δημιουργήσουμε κατάλληλες προϋποθέσεις συνεργασίας. Αν εμείς καλλιεργήσουμε οργανωμένα ένα κλίμα συνεργασίας με την πόλη, νομίζω πως κάποια τμήματα δε θα έχουν το περιθώριο να μην ακολουθήσουν την ίδια πορεία.

Διθρογραφείο

Μια θεατρική ομάδα με το –όχι τυχαίο– όνομα «Βιομηχανική» ετοιμάζει το... σπίτι της δίνοντας στην Πάτρα και ένα χώρο που σίγουρα της έλειπε.

Στην αρχή έμοιαζε με ένα ωραίο όνειρο. Μια ομάδα καλλιτεχνών γύρω από το θέατρο έψαχνε όλο το καλοκαίρι ένα χώρο για να στεγάσει το μέλλον της στην Πάτρα. Είχε μάλιστα έναν τόσο συγκεκριμένο στόχο που αν δεν το κατάφερνε, πολύ απλά θα ανέβαλε το εγχείρημα. Ή όλα ή τίποτα δηλαδή...

Γράφει ο Ανδρέας Τσιλίκας
Φωτογραφίες: Βίκυ Σπυρίδωνος

Να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι. Τούς τελευταίους μήνες μια παρέα ανθρώπων που είχε γνωριστεί με αφορμή την καλλιτεχνική τους συνύπαρξη, κυρίως εκτός Πάτρας, αποφάσισε να... αυτονομηθεί. Όχι, όμως, με την αυτονομία σαν αυτοσκοπό, αλλά με συγκεκριμένο σχέδιο στο νου (όραμα συνηθίσαμε να το λέμε) και –εδώ είναι η έκπληξη– με προϋπόθεση όλο αυτό το σχέδιο να έχει έδρα την Πάτρα.

Κάτι η καταγωγή ή η προϋπηρεσία μερικών μελών της ομάδας στην πόλη, κάτι η αντίληψη ότι μια περιοχή με παρθένο έδαφος σε τέτοιες προσπάθειες είναι οπωσδήποτε πιο πρόσφορη, έκαναν τη «Βιομηχανική» (έτσι ονομάστηκε η ομάδα) να ψάχνει κάπου εδώ το σπίτι της.

Το όνομα «Βιομηχανική» δεν είναι διόλου τυχαίο. Για την ακρίβεια πρόκειται για ένα λογοπαίγνιο δύο κατευθύνσεων. Πρόθεση της ομάδας ήταν ευθύς εξ' αρχής να βρεθεί ένας παλιός μεγάλος βιομηχανικός χώρος για να στεγάσει τα όνειρά της. Δεν έψαχναν ούτε για ένα μικρό θεατράκι, ούτε για έναν ήδη διαμορφωμένο χώρο, ούτε για μια στέγη που θα είχε προλάβει να ταυτιστεί με κάποια συγκεκριμένη καλλιτεχνική νοοτροπία, ή που θα είχε ήδη διαμορφώσει το δικό της κοινό. Αυτά έπρεπε να έρθουν

στην πορεία μέσα από τα δείγματα δουλίας της ομάδας.

Ταυτόχρονα, όμως, το όνομα έχει και μιγάς θεατρική προέλευση. «Βιομηχανική» ονομάζεται ένα είδος υποκριτικής τέχνης, που επινόησε και διδάξε στην πάλαι ποτέ Σοβιετική Ένωση ο Μέγερχαλντ, το οποίο έτυχε ευρείας αποδοχής στις δεκαετίες του '20 και του '30 και είχε σκοπό να εκπαιδεύσει το νέο ηθοποιό σε όλα τα βασικά στοιχεία της σκηνηκής κίνησης. Το ενδιαφέρον της «Βιομηχανικής» εστιάζεται στο ανθρώπινο σώμα και στο πώς αυτό μπορεί να κινείται μέσα σε συγκεκριμένα γεωμετρικά σχήματα, πώς αντιλαμβάνεται το ρυθμό και πώς μπορεί να μεταδώσει όσο πιο συμβολικά γίνεται

τα χαρακτηριστικά του οποίουδήποτε ρόλου.

Βέβαια η ομάδα δεν ισχυρίζεται ότι δουλεύει με βάση αυτή την τεχνική, όμως αυτό δεν την εμπόδιζε σε τίποτα να δανείσται από εκεί το όνομά της.

Επιανερχόμαστε, λοιπόν, στην αναζήτηση της πολυπρόσητης στέγης. Μπορεί στην Πάτρα να υπάρχουν οκ αόληνοι χώροι σαν αυτούς που προσαναφέραμε (ας είναι καλά το ένδοξο βιομηχανικό μας παρελθόν), όμως τόσο η έλλειψη κάθε είδους καταγραφής (ιδιαίτερα γι' αυτούς που ανήκουν στο Δήμο ή σε άλλους φορείς), όσο και το άγνωστο εν πολλοίς, αν όχι και μπερδεμένο, ιδιοκτησιακό καθεστώς για τους υπάλληλους, έκαναν την αναζήτηση χώρου από τη «Βιομηχανική» να μοιάζει

κάπως σαν το παχνίδι του Κρημμένου Θησαυρού. Μόνο για παχνίδι δεν το έβλεπαν, όμως, τα μέλη της «Βιομηχανικής»...

Έτσι, κι αφού πέρασαν από όλα τα γνωστά στάδια τέτοιων προσπαθειών (ενθουσιασμός, απογοήτευση, βιασύνη, εννευσισμός κ.τ.λ.) κατέληξαν, βρισκοντας – κατά τη γνώμη μας τουλάχιστον – την καλύτερη δυνατή λύση.

Ένα παλιό Αιθουραφείο, του Γ. Διακειδή (αδελφού του γνωστού δωρητή Ι. Διακειδή), που στεγαζόταν στην οδό Ματιζώνος 172, πολύ κοντά στην Τριών Ναυάρχων, και το οποίο παρέμενε κλειστό και αναξιοποίητο από το 1975, θα είναι τελικά το σπίτι της «Βιομηχανικής», ελπίζουμε για πολλά χρόνια. Άλλωστε η επιτυχία

ανάλογων προσπαθειών στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις, μας επιτρέπει να είμαστε αισιόδοξοι, αρκεί βέβαια να τηρηθούν οι στοιχειώδεις οικονομικές προϋποθέσεις. Και βέβαια δε θα παρεξενευείτε αν σας πούμε ότι το όνομα που θα δοθεί στο νέο θεατρικό χώρο θα είναι – τι άλλο! – «Αιθουραφείο».

Στο «Αιθουραφείο», λοιπόν, όταν νοικιάστηκε από την ομάδα δεν υπήρχε τίποτα, παρά μόνο σημάδια εγκαταλείψης αλλά και νοητευτικά χνάρια της παλιάς του λειτουργίας. Αιθουραφικές πλάκες, που όταν συντηρηθούν μπορούν να κοσμήσουν υπέροχα το θέατρο, δύο επιπέδα, εσωτερικοί και εξωτερικοί χώροι που μπορούν να στηρίξουν τις παλαιότερες χρήσεις του «Αιθουραφείου», και πάνω απ' όλα απερίοριστη ελευθερία για να

διαμορφωθεί το νέο θέατρο σύμφωνα με τις απαιτήσεις των «ενοίκων» του.

Όλα τα παραπάνω όμως προϋποθέτουν αρκετή και εξοντωτική δουλειά, αλλά και υπομονή. Μιλώντας με τα μέλη της ομάδας και επικοινωνώντας επανεξελημένα το χώρο, διαπιστώσαμε ότι και τα δύο στοιχεία υπάρχουν σε μεγάλα αποθέματα. Ήδη οι εργασίες έχουν αρχίσει με γρήγορους ρυθμούς, ενώ η πρώτη παράσταση προγραμματίζεται να ανέβει πιθανότατα την περίοδο Μαρτίου – Απριλίου. Με αυτή την παράσταση, τα στοιχεία της οποίας θα δημοσιοποιηθούν εν καιρώ, η «Βιομηχανική» θέλει ναδώσει το καλύτερο της προσώ, να συστηθεί με το κοινό και να στιγματίσει έτσι το «Αιθουραφείο».

Μέχρι τότε, ήδη από το τέλος του Οκτωβρίου, και παράλληλα με τις εργασίες που γίνονται, έχει ξεκινήσει να λειτουργεί και το εργαστήρι της ομάδας. Στόχος δεν είναι να δημιουργηθεί μια δραματική σχολή, αλλά να δοθεί η ευκαιρία μέσα από τη λειτουργία του χώρου και τις δραστηριότητες της «Βιομηχανικής» να συγκεντρωθεί μια ομάδα νέων ανθρώπων που θα μαθαίνει, στη θεωρία και την πράξη, στοιχεία αλληλεπένδρα με τη θεατρική τέχνη. Στην πρώτη – πειραματική περισσότερο – χρονιά του εργαστηρίου διδάσκουν, μεταξύ άλλων, οι: Φάνης Διπλάς, Χρήστος Σιρέτικος, Δημήτρης Σιρέτικος, Γιώργος Διπλάς, Νίκος Λυμπεράτος και Τσιτάνα Λοβέρδου.

Αφού γίνουν δλ' αυτά κι αφού πάρει την επιθυμητή μορφή, ο Χώρος θα είναι έτοιμος να δεχτεί και φιλοξενοούμενες θεατρικές παραστάσεις που θα του ταίριαζουν, από την Πάτρα, την Αθήνα και άλλες περιοχές. Τα καλά σε μια τέτοια περίπτωση θα είναι δυτά. Εμείς θα βλέπουμε

στην Πάτρα παραστάσεις που δεν έχουν μέχρι τώρα την ευκαιρία να μας επικοινωνήσουν, ενώ τα μέλη της «Βιομηχανικής» θα μπορούν να επικοινωνούν καλύτερα με άλλες ομάδες ανάλογων... ανησυχιών και να δημιουργούν ευκαρπές οικονομικής στηρίξης της προσπάθειάς τους.

Μιλάμε διαρκώς για θέατρο, όμως αν επισκεφθείτε το «Αιθουραφείο» θα καταλάβετε ότι μπορεί να φιλοξενήσει πολύ περισσότερα πράγματα απ' ό,τι μερικές θεατρικές παραστάσεις κάθε χρόνο. Κάτι τέτοιο το είδαν πρώτοι απ' όλους τα μέλη της «Βιομηχανικής», γι' αυτό και δε σκεπτεύουν να περιχαρακωθούν γύρω από τις δικές τους δραστηριότητες, ούτε να αποκλείσουν προτάσεις ή ιδέες άλλων σχημάτων της πόλης. Αντίθετως. Θα επιδιώξουν συνεργασίες φιλοξενώντας και άλλες μορφές τέχνης (π.χ. εικαστικά, μουσική, λογοτεχνία ή χορός) σκοπεύοντας να κάνουν το «Αιθουραφείο» ένα πλήρες καλλιτεχνικό στέκι, διατηρώντας πάντως – για να μην ξεχνιόμαστε – το βασικό του χαρακτηριστικό ως θέατρο.

Οι προϋποθέσεις, πάντως, υπάρχουν. Και το κοινό νομίζουμε...

Με τους αποκλεισμένους...

Η πόλη μας έχει πολλά πρόσωπα

Στο μέτρο που ο καθένας μας πληρεί τις προδιαγραφές του οικονομικού και κοινωνικού στάτους που την ορίζει, εντάσσεται σ' αυτή και ζει διαφορετικές πλευρές της. Ωστόσο υπάρχουν κομμάτια πληθυσμού αποκλεισμένα και εξόριστα στο κοινωνικό περιθώριο.

Κείμενο: Αγγελική Αποστολοπούλου,
Αντώνης Στασινόπουλος
Φωτογραφίες: Βίκυ Σπυριδωνος

Ένα από αυτά είναι οι σκηνίτες τσιγγάνοι. Λαθροβιούν διάσπαρτοι στις παρυφές της πόλης, διωγμένοι στα όρια που επιτρέπει η ηθική και η αισθητική της κοινωνίας των χортаσμένων. Περιπλανώνται στο κέντρο της πόλης ή λαχανιάζουν στα φανάρια επαιτώντας τα αντίτιμο της επιβίωσης.

Οι λέξεις δε χωράνε τις εφιαλτικές εικόνες και το σοκ που υποστήκαμε όταν τους επισκεφτήκαμε... Όταν συναντήσαμε αυτό το θλιβερό πρόσωπο της πόλης.

Ανάμεσα στο Σούλι και την Εγλυκάδα οι τσιγγάνοι μένουν σε μια έκταση του Πανεπιστημίου Πατρών, σ' ένα σκουπιδοτόπο και τελούν υπό διωγμό. Έχουν στήσει σκηνές και παράγκες από τενεκέδες, χαρτοκούτια και νάυλον. Το καθεστώς της σύγχρονης βαρβαρότητας σ' όλο του το μεγαλείο!

Άνθρωποι συμβιώνουν με τα σκουπίδια χωρίς νερό και ηλεκτρισμό, πράγματα αυτονόητα για τον καθένα μας, απροσπάτευτοι εντελώς από τις καιρικές συνθήκες. Μέσα στη βρωμιά και τη δυσωδία παίζουν μικρά παιδιά, γυμνά, κακοταϊσμένα με εμφανή τα σημάδια στα κορμιά τους από την αναμέτρηση με τα ποντίκια. Η ηπατίτιδα μαστίζει μικρούς και μεγάλους. Σε ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής εκτίθενται καθημερινά σε κάθε λογής αρρώστεια, ανήμποροι να εξασφαλίζουν τα στοιχειώδη.

Στη συνοικία Μακρυγιάννη τσιγγάνοι είχαν καταφύγει στα λυόμενα που προορίζονταν για τους σεισμόπληκτους, δίπλα στο ποτάμι. Οι κάτοικοι της περιοχής ενοχλήθηκαν, αντέδρασαν και όλοι θυμόμαστε το πανώ που δεν τιμά καθόλου την ανθρωπιά μας.

Με έμμεσους και άμεσους εκβιασμούς διάφοροι παράγοντες έδωξαν τους περισσότερους τσιγγάνους, πήραν τα περισσότερα λυόμενα και άλλους τους ανάγκασαν να μεταφερθούν χαμηλότερα ώστε να μην «ασχημαίνουν την περιοχή»! Και εδώ κυριαρχούν τα σκουπίδια, η εξαθλίωση, σκηνικό τριτοκοσμικό!

Το ίδιο σκηνικό επαναλαμβάνεται στο Ρίο, πολύ κοντά στο νοσοκομείο και κάτω από το εργοστάσιο της ΠΠ, όπου συνάνθρωποί μας προσπαθούν να βολέψουν τις ζωές τους στερούμενοι βασικών δικαιωμάτων, όπως αυτά της κατοικίας, της εργασίας, της εκπαίδευσης, της υγείας. Επιπλέον την προκλητική φτώχεια και εγκατάλειψη συμπληρώνουν οι διαμαρτυρίες και η αγανάκτηση των υπόλοιπων κατοίκων στις παραπάνω περιοχές. Έτσι ο κοινωνικός ρατσισμός καλά κρατεί!

Βέβαια η οργανωμένη πολιτεία και οι φορείς που διαχειρίζονται το χρήμα και την εξουσία σ' αυτή την πόλη λάμπουν διά της απουσίας τους, συνεργώντας κατά αυτό τον τρόπο στην αθλιότητα και την εξόντωση του συγκεκριμένου τσιγγάνικου πληθυσμού. Και είναι αλήθεια πως περισσεύουν τα χρήματα για έργα βιτρίνας και εξωραϊσμού. Δαπανώνται εκατομμύρια για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Εκδηλώνεται αγωνία και ζήλος για να γίνει η Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Οργανώνονται αποστολές να προσελκύσουν αθλητές και τουρίστες για την Ολυμπιάδα του 2004. Για ποιο πολιτιστικό επίπεδο μιλάμε όταν υπάρχουν δίπλα μας παιδιά καταφαγωμένα από τα ποντίκια;

Για να νομιμοποιηθεί η αδιαφορία, οι διακρίσεις και ο εξευτελισμός που υφίστανται οι τσιγγάνοι, επιστρατεύονται διάφοροι μύθοι όπως: «έτσι είναι αυτοί

δεν αλλάζουν», «είναι κλέφτες», «είναι τεμπέληδες», «έχουν εκατομμύρια σε λίρες». Όλα αυτά όμως αποτελούν τα παραμύθια που ταΐζουν την κοινωνική προκατάληψη, αποκοιμίζουν τις ενοχές, στραγγαλίζουν τις ευαισθησίες και κάνουν την απάθεια τρόπο ζωής.

Οι τσιγγάνοι για τους οποίους μιλάμε είναι συνάνθρωποί μας, Έλληνες πολίτες, κομμάτι αναπόσπαστο του πολιτισμού μας. Ενούτοις υποφέρουν καθημερινά τον πιο σκληρό κοινωνικό αποκλεισμό. Οι ίδιοι δε ζητάνε κάτι παράλογο. Έναν τόπο να μείνουν! Νερό! Σχολείο για τα παιδιά τους!

Συχνά υπερβάλλουμε εαυτόν στην αλληλεγγύη για πληθυσμούς που δοκιμάζονται σε άλλες χώρες και ολιγωρούμε σε πληγές που υπάρχουν στη γειτονιά μας. Είναι επιτακτική ανάγκη να ληφθούν μέτρα ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των τσιγγάνων. Ήδη δήμοι γειτονικών νομών πήραν κάποιες πρωτοβουλίες για την ανακούφιση τσιγγάνων στις περιοχές τους.

Για παράδειγμα ο Δήμος του Πύργου αποφάσισε να καλύψει ιατροφαρμακευτικά με βιβλιάρια τους τσιγγάνους. Ο Δήμος Αγρινίου φροντίζει για τη στέγασή τους. Ο Δήμος Αιγίου παρέδωσε λυόμενα, τα οποία χρησιμοποιούσαν παλιότερα σεισμοπαθείς, σε τσιγγάνους.

Αναμφίβολα οι τσιγγάνοι αποτελούν μια κοινωνική ομάδα με πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, με ποικίλα και σύνθετα προβλήματα. Καλό λοιπόν είναι με ευθύνη, αγάπη και σεβασμό προς αυτούς να αναζητήσουμε μαζί τους τρόπους και λύσεις. Είναι άμεσο χρέος για το Δήμο, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, το υπουργείο Παιδείας, το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και άλλους εμπλεκόμενους φορείς να φροντίσουν συντονισμένα τα προβλήματά τους, χωρίς μεγάλα λόγια

και προχειρότητα. Στην αντίθετη περίπτωση παραμένουν οι κύριοι υπεύθυνοι μιας πολιτικής εξόντωσης για τους εν λόγω τσιγγάνους.

Επείγει να βρεθεί ένας χώρος για να φιλοξενηθούν σε αξιοπρεπείς συνθήκες με νερό, ηλεκτρικό, εγκαταστάσεις υγιεινής. Όχι βέβαια σε περιοχές, έρημες και απομακρυσμένες όπως η βιομηχανική ζώνη. Γιατί έχουν ακουστεί και τέτοιες

έχουμε και εμείς που ζούμε σ' αυτή την πόλη. Και επειδή οι άρχοντες συνήθως κωφεύουν στις φωνές των λίγων, μπορούμε να δηλώσουμε άμεσα και έμπρακτα τη συμπαράστασή μας στους τσιγγάνους συγκροτώντας μια πρωτοβουλία ώστε να ασκήσουμε πίεση για να βρεθεί διέξοδος.

Υπάρχει η ιδέα να οργανωθεί ένα αντιρατσιστικό φεστιβάλ την άνοιξη. Κάθε άλλη πρόταση είναι ευπρόσδεκτη. Όσοι εν-

προτάσεις που το μόνο που επιδιώκουν είναι να συγκαλύψουν το ζήτημα και να απομονώσουν τους τσιγγάνους.

Συνάμα είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν προγράμματα ενημέρωσης και εκπαίδευσης ενήλικων και ανήλικων τσιγγάνων, να ληφθεί μέριμνα για την ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη και να οργανωθούν προγράμματα οικογενειακού προγραμματισμού και αγωγής υγείας γι' αυτούς.

Εκτός όμως από την πολιτεία, ευθύνη

διαφέρονται να εργαστούν και να συμμετέχουν είναι εύκολο να βρουν και τις διόδους επικοινωνίας.

Θέαμα στην Πάτρα της Δεύτερης Δεκαετίας του Εικοστού Αιώνα

Επιχειρώντας μια βαθιά βουτιά στο παρελθόν μεταφερόμαστε στην αυγή του 1914 σε μια Πάτρα όμορφη, γραφική, καθαρή, ήσυχη, μια μικρή πολιτεία με λιγότερους από 50.000 κατοίκους

Είναι μια περίοδος που η χώρα διέρχεται δύσκολες μέρες. Έχουν λήξει νικηφόρα οι βαλκανικοί πόλεμοι από τους οποίους η Ελλάδα βγήκε διπλασιασμένη σε έκταση και πληθυσμό. Οι Πατρινοί έχουν ψηλά το κεφάλι γιατί επιτέλεσαν το εθνικό χρέος μέσα από τις γραμμές του ηρωικού 12ου Συντάγματός τους.

Μέσα σε ένα φορτισμένο κλίμα όπου ο ευρωπαϊκός πόλεμος φθάνει στη γειτονιά μας, σε μια πολεμική σύρραξη ξένων μέσα σε ελληνικά εδάφη, όπου οι σοβαρές διαφωνίες που αναφέρονται ανάμεσα στο βασιλιά Κωνσταντίνο και τον Ελευθέριο Βενιζέλο, για τη στάση που πρέπει να τηρήσουν απέναντι στ' αντίπαλα μέρη, είναι οι αιτίες του μεγάλου διχασμού που θα ακολουθήσει και θα έχει ολέθριες συνέπειες για το Έθνος, οι Πατρινοί ανησυχούν αλλά δεν ξεχνούν τη μακρόχρονη παράδοση της πόλης τους, την πλούσια θεατρική παράδοση. Ας δούμε τι υπήρχε τότε στο χώρο του θεάματος.

Οι θεατρικές αίθουσες που υπάρχουν είναι:

Το αρχιτεκτονικό αριστούργημα του Τσίλερ στην πλατεία Γεωργίου του Α', το Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων»

Το εαρινό θέατρο με την επωνυμία «Παράδεισος» στη διασταύρωση των οδών Γού-

Του Γιάννη Μουγγολιά

ναρη και Κανακάρη, εκεί που από το 1923 λειτουργεί το γνωστό κινηματοθέατρο «ΠΑΝΘΕΟΝ»

Το θέατρο «Πανελλήνιον»

Το θέατρο «Άλσος»

Από τη σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου έχουν παρελάσει οι αξιολογότεροι αθηναϊκοί θίασοι και φημισμένα ιταλικά και άλλα μελοδραματικά συγκροτήματα.

Στις αρχές του Ιανουαρίου του 1914 στο θέατρο «Πανελλήνιον» και στο Δημοτικό Θέατρο εμφανίζονται τα «Καντιωτάκια». Ο

«Ευζωνάκι» που υποδύεται ο ίδιος ο Καντιώτης και χορεύουν τα μικρά ευζωνάκια. Είναι η εποχή που το έθνος είναι ενωμένο. Δεν έχει αρχίσει ακόμα ο εθνοκτόνος διχασμός, που έκαμε δύο κυβερνήσεις στην Ελλάδα – του βασιλιά στην Αθήνα και του Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη – και που οδήγησε τον ελληνικό λαό στο περιβόητο «ανάθεμα» σε εκείνον που διπλασίασε την Ελλάδα.

Τα «Καντιωτάκια» παρουσίασαν επίσης και το νέο χορό «τανγκό». Ήταν η εποχή που στην Ευρώπη και την Αμερική είχαν εισβάλει και κυριαρχήσει τα βήματα του ωραίου αυτού χορού. Χορευτική υστερία είχε καταλάβει τους Πατριούς με το τανγκό. Δεν χάνουν ευκαιρία να λικνίζονται στους αρμονικούς ρυθμούς του. Αποκαλυπτικό είναι το σχετικό σημείωμα του «Νεολόγου»: «ΤΡΙΟ ΤΑΝΓΚΟ. Και μόνο η περιέργεια είναι ικανή να συγκεντρώσει στο “Λεσχίδιο” τον κόσμο για να ιδή και θαυμάση τον πραγματικό “τανγκό” ο οποίος σήμερα παίζει τον πρώτο ρόλο στην Ευρώπη και στην Αμερική».

Στα μέσα του Ιανουαρίου τα «Καντιωτάκια» έχουν μεταστεγασθεί στο θέατρο «Πανελλήνιον», όπου δίνουν ειδικές παραστάσεις για νέους.

Επίσης ο φημισμένος Γάλλος χορευτής Δος Μαρκιλλέρος έχει εγκατασταθεί στην Πάτρα όπου με υπέροχες Γαλλίδες χορεύτριες παρουσιάζει τον «ακριβή νέο παριζιάνικο χορό τανγκό» στο Πανελλήνιον στα τέλη του Ιανουαρίου.

Παρασυρθήκαμε κι εμείς απ' τον πατριωτικό ενθουσιασμό της εποχής και ρίξαμε το βάρος στα «Καντιωτάκια», όμως κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου οι Πατρινοί θεατρόφιλοι θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν και άλλα θεάματα. Έτσι στο Δημοτικό Θέα-

τρο συναντούμε την «Ελληνική Οπερέτα» των Κολυβά – Κυπαρίσση, το θίασο της Νίτσας Μουστάκα, τη «μεγάλη ελληνική οπερέτα» με τη συμμετοχή της Αφροδίτης Λαουτάρη, τον υπέροχο θίασο «ΕΝΚΕΛ» με μεγάλη παραμονή στην πόλη. Στο «Άλσος» φιλοξενούνται μικροί θίασοι και δίνονται πατριωτικές παραστάσεις – όπως η «Γκόλφω» – από μαθητές της πόλης. Στο εαρινό θέατρο «Παράδεισος» κυριαρχεί «Το Ελληνικό Μελόδραμα» και τα καλοκαίρια ο Κονιτσιώτης με τον Πασχάλη και το θίασό του σκορπούσε άφθονο γέλιο. Είχαν συναρπάσει με την αστειότητα τρίπρακτη κωμωδία «Τρεις γαμβροί και μία νύφη».

Όμως και ο κινηματογράφος πρόσφερε δημιουργικές διεξόδους στους Πατριούς εκείνα τα χρόνια, που η 7η τέχνη βρισκόταν στα πρωτόλεια και αρχικά βήματά της. Από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι το 1914 βρίσκουμε κινηματογράφους στην πόλη να λειτουργούν σε αίθουσες θεάτρων, πλατείες και σε κέντρα διασκεδάσεως. Στην εξέδρα της Αγίου Νικολάου, στις πλατείες Όλγας και Γεωργίου του Α', στις Ιτιές και αλλού συναντάμε τους πελάτες των δροσόλουστων κέντρων ν' απολαμβάνουν μαζί με το ποτό ή με το παγωτό ή με το γλυκισμά τους και ένα ωραίο διασκεδαστικό πρόγραμμα κινηματογράφου και προβαλλόμενων εικόνων.

Με την είσοδο του 1914 δύο κινηματογράφοι λειτουργούν στην Πάτρα και είναι χειμερινοί.

Το Πολυθέαμα: Πρόκειται για μια θαύματα για την εποχή της αίθουσα στην πλατεία Όλγας – αργότερα κινηματογράφος «ΑΣΤΥ» – που από 1 Ιανουαρίου 1910 άρχισε να λειτουργεί ως κινηματογράφος.

Οι κινηματογράφοι τότε πρόβαλαν ενδιαφέρουσες εικόνες, που είχαν ληφθεί

εκ του φυσικού και παρουσίαζαν μεγάλο ενδιαφέρον για τους θεατές. Τα σημαντικά γεγονότα της εποχής: οι νικηφόροι βαλκανικοί πόλεμοι, ο ευρωπαϊκός και ο Α' παγκόσμιος πόλεμος, ο εθνικός διχασμός πρόσφεραν πολλά και σημαντικά θέματα στους κινηματογραφιστές. Οι θεατές παρακολουθούν τα προβαλλόμενα σχετικά επίκαιρα μαζί με ταινίες μικρού μήκους, κυρίως γαλλικής, ιταλικής και αμερικανικής παραγωγής και βέβαια βωβές συνδέσεις εικόνων.

Είναι η εποχή των κωμικών ταινιών. Οι κορυφαίοι κωμικοί Ντράνεμ, Πρενς, Μαξ Λίντελ, Ρικγαντέν, Πολιδόρ ψυχαγωγούν τους Πατριούς αυτές τις κρύες νύχτες του χειμώνα.

Ο κινηματογράφος «Μολφέτα»: Στεγαζόταν στο γνωστό πολυτελέστατο ζαχαροπλαστείο «Μολφέτα» στην πλατεία Γεωργίου. Κάνει έναρξη με νέο πρόγραμμα κατ' ευθείαν από το Παρίσι με θαυμάσιες ταινίες του οίκου «Γκωμόν». Οι προβολές γίνονται πριν και μετά το φαγητό. Ανάμεσα στις ταινίες συμπεριλαμβάνονται τα ωραία τοπία από το Διακοπτό ως τα Καλάβρυτα με τον οδοντωτό σιδηρόδρομο, αλλά και η ταινία «Η εξαφάνιση του πρεσβευτή». Αργότερα προβάλλεται το μελόδραμα «Το τραγικό λάθος», ταινία μήκους 1200 μέτρων σε δύο μεγάλες πράξεις με πρωταγωνίστρια τη διάσημη ηθοποιό – καλλιτέχνη ΣΟΥΖΑΝΑ ΓΡΑΝΔΙ, καθώς και η χαρπυωμένη κωμωδία «Τα κανδυλέρια». Αντί για εισιτήριο εισόδου, ο θεατής πληρώνει μόνο 40 λεπτά, που είναι η αξία του γλυκισματός του.

Στα μέσα Φεβρουαρίου στο «Πολυθέαμα» συναντάμε το μεγαλόρρημα της φαντασίας του μεγάλου Γάλλου Αιμίλιου Ζολά «Ζερμινάλ» μια ταινία μήκους 4500 μέτρων με το διάσημο Παριζιάνο ηθοποιό

ΤΑ ΚΑΝΤΙΩΤΑΚΙΑ

Είς τό Δημοτικόν Θέατρον άπόψε δίδεται ή δεύτερη παράστασις άπό τά θαυμάσια Καντιωτάκια, τά όποια θα έκτελέσουν έν άπό τά πλέον άριστά προγράμματα είς ποιήσαν έργον μετέω τον άποίον τό μονόπρακτον δράμα «Τό άνεστριν», «Τό ευζωνάκι», έν των Παναθηναίων, ή χορός Ταγζό, Πολιμική τετραστήχη, ή θαυμασία κομωδία «Οί Μπαμπάδες», καί τέλος άπό τον περιφημον δράματός ή «Σαλώμη» χορός καί άσμα. Άπόψε τό θέατρον θα παρουσιάσῃ με τά Καντιωτάκια άληθή ζωικήν αγέννησιν, προκειμένον περί ενταξίσεως δύο μικρών καλλιτεχνών, είς τάς σπουδάς τον, διότι ήών τον σωποῦν άπό τοῦ δίδεται καί ή Β. άντή παράστασις.

έξοχος ηθοποιός της εποχής Καντιώτης είχε δημιουργήσει, μετά τους βαλκανικούς πολέμους, ένα ωραίο σύνολο κυρίως από μικρά παιδιά, που το ονόμαζε «Καντιωτάκια».

Στις 7 Ιανουαρίου οι Πατρινοί παρακολουθούν με ενθουσιασμό και συγκίνηση την αποχαιρετιστήρια παράσταση που δίνουν τα «Καντιωτάκια» στο Δημοτικό Θέατρο προς τιμήν του 12ου Συντάγματος. Ψάλλουν νέα τετράστιχα, αλλά και

Φρανσέσκα Μπερτίνι

Λύντα Μπορέλι

Μαρία Τζακομπίνι

Κράους που είχε υποδυθεί το Γιάννη Αγιάνη στους «Άθλιους».

Στις 12 Μαρτίου σε μεγάλη συνάθροιση θεατών στο «ΠΟΛΥΘΕΑΜΑ – ΠΑΤΕ» παίχθηκε το κοινωνικό αριστούργημα του Γάλλου συγγραφέα και λογοτέχνη Έκτορα Μαλό «Χωρίς οικογένεια» και συγχρόνως ο πολύκροτος χορός της μόδας ζωντανεύει μέσα από τον «Αργεντινό τανγκό».

Την ίδια εποχή, οι φίλοι του κινηματογράφου ξαφνιάζονται με την είδηση ίδρυσης νέου κινηματογράφου στην πόλη. Πρόκειται για το ιστορικό «IDEAL» που λειτουργεί από τις 9 Νοεμβρίου 1914 μέχρι και σήμερα στην Αγίου Νικολάου.

Στις 10 Νοεμβρίου ο «Νεολόγος» δημοσιεύει:

ΜΕΓΑΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ «IDEAL»

Χθες εις το «IDEAL» αληθής κοσμοπλημύμυρα. Ουδέ δια βελόνην υπήρχε θέσις. Πολλοί ανεχώρουν μετά λύπης των, διότι δεν εύρισκον θέσεις. Δια τούτο και σήμερα θα προβληθή το ίδιο έργον, ένθα ο δαιμόνιος αστυνομικός Ουέμπς διαπρέπει με ανακάλυψιν της αρπαγείσης Λίνταιϊ.

Έτσι στην περίοδο 1914 – 1919 οι Πατρινοί αναζητούν την ταινία προτίμησής τους ανάμεσα στους τρεις χειμερινούς κινηματογράφους: ΠΟΛΥΘΕΑΜΑ, IDEAL και ΜΟΛΦΕΤΑ.

Μαζί με τις ταινίες τους προβάλλουν και τα επίκαιρα, που κινηματογράφησε στα πολεμικά μέτωπα ο Πατρινός Γιάννης Αρβανιτόπουλος και τα οποία παρουσίαζαν αυξημένο ενδιαφέρον. Θερινοί κινηματογράφοι δε λειτούργησαν τότε, γιατί οι συνθήκες δεν το επέτρεπαν. Ήταν αδύνατη η μεταφορά ταινιών από το εξωτερι-

κό για πολλούς λόγους. Έτσι τα καλοκαίρια οι Πατρινοί αποζητούσαν την ψυχαγωγία στα πολλά εξοχικά κέντρα και το θέαμα στους προσφιλείς τους θιάσους Σκιών που αφθνούσαν.

Προς το τέλος της περιόδου 1914 – 19 παρατηρείται ιδιαίτερη άνθηση στο βωβό κινηματογράφο. Οι προβαλλόμενες ταινίες είναι τεχνικά βελτιωμένες. Ηχηρά ονόματα του παγκόσμιου κινηματογράφου κάνουν αισθητή την παρουσία τους στο χώρο.

Στην Πάτρα και ενώ ο ελληνικός στρατός έχει μπει στη Σμύρνη και οι ελληνικές καρδιές δονούνται από πατριωτικό ενθουσιασμό και περηφάνια, οι Πατρινοί παρακολουθούν:

Τη «NANA» του Αιμίλιου Ζολά με την ηδονική Κασαί και το Σερένα, στο «Πολυθέαμα».

Το δράμα του Γάλλου συγγραφέα Έκτορα Μαλό, της ερωτικής ιστορίας της ηθοποιού Ζυτ με τη γνωστότατη και ωραιότατη ηθοποιό Γαβριέλλα Ρομπίν, στο «Πολυθέαμα».

Το μεγάλο αριστούργημα «Υπέρτατη Εξουσία» με την Εσπέρια, στο «IDEAL».

Το θαυμάσιο φιλολογικό αριστούργημα του μεγάλου συγγραφέα Γκυ Ντε Πω-μασάν «Ο εξαγνισμός» με τη γνωστή καλλιτέχνη «Κυρία Αρλεκίνου» με την ωραία Μαρία Ζιακομπίνη, στο «IDEAL».

Τη χαριτωμένη ταινία «Μα η αγάπη μας δεν πεθαίνει» με την εκρηκτική Λύντα Μπορέλι και τον Μάριο Μπονάρ, στο «Πολυθέαμα».

Την ωραιότατη ταινία «Το Ξένον έγκλημα» με την αγαπημένη του κινηματογραφικού κοινού Φραντσέσκα Μπερτίνι, στο «Πολυθέαμα».

Η εικόνα στην αρχή του άρθρου προέρχεται από το βιβλίο: «Η Πάτρα στις αρχές του 20ού αιώνα, μέσα από γυάλινες φωτογραφικές πλάκες – Ανέκδοτο Υλικό», Εκδόσεις Τυπόραμα (υπό έκδοση).

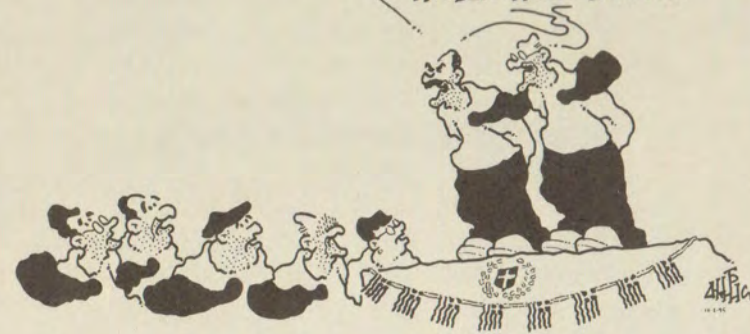
προσεχώς...

11-12

Από 5 – 11 μέχρι 20 – 12 – 2000

ΤΑ ΠΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΝΩΝ!..

ΠΑΛΙΟΥ ΠΡΕΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΡΑΓΙΟΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΑΣ ΠΡΟΣ ΠΑΣΟΚ
ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΠΕΝΤΑΕΤΗ ΠΡΟΫΔΡΙΑ
ΠΑΡΑΤΕΙΝΟΝΤΑΣ ΠΡΕΘΥΠΟΥΡΓΙΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΠΟΥ ΠΗΡΕ ΠΡΕΦΑ ΠΟΣ ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ
ΠΡΟΕΔΡΟ ΠΑΡΑ ΠΡΟΕΔΡΕΣ...

ΑΝ ΠΑΜΕ ΚΑΛΑ
ΤΟ 2001
ΘΑ ΜΠΟΥΜΕ
ΣΤΟ ΕΥΡΩ!..

ΜΑ...ΑΝ ΠΑΜΕ ΚΑΛΑ
ΠΟΙΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ
ΝΑ ΜΠΟΥΜΕ;...

ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΜΕ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ!..

ΒΡΕ ΜΗΤΣΟ...
ΜΗΠΕΣ ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ
ΑΣΧΟΡΤΑΤΟΙ;...

Μπουνιουέλ και άλλα αριστουργήματα στη Λέσχη
• **Ο Σαββόπουλος στο Μέγαρο** • **Σκίτσα του Χατζόπουλου στο «Millennium»** • **Η Μαριώ στο Αίγιο** • **Βήμα στους συγγραφείς της Πάτρας**

προσεχώς... στην Πάτρα και στο Ρίο

Δημοτικό Ωδείο

Με την ανακοίνωση μιας καινούριας συνεργασίας εγκαινίασε τις φετινές του εκδηλώσεις το Δημοτικό Ωδείο Πάτρας. Το Ωδείο συνεργάζεται πλέον με τα καλύτερα ωδεία της Βαλένθια και γι' αυτό φιλοξένησε στις 5/11 τη Συμφωνική Ορχήστρα που αποτελείται από τους νέου σολίστες τους.

Στο υπόλοιπο πρόγραμμα του Ωδείου συναντάμε:

Ένα ρεσιτάλ πιάνου (Minako Tsuruta) στις 10/11, ένα ρεσιτάλ τραγουδιού του Γιώργου Μισαηλίδη (Επιμελητήριο Αχαΐας), στις 18/12 την παρουσίαση των καινούριων διπλωματούχων του Ωδείου (Γ. Κονταρης και Α. Κουκογιάννης) στο θέατρο «Επίκεντρο» και την παρουσίαση των προσφάτως εκδοθέντων CD από μέλη του Ωδείου που ακόμα δεν έχει οριστικοποιηθεί.

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

Με ένα έργο για παιδιά από τα πιο γνωστά του ελληνικού θεάτρου έχει ξεκινήσει τη φετινή του περίοδο το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας, στη δεύτερη χρονιά με τον Θέμη Μουμουλίδη στο τιμόνι. Από τις 6 Νοεμβρίου παρουσιάζει τον «Οδυσσεβάχ» της Ξένιας Καλογεροπούλου σε σκηνοθεσία των Περικλή Βασιλόπουλου και Θάνου Δερμάτη. Με τη μουσική του Θύμιου Παπαδόπουλου, τα σκηνικά και τα κοστούμια της Παναγιώτας Κοκόρου και σε χορογραφίες Σεσίλ Μικρούτσικου, στην παράσταση παίζουν οι Αντιγόνη Δρακουλάκη, Ελίτα Κουνάδη, Στέφανος Μπαρμπαλιάς, Δημήτρης Μωραϊτης, Γιώργος Σμπυράκης και Ραμσι Σουκούλη.

Αξιοποιώντας και φέτος το χώρο του θεάτρου «Αγορά», το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. θα παρουσιάζει από τις 26 Νοεμβρίου το έργο

«Ποιος ανακάλυψε την Αμερική;» της Χρύσας Σπηλιώτη σε σκηνοθεσία Πέπης Οικονομοπούλου με τις Μαριάννα Λαγουρού και Ελισάβετ Ναζλίδου.

Ενδιάμεσα θα έρθει στην Πάτρα και η πρώτη θεατρική μετάκληση της χρονιάς. Πρόκειται για την πολύ πετυχημένη παράσταση «Αγγέλα Παπάζογλου» με την Άννα Βαγενά που θα παρουσιαστεί στο Δημοτικό Θέατρο στις 8/11.

Στο «Επίκεντρο» το Θέατρο θα ανεβάσει για πρώτη φορά στην Ελλάδα από τις 8 Δεκεμβρίου το έργο «Οι ρομαντικοί» του Εντμόντ Ροστάν με ένα από τα δυναμικότερα σύγχρονα σκηνοθετικά ονόματα, αυτό του Στάθη Λιβαθηνού. Η μετάφραση ανήκει στον Στρατή Πασχάλη, τα σκηνικά της Εύας Νάθενα, τα κοστούμια στην Κλαίρ Μπραίησγουελ, η

μουσική – ερμηνευμένη ζωντανά από τρεις μουσικούς - στο Θόδωρο Αμπατζή, οι χορογραφίες στη Μαριτίνας Νέστορα και οι φωτισμοί στον Αλέκο Αναστασίου. Παίζουν

οι: Τάσος Γιαννόπουλος, Μπάμπης Γιωτόπουλος, Δέσποινα Κούρτη, Γιάννης Κυριακίδης και Αλέξανδρος Λογοθέτης.

Για μια ακόμα χρονιά η Εταιρεία Λογοτεχνών θα έχει ως έδρα της τη Διακείδιο Σχολή (Κανάρη 58). Σύμφωνα με το πρόγραμμα θα μιλήσουν:

Στις 13/11 ο πρόεδρος της εταιρείας Λεωνίδα Μαργαρίτης για τα τριάντα χρόνια από το θάνατο του Γιώργου Σεφέρη.

Στις 20/11 ο κ. Αλέξης Παναγόπουλος με θέμα «Άνθρωπος αυτός ο άγνωστος».

Στις 27/11 ο π. Κωνσταντίνος Καπετανόπουλος με θέμα «Η Μακεδονία των Ελλήνων».

Στις 4/12 ο κ. Χρήστος Γεωργακόπουλος με θέμα «Η ιστορία μια απονάρκωσης».

Στις 11/12 ο κ. Δημήτρης Παναγιωτακόπουλος με θέμα «Πεζός λόγος και ποίηση Οδυσσέα Ελύτη».

Όλες οι ομιλίες θα ξεκινήσουν στις 7 το απόγευμα.

Μέχρι τις 16 Δεκεμβρίου θα διαρκέσει μια σημαντική συνεργασία της αίθουσας Ζέρβας (Αθηνών 11) με την πρεσβεία της Βουλγαρίας. Θα εκτεθούν έργα των κορυφαίων Βούλγαρων ζωγράφων Στόγιαν Ντόνεβ, Χριστίνας Κελίδη, Μαργαρίτας Ράντεβα Αγγελάκη, Βούλας Κερικλίδου και του Βέντζεσλαβ Γιότοφ. Η έκθεση είναι η πρώτη ενός κύκλου εκδηλώσεων της αίθουσας που έχει τίτλο «Μια χώρα... μια ιστορία». Αμέσως μετά θα ξεκινήσει ανάλογη έκθεση αφιερωμένη σε καλλιτέχνες από τη Σερβία, ενώ σε επόμενες εκδηλώσεις θα παρουσιαστούν καλλιτέχνες από την Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία και την Τουρκία.

Παράλληλα η αίθουσα θα συνεχίσει και τη σειρά εκδηλώσεων για συγγραφείς της πόλης. Έτσι μετά τους Μαρία Καρέλα, Βασίλη Χριστόπουλο και Διονύση Καρατζά, σειρά έχει ένα αφιέρωμα στο Σωκράτη Σκαρτσή.

Διακείδιος Σχολή

Αίθουσα Ζέρβας

Κινηματο- γραφική Λέσχη Πάτρας

Εικοσιδύο χρόνια συμπληρώνει η Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας και για μια ακόμα φορά μας περιμένει κάθε Πέμπτη στο ανακαινισμένο «Πάνθεον». Το πρόγραμμα περιλαμβάνει αρκετά παλιά κλασικά αριστουργήματα του παγκόσμιου κινηματογράφου σε καινούριες κόπιες, καθώς και πολλές σπουδαίες νέες ταινίες που προβάλλονται για πρώτη φορά στην Πάτρα.

Στο πρόγραμμα του πρώτου κύκλου της Λέσχης σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα:

Το «Μόνο αίμα» (ΗΠΑ, 1984), την πρώτη ταινία των αδελφών Κοέν με την οποία έδειξαν έναν καινούριο δρόμο στο φιλμ νουάρ (9/11).

Τα «Δημόσια λουτρά» (Κίνα, 1999) του Ζανγκ Γιανγκ που περιγράφουν τη σχέση ενός πατέρα και των δύο γιών του με φόντι τα παραδοσιακά δημόσια λουτρά του Πεκίνου (16/11).

Το «Κορίτσι στη γέφυρα» (Γαλλία, 1999) του Πατρίς Λεκόντ με ένα ζευγάρι καλλιτεχνών από το χώρο του τσίρκου να περιδιαβαίνουν εν μέρει και τους δρόμους της σύγχρονης Αθήνας (23/11).

Την «Πόλη του πάθους» (ΗΠΑ, 1999), του Στίβεν Φρίαρς, ένα σύγχρονο γουέστερν στο Νέο Μεξικό

του '50 με το κλασικό θέμα της ανδρικής φιλίας που κινδυνεύει από την παρουσία μιας γυναίκας ιδωμένο με έναν τελειώς ατμοσφαιρικό τρόπο (30/11).

Οι δύο πρώτες Πέμπτες του Δεκεμβρίου (7/12, 14/12) είναι από τη Λέσχη αφιερωμένες στον Λουίς Μπουγιουέλ, αφού φέτος τιμώνται τα εκατό χρόνια από τη γέννησή του. Θα προβληθούν η «Βιριδιάννα» (1961) και το «Ναζαρέν» (1958).

Κάρτες μέλους αλλά και όλες τις πληροφορίες για τις δραστηριότητες της Κινηματογραφικής Λέσχης μπορείτε να έχετε στο ταμείο του «Πάνθεον» κάθε Πέμπτη τις ώρες των προβολών.

Τέσσερις συγγραφείς που έχουν γεννηθεί στην Πάτρα θα καλέσει σύντομα το βιβλιοπωλείο Μεθενίτης για να διαβάσουν αποσπάσματα από τα βιβλία τους. Σε μια εκδήλωση που θα έχει τίτλο «Με τη

φωνή του συγγραφέα» θα βρεθούν πιθανότατα στο Επιμελητήριο οι Ρέα Γαλανάκη, Αθηνά Κακούρη, Κώστας Λογαράς και Βασίλης Χριστόπουλος.

Στο πρόγραμμα υπάρχουν

επίσης οι παρουσιάσεις της νέας μελέτης του πανεπιστημιακού Διονύση Μπονίκου με τίτλο «Βιοπολιτική και βιοπροτεραιότητες στο σύστημα υγείας», του ερωτικού μυθιστορήματος του Πασχάλη

Τσαρούχα «Ο άλλος και ο άνθρωπος», αλλά και του έργου του Ι. Δ. Ιωαννίδη που πέθανε πρόσφατα στην παιδική λογοτεχνία (σχετικό αφιέρωμα φιλοξενείται σε άλλες σελίδες του περιοδικού)

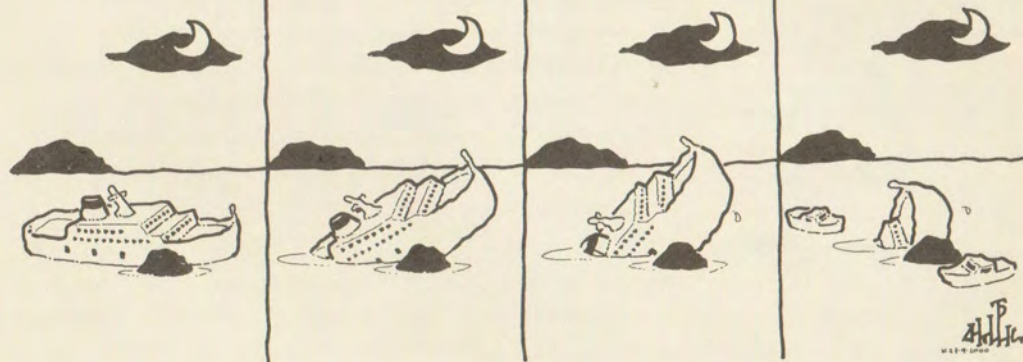
Millennium

ΤΟ ΠΛΟΙΟ
ΗΤΑΝ ΣΕ ΑΡΙΣΤΗ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ
ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ
ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ

ΑΡΑ...
ΜΕΝΟΥΝ
ΟΙ ΕΠΙΒΑΤΕΣ

ΠΟΥ ΠΝΙΓΗΚΑΝ
ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΒΡΟΥΝ
ΚΑΝΑ ΜΠΕΛΑ.

Με έκθεση του σκιτσογράφου Δημήτρη Χατζόπουλου ξεκινάει άκρως ανανεωμένη τη φετινή περίοδο η αίθουσα του «Millennium». Η έκθεση, η πρώτη αναδρομική του Χατζόπουλου αλλά και η πρώτη που οργανώνει στο γενέθλιο τόπο του, θα διαρκέσει μέχρι τις 9 Δεκεμβρίου. Θα πλαισιωθεί από συναντήσεις του σκιτσογράφου με σπουδαστές σχολών σχετικών με την τέχνη του, ενώ παράλληλα έχει εκδοθεί και ένα πορτφόλιο με δεκαεπτά έργα σε ειδική εκτύπωση.

Μετά την Πάτρα η έκθεση προγραμματίζεται να φιλοξενηθεί, με τη συνεργασία πάντα του «Millennium», και σε άλλες ελληνικές πόλεις, ενώ στον ίδιο χώρο θα οργανωθούν εκδηλώσεις και αφιερώματα που θα ανακοινωθούν σε εύθετο χρόνο.

Μεθενίτης

Ορχήστρα Πατρών

Στο Δημοτικό Θέατρο θα επιχειρήσει να επιστρέψει φέτος η Ορχήστρα Πατρών, διατηρώντας παράλληλα και την αίθουσα του Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου του Πανεπιστημίου για κάποιες συναυλίες της.

Στις 7/11 την Ορχήστρα θα διευθύνει ο Anton Saroen που θα είναι και σολίστας στο βιολί, ενώ στις 27/11 στο πόντιουμ θα βρίσκεται ο Σαούλιους Σοντέσκis με σολίστ στην κιθάρα τον Κώστα Κοτσιώλη, σε μια από τις σπάνιες συναυλίες της Ορχήστρας που αφιερώνονται στην κιθάρα.

Ενδιάμεσα η Ορχήστρα θα μεταφερθεί στη Θεσσαλονίκη, όπου θα δώσει δύο συναυλίες (16 – 17/11) με τη μουσική της Ελένης Καραϊνδρου, συνεργαζόμενη με σπουδαίους σολίστες και με τον Αλέξανδρο Μυράτ στη διεύθυνση. Οι συναυλίες θα δοθούν στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και εντάσσονται στο πλαίσιο του αφιερώματος του Διεθνούς Κινηματογραφικού Φεστιβάλ της πόλης στο Θόδωρο Αγγελόπουλο.

Ο Σ. Σοντέσκis θα διευθύνει και την επόμενη συναυλία (5/12) με σολίστ τον Μαρτίνο Τιρίμο, ενώ η χρονιά θα κλείσει στις 19/12 με ρεσιτάλ των μουσικών της Ορχήστρας.

Πολιτιστικό Κέντρο Εθνικής Τράπεζας

Συμμετέχοντας κι αυτό στον εορτασμό του «Έτους Σεφέρη» το Μοφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας παρουσιάζει στο Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών (πλ. Γεωργίου & Κορίνθου) έκθεση με επίκεντρο τη φωτογραφική διάσταση του Γιώργου Σεφέρη. Παρουσιάζονται στιγμές από το φωτογραφικό αρχείο του μεγάλου μας νομπελίστα, το οποίο αριθμεί περίπου 2500 αρνητικά φωτογραφιών που ο ίδιος ο Σεφέρης τράβηξε από τα φοιτητικά του χρόνια μέχρι το τέλος της ζωής του.

Σκοπός της έκθεσης, όπως λένε οι υπεύθυνοι του Ιδρύματος, δεν είναι να εικονογραφηθεί η ποίηση του Σεφέρη, ούτε να ακολουθήσουμε την πορεία του, αλλά να διαπιστώσουμε τόσο την αγάπη όσο και τις γνώσεις του ποιητή γύρω από τη φωτογραφία. Παράλληλα έχει εκδοθεί και σχετικό λεύκωμα με 121 από αυτές τις φωτογραφίες.

Μετά την Πάτρα η έκθεση θα μεταφερθεί στο Γκάζι της Αθήνας.

Η επόμενη έκθεση στον ίδιο χώρο θα περιλαμβάνει έργα του Γιάννη Ψυχοπαίδη και θα ξεκινήσει μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου.

Πανεπιστήμιο

Ενας καινούριος θεσμός εμφανίστηκε φέτος σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, με την Πάτρα να εκπροσωπείται από το Πανεπιστήμιο. Πρόκειται για την «Αμφικτιονία Πολιτισμού», μια ιδέα που ξεκίνησε από το Μέγαρο Μουσικής και έχει σα στόχο να συνενώσει σε ένα

κοινό πρόγραμμα κυλιόμενων εκδηλώσεων τους φορείς που συμμετέχουν, παρέχοντάς τους εκδηλώσεις που εμφανίζονται πρώτα σε αυτό. Η Αμφικτιονία ξεκίνησε στην Πάτρα με το ρεσιτάλ πιάνου της Αλεξάνδρας Παπαστεφάνου (23/10) και θα συνεχιστεί την 1η Δεκεμβρίου στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου με βραδιά γεμάτη φλαμένγκο, με την παρουσία του Paco Pena.

Εκτός από την Πάτρα και την Αθήνα συμμετέχουν το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και οι Δήμοι Κεφαλληνίας, Ιωαννίνων και Βέροιας.

Για μια ακόμα χρονιά οι Πολιτιστικές Ομάδες των φοιτητών του Πανεπιστημίου Πατρών με έδρα το στέκι τους στην οδό Καραϊσκάκη 172, θα συνεχίσουν τη λειτουργία τους με τα τμήματα φωτογραφίας, θεάτρου, χορού, μουσικής, κινηματογράφου και εικαστικών, περιμένοντας νέα μέλη αλλά

και τους παλιούς γνωστούς θαμώνες. Εβδομαδιαίες συγκεντρώσεις, σεμινάρια, εκθέσεις, εκδηλώσεις, συναυλίες, παραστάσεις, προβολές, συνεργασίες με άλλα Πανεπιστήμια και φορείς, ανήκουν τα τελευταία χρόνια στις δραστηριότητες των Ομάδων.

Ενώ το «Πολύεδρο» ολοκλήρωσε τη σειρά των εκδηλώσεων με τίτλο «Αποχαιρετώντας τον 20ό αιώνα», έχει ήδη προγραμματίσει τις φετινές του δραστηριότητες.

Στις 10/11 θα τιμηθούν τα 90 χρόνια από το θάνατο του Πατρινού Περικλή Γιαννόπουλου με ομιλία του Πέτρου Χαρτοκόλλη, ομότιμου καθηγητή ψυχιατρικής, που θα έχει τίτλο «Ο ελληνολάτρης Περικλής Γιαννόπουλος».

Στις 8/12 ο Θανάσης Βαλτινός θα παρουσιάσει το βιβλίου του που έχει τίτλο «Συναξάρι Ανδρέα Κορδοπάτη – Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912». Στην εκδήλωση θα συμμετέχει πιθανότατα και η ηθοποιός Λυδία Κονιόρδου.

Το λεύκωμα του φωτογράφου Λάμπρου Λογοθέτη και του εκπαιδευτικού Φίλιππου Κατσιγιάννη με τίτλο «Στροφυλιά» θα παρουσιαστεί στις 10/11 (9.00 μ.μ.) στο βιβλιοπωλείο «Πρωτοπορία». Φωτογραφίες και αρκετό πληροφοριακό υλικό γύρω από τον αστείρευτο πλούτο της Στροφυλιάς περιλαμβάνονται στο λεύκωμα, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του οποίου θα προβληθούν σλάιντς και θα γίνει σχετική συζήτηση.

Στις 25 Νοεμβρίου στο χώρο του βιβλιοπωλείου θα βρεθούν οι μικροί φίλοι του Χάρι Πότερ για την παρουσίαση του τέταρτου βιβλίου της σειράς, γραμμένο φυσικά και πάλι από την Τζίνα Ρόουλαντ.

Πολιτιστικές Ομάδες Πανεπιστημίου

Πολύεδρο

Πρωτοπορία

Πρωτο- κλήτεια

Δύο εβδομάδες διαρκούν φέτος τα «Πρωτοκλήτεια» που διεξάγονται με την αφορμή της εορτής του Αγίου Ανδρέα. Το πρόγραμμα ξεκινά στις 12 Δεκεμβρίου με την Ε' Παιδαγωγική Ημερίδα που θα έχει θέμα «Ημέρα και παιδί» και θα διεξαχθεί στην αίθουσα της Χριστιανικής Στέγης πατρών (Παντανάσσης 61). Ακολούθως ξεχωρίζουν:

Στις 18/11 (7.00 μ.μ.) στη Διακείδιο Σχολή ομιλία του Αρχιμ. Π. Νείλου του Βατοπεδινού, καθηγητή Πανεπιστημίου και Γενικού Αρχιερατικού Επισκόπου Καλαβρίας και Σικελίας με θέμα «Αι Πάτραι και τα Ορθόδοξα σκηνώματα της Μεγάλης Ελλάδος».

Στις 19/11 (6.30 μ.μ.) στην αίθουσα της Χριστιανικής Εστίας αφιέρωμα στη «Συμβολή του Ελληνισμού στο έργο του Πρωτακλήτου».

Στις 25/11 (7.00 μ.μ.) στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου ομιλία του κ. Γεωργίου Κρίππα δρ. Συνταγματικού Δικαίου με θέμα «Η καταπολέμηση των αιρέσεων βάσει

αποφάσεων και πράξεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου».

Στις 26/11 (6.00 μ.μ.) στον Παλαιό Ιερό Ναό Αγίου Ανδρέου συναυλία Βυζαντινής Μουσικής από τον Βυζαντινό χορό της Πολυφωνικής Χορωδίας Πατρών και αναφορά στη μνήμη του Αρχοντος Μουσικοδιδασκάλου Κωνσταντίνου Πανα από το Μητροπολίτη Πατρών Νικόδημου.

Στις 27/11 στη αίθουσα του Συλλόγου Εξωτερικής Ιεραποστολής (Μιαούλη 68) ομιλία από τον Μητροπολίτη Καμερούν κ. Θεοδώρου με θέμα «Η Ορθοδοξία στη Δυτική Αφρική».

Δροσερικό

Εκθεση ζωγραφικής του Τάσου Χαλικιά λειτουργεί μέχρι τις 17 Δεκεμβρίου στο εστιατόριο και χώρο εκθέσεων «Δροσερικό». Αμέσως μετά θα ξεκινήσει έκθεση με έργα του Νίκου Αναγνωστόπουλου, τα εγκαίνια της οποίας θα συνοδευθούν, όπως συμβαίνει με κάθε έκθεση, με μια μικρή συναυλία.

προσεχώς... στην Αθήνα

Εθνική Πινακοθήκη

Έργα Ολλανδών και Φλαμανδών ζωγράφων εμπνευσμένα από θέματα της ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας, παρουσιάζει μέχρι τις 8/1 η Εθνική Πινακοθήκη στην Αθήνα σε μια έκθεση που έχει τίτλο «Έλληνες Θεοί και ήρωες τον καιρό του Ρούμπενς και του Ρέμπραντ». Η Πινακοθήκη είναι κλειστά κάθε Τρίτη, ενώ καθημερινά είναι ανοιχτά από 19.00 – 15.00 και τις Κυριακές από 10.00 – 14.00. Τα απογεύματα είναι ανοιχτά μόνο κάθε Δευτέρα και Τετάρτη από 18.00 - 21.00.

Μέγαρο Μουσικής

Το ελληνικό τραγούδι θέλησε να τιμήσει το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών αυτό το χειμώνα, προγραμματίζοντας 5 σημαντικές ενότητες. Ενώ ήδη παρουσιάστηκαν τα «Ιερά τραγούδια» του Νίκου Μαμαγκάκη, στις 26 - 27/11 θα παρουσιαστούν έργα του Θάνου Μικρούτσικου με τη Χαρούλα Αλεξίου να εμφανίζεται για πρώτη φορά στο Μέγαρο. Όσο για τον Διονύση Σαββόπουλο, η σειρά του θα έρθει στις 11 - 12/12 με το «σαββόραμα», όπου θα συμμετάσχουν ηθοποιοί, τραγουδιστές, ακόμα και καραγκιοζοπαίχτες.

Παράλληλα θα συνεχίσουν και οι υπόλοιπες καθιερωμένες σειρές εκδηλώσεων του Μεγάρου, όπως οι Μεγάλες Ορχήστρες της Ευρώπης, στο πλαίσιο της οποίας θα εμφανιστεί η Εθνική Ορχήστρα της

Γαλλίας (20-21/10) με σολίστ τον Janos Starker την πρώτη μέρα και τον Γιάννη Βακαρέλη τη δεύτερη. Στις 13-14/11 θα έρθει η Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου (σολίστ τη δεύτερη μέρα ο Λεωνίδας Καβάκος), ενώ στις 5-6/12 η Φιλαρμονική Ορχήστρα της Τσεχίας που θα συμπράξει με τον Βασίλη Τσαμπρόπουλο στο πιάνο.

Τον Μισέλ Πορτάλ τον θυμούνται σίγουρα όσοι λίγοι τυχεροί τον απόλαυσαν το περυσινό καλοκαίρι στο Αρχαίο Ωδείο. Ο διάσημος κλαρινετίστας θα βρίσκεται ξανά στην Ελλάδα για να συμπράξει στο Μέγαρο μαζί με τον Γιούρι Μπασμέτ (βιόλα) και τον Γιάννη Βακαρέλη (πιάνο). Σχεδόν ένα μήνα μετά (1 και 3/12) ο Ματίας Γκαίρνε, συνεχιστής της παράδοσης του γερμανικού λιντ, μαζί με τον πιανί-

στα Έρικ Σνάνιντερ θα ερμηνεύσουν δύο κύκλους τραγουδιών του Σούμπερτ.

Οι μουσικές του κόσμου θα φέρουν και φέτος τους φανατικούς τους φίλους στο Μέγαρο. Ο κιθαρίστας Πάκο Πένια (18-19/11) και η «Mingus Big Band» (3/12) θα είναι οι πρώτοι σολίστες του φετινού χειμώνα.

προσεχώς... στο Αίγιο

Τρίτη περίοδος για το «Πολυτεχνείο» στο Αίγιο (Παναγιωτοπούλων & Επισκ.

Τιμοθέου), και οι εκδηλώσεις που έχει προγραμματίσει κινούνται στο ίδιο καλό κλίμα που έχει δημιουργήσει με συνέπεια και επιμονή.

Στις 17/11 (11.00 π.μ.) θα παρουσιαστεί από τη Θεατρική Ομάδα των Εργαζομένων του Πανεπιστημίου Πάτρας το παιδικό έργο «Τα ρούχα του βασιλιά» σε σκηνοθεσία Τζίννας Δράκου.

Στις 18/11 (11.30 μ.μ.) θα δοθεί συναυλία από το Μουσικό Εργαστήριο Αιγίου με τίτλο «Ερωτος ποίησης – αγάπης μέλος»

Στις 19/11 (6.00 μ.μ.) θα γίνουν ομιλίες και συζήτηση γύρω από το υποβρύχιο ψάρεμα.

Από 25/11 – 9/12 θα διαρκέσει

η έκθεση με πρωτότυπες κατασκευές από στεφάνια, ακόμα και ...ξηρούς καρπούς.

Στις 26/11 (11.30 μ.μ.) έχει προγραμματιστεί αφιέρωμα στον ιστορικό του Αιγίου και νομικό Ανδρέα Μαγκλάρα.

Στις 2/12 (10.30 μ.μ.) θα δοθεί συναυλία από τους Ελλη Πασπαλά, Ντέιβιντ Λιντς και Σταύρο Λάντσια.

Στις 10/12 (7.00 μ.μ.) θα παρουσιαστεί το βιβλίο «Μια κάλτσα που τη λέγαν Ευριδίκη» της Αναστασίας Ευσταθίου.

Στις 11/12 (7.30 μ.μ.) θα εμφανιστεί η Θεσσαλονικιά ρεμπέτισσα Μαριώ.

Στις 16/12 (10.30 μ.μ.) σειρά για συναυλία έχουν οι «Active Member».

Από 17/12 – 26/12 θα εκτίθενται ψηφιδωτά και αγιογραφίες.

Πολυτεχνείο

Χρήσιμα Τηλέφωνα

Δημοτικό Θέατρο: 273613

ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. Πάτρας: 623730

Θέατρο «Αγορά»: 271071

Λιθογραφείο: 328394

Πανεπιστήμιο Πάτρας: 991822

Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας: 990757

Κιν/φος «Ελίτ»: 273021

Κιν/φος «Ελπίς»: 329995

Κιν/φος «Ομόνοια»: 329000

Κιν/φος «Ιντεάλ»: 270154

Κιν/φος «Πάνθεον»: 325778

Πολύεδρο: 277342

Μεθενίτης: 274147

Πρωτοπορία: 278727

Πολυφωνική Χορωδία Πάτρας: 279679

Millennium: 240700-1

Ζέρβας: 994308

Δροσερικό: 223270

«Πολυτεχνείο» Αιγίου:

(0691) 62280

Εθνική Πινακοθήκη:

(01) 7211010

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών:

(01) 7282333

Το πρόσωπο: ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Χρήστου, Κωνσταντινίδης, Πετρίδης σε λαμπρές μουσικές σελίδες

Η ταυτόχρονη έκδοση δύο θαυμάσιων εκδόσεων στο χώρο της ελληνικής μουσικής, με κοινό πρωταγωνιστή την Ορχήστρα των Χρωμάτων, που ίδρυσε ο αξέχαστος Μάνος Χατζιδάκις, είναι ο κύριος λόγος που υπαγορεύει την παρουσίαση του σημαντικού αυτού σχήματος στην ύλη του παρόντος τεύχους.

Πρόκειται για την κυκλοφορία δύο αριστουργηματικών αφιερωμάτων σε τρεις εξέχοντες Έλληνες συνθέτες, το πρώτο στο Γιάννη Χρήστου και το δεύτερο στους Γιάννη Κωνσταντινίδη και Πέτρο Πετρίδη, που χάρη στη δημιουργική πρωτοβουλία της δισκογραφικής εταιρείας «Ankh Productions» βρήκαν το δρόμο προς τα δισκοπωλεία.

Για το Γιάννη Χρήστου, τον πλέον πρωτοποριακό Έλληνα συνθέτη που βρήκε πρόωρο και άδικο θάνατο πριν 30 ακριβώς χρόνια, το «δόντι» είχε κάνει εκτενή αναφορά στο τεύχος 7. Να όμως που η «Ankh» με αφορμή τη συμπλήρωση της επετειακής 30ετίας έρχεται να καλύψει ένα τεράστιο κενό, που δημιουργείται από την απραξία και αδιαφορία της επίσημης πολιτείας να τοποθετηθεί ο ιδιοφυής και κορυφαίος σύγχρονος Έλληνας συνθέτης στη θέση που του αρμόζει, και να προσφέρει το συγκεκριμένο άλμπουμ σαν όαση στην πενιχρή του δισκογραφία.

Στην παρθενική λοιπόν συνεργασία της εταιρείας με την Ορχήστρα των Χρωμάτων ο ακροατής βρίσκεται ενώπιον μιας συγκλονιστικής ηχητικής εμπειρίας που οφείλεται σε τρία σπουδαία έργα του συνθέτη.

Καταρχήν στη «Μουσική του Φοίνικα» το πρώτο ουσιαστικό έργο που συνέθεσε ο Χρήστου για ορχήστρα σε ηλικία 22 ετών και συνοδεύτηκε από εγκωμιαστικά σχόλια στο εξωτερικό όπου κι αν παρουσιάστηκε.

Η Ορχήστρα των Χρωμάτων καταφέρνει μια συγκλονιστική ερμηνεία στο σπουδαίο έργο σεβόμενη το όραμα και τις προθέσεις του συνθέτη, ο οποίος συνόδευε το έργο με τις οδηγίες για την εκτέλεσή του, δηλ. με το «διάγραμμα του Φοίνικα». Όλα ξεκινούν από το πουθενά: Τρία χτυπήματα του τυμπάνου και πρώτη εμφάνιση του μουσικού θέματος στο φλάουτο. Από εκεί και πέρα το θέμα με τη μορφή ελεύθερων παραλλαγών ανανεώνεται συνεχώς, χω-

φραστικότητα τη μουσική απόδοση του ποιητικού κειμένου. Πανταχού παρών ένας παροξυσμός συναισθημάτων που καλύπτει μια ευρύτατη ψυχολογική γκάμα και αποσκοπά στην ανάδειξη του παράδοξου, του χιούμορ, της θλίψης, του εφιαλτικού τρόμου. Θαυμάσια αντιστοιχία στίχων και μουσικής με κορυφαία στιγμή το αξεπέραστο «Μάτια που τελευταία είδα σε δάκρυα» το οποίο αποτελεί και την εκδοχή του μεσαίου μέρους της «Πρώτης Συμφωνίας» του συνθέτη.

Τέλος το θαυμάσιο δισκογράφημα ολοκληρώνεται με την «Τοκάτα» που ηχογραφείται για πρώτη φορά στην ιστορία. Εδώ έχουμε να κάνουμε με τη συμμετοχή στο πιάνο της στενής φίλης του Γιάννη Χρήστου, Νέλλης Σεμπεκόλο, που είναι η κατ' εξοχήν αρμόδια και αποτέλεσε την ιδανική επιλογή να εκτελέσει το δύσκολο αυτό έργο, το οποίο απαιτεί μια νέα τεχνική με γρήγορα πιανιστικά περάσματα καταργώντας τη χρήση του αντίχειρα και εισάγοντας αστραπιαίες ομόρροπες κινήσεις χεριών και δακτύλων.

Το δισκογραφικό αυτό όμως αριστούργημα για το Γιάννη Χρήστου βρίσκει, μια εξίσου σημαντική συνέχεια μέσω του άλμπουμ όπου η Ορχήστρα των Χρωμάτων ηχογράφησε έργα των Κωνσταντινίδη και Πετρίδη.

Σε αυτή την περίπτωση έχουμε τους Τρεις Ελληνικούς Χορούς (Τσάμικο, Τσακόνικο, Συρτό) και την τριμερή «Μικρασιατική Ραψωδία» ν' αντιπροσωπεύουν το Γιάννη Κωνσταντινίδη.

Η Ορχήστρα των Χρωμάτων αποδίδει με σεμνότητα και ακρίβεια στην έκφραση τις συνθέσεις που χαρακτηρίζονται από την έντονη επιρροή του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού αλλά και από μια λεπτή και

ευαίσθητη μουσική γραμμή που ο Κωνσταντινίδης εισήγαγε παραπέμποντας στο Γαλλικό Εμπρεσιονισμό και στο Ραβέλ που τόσο θαύμαζε.

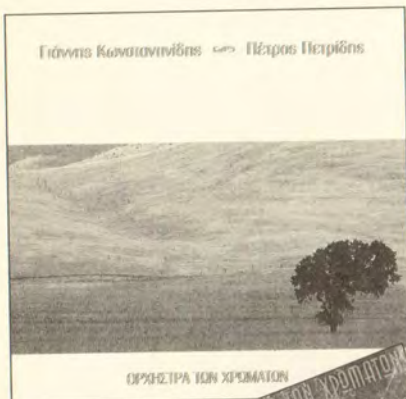
Και στα δύο έργα οι δυτικοευρωπαϊκές επιδράσεις λειτουργούν καταλυτικά, χωρίς όμως να αλλοιώνουν το χαρακτήρα των μελωδιών και των ρυθμών της πατρίδας μας.

Ο Πέτρος Πετρίδης δανείζει στο δισκογράφημα το έργο του «Συμφωνία αρ. 1» επωνομαζόμενη ως «Ελληνική» την οποία συνέθεσε την τριετία 1926-28. Αποτελείται από τέσσερα μέρη από τα οποία στα τρία πρώτα γίνεται εμφανής η αυστηρή συμφωνική μορφή της ορχήστρας, ενώ στο τέταρτο η δομή χαλαρώνει και δίδεται χώρος ν' αναπτυχθούν πιο

ελεύθερα οι μουσικές ιδέες του συνθέτη.

Και στα δύο αυτά σπουδαία δισκογραφήματα η ηχογράφηση, που έγινε στο Ηχογραφικό Κέντρο του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, είναι ιδανική και κύρια υπεύθυνη για το υψηλό επίπεδο των εκτελέσεων είναι η σπουδαία ορχήστρα των Χρωμάτων, καθοδηγούμενη από το σοβαρό μαέστρο Μίλτο Λογιαδάδη.

Πράγματι η διπλή αυτή παραγωγή των έργων των Χρήστου, Κωνσταντινίδη και Πετρίδη, έρχεται λυτρωτικά να υπενθυμίσει την ανάγκη να προχωρήσουν ανάλογα σχέδια στην καταγραφή και ηχογράφηση αγνώστων αριστουργημάτων Ελλήνων δημιουργών. Κάτι που η Ορχήστρα των Χρωμάτων συνεχίζει στη συνεργασία της με την «Ankh».

ρίς στιγμή να χάνει την ταυτότητά του παρά τις πολλαπλές μεταμορφώσεις του. Μια απίστευτη συμμετρία χαρακτηρίζει την εξέλιξη της σύνθεσης, αφού η ορχήστρα ακολουθεί κατά γράμμα την πορεία του φοίνικα, όπου εξελίσσεται προς το δράμα και την ένταση, φθάνει στο αποκορύφωμα και κατόπιν αρχίζει η απότομη πτώση και το τέλος επαναφέρει την κατάσταση της αρχής. Ο μυστηριακός και συμβολικός τρόπος του συνθέτη πραγματικά βρίσκει τους καλύτερους εκτελεστές στα μέλη της Ορχήστρας των Χρωμάτων.

Ακολουθούν τα «Έξι Τραγούδια σε ποίηση Τ. Σ. Ελιοτ, όπου η Ορχήστρα των Χρωμάτων πλαισιώνει την ερμηνεία της μέτζο-σοπράνο Αλεξάνδρας Παπατζιάκου και αποπνέει με υποβλητική εκ-

UTE LEMPER: PUNISHING KISS (DECCA)

Η περίπτωση της ερμηνεύτριας Ute Lempert δεν είναι καινούργια αφού η ευρύτατης γκάμας και δυνατότητων φωνή της αποτέλεσε στο παρελθόν την αφορμή να της εμπιστευθούν τα έργα τους σημαντικοί συνθέτες του κλασικού και σύγχρονου ρεπερτορίου. Μετά από την επιμελή ενασχόλησή της με την όπερα, έρχεται ο ευφυέστατος μινιμαλιστής συνθέτης και

δημιουργός μερικών από τα πιο ενδιαφέροντα σάουντρακ Michael Nyman να τη συμπεριλάβει στα σχέδιά του κατά τη σύλληψη σπουδαίων μουσικών που έγραψε για τον κινηματογράφο. Η συνεργασία των δύο βρέθηκε στο αποκορύφωμά της με την έκδοση του θαυμάσιου άλμπουμ «Songbook» όπου η Lempert προσφέρει ένα θαυμάσιο φωνητικό αφιέρωμα – πορτρέτο με πρώτη ύλη τους Paul Celan, William Shakespeare, W.A. Mozart και Arthur Rimband.

Φέτος η Lempert κάνει μια πραγματικά απρόσμενη αλλά ευχάριστη κίνηση, αλλάζοντας κατά πολύ το προφίλ της και προχωρώντας στην έκδοση του «Punishing Kiss». Επιλέγει ένα παρθένο γι' αυτή χώρο και ανιχνεύει τραγουδιστικά διαμάντια συνθετών που προέρχονται από το ροκ, την τζαζ, κ.λπ.

Έτσι η αφρόκρεμα της σύγχρονης αλλά και παλαιότερης μουσικής σκηνής (Nick Cave, Elvis Costello, Divine Comedy, Philip Glass, Tom Waits, Scott Walker, Kurt Weill, Hannon, Talbot, N.S. Engel), της δανείζει μερικά από τα ομορφότερα τραγούδια, που έχουν την τύχη να βρουν ιδανι-

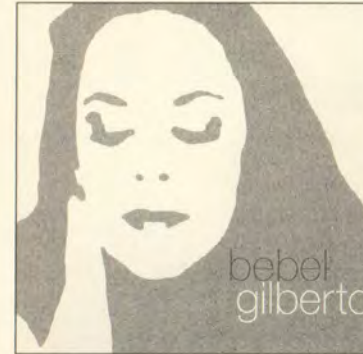
κό τρόπο αντιμετώπισης.

Κινούμενη με πρωτοφανή ευελιξία στα φωνητικά ηχοτοπία, η Lempert αποδίδει λυρικά τανγκό, μπαλάντες ιδιαίτερης συναισθηματικής φόρτισης, δυναμικούς και εξωστρεφείς ρυθμούς με επιβλητικές και επικές αναφορές στο οπερετικό παρελθόν της, μεγαλόπρεπους μινιμαλιστικούς ηχητικούς τόνους και λαμπρές μουσικές αναμνήσεις του ένδοξου «νιου γουέιβ».

Το «Punishing Kiss» είναι ένα προσωπικό δημιουργήμα της Lempert και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπιστεί, αφού αυτό που κυριαρχεί είναι η απειριορίστων δυνατοτήτων φωνή της. Τα έργα των διάσημων είναι το μέσο να την ανακαλύψουμε και να την απολαύσουμε. Συνοδοιπόροι της στο δίσκο αυτό σπουδαίοι μουσικοί που για τις ανάγκες κάθε κομματιού εναλλάσσονται.

Και μόνο για να ακούσετε τη συγκλονιστική εκδοχή του «The part you throw away» του Tom Waits αυτός ο δίσκος δικαιολογεί την ύπαρξή του, πόσο μάλλον όταν και τα 12 κομμάτια του βρίσκονται πολύ πάνω από το μέσο όρο. Κάτι που καιρό είχαμε να συναντήσουμε.

BEBEL GILBERTO: TANTO TEMPO (GRAMMED DISCS)

ένα σύγχρονο, πρωτότυπο και κατά συνέπεια επίκαιρο τρόπο.

Η Bebel όλα αυτά τα χρόνια – κυρίως από το 1986 όπου χρονολογείται η πρώτη δισκογραφική της κίνηση με ένα αξιόλογο μικρό δισκάκι που είχε εκδόσει – δεν παρέμενε ανενεργή. Αντιθέτως πλήθος συνεργασιών με εμπνευσμένους μουσικούς όπως ο Gaetano Veloso, ο David Byrne, ο Chico Buarque ο Keny G, οι (Smoke City), ο πατέρας της, αναμφίβολα την εμπλούτισαν με σημαντικές εμπειρίες και την ωρίμασαν. Έτσι φέτος επιλέγει να ερμηνεύσει την καλύτερη σοδειά των παλιών κλασικών της βραζιλιάνικης μουσικής. Από τη μια οι αιθέριοι ήχοι των Baden Powell και Vinicius de Moraes, Gilberto Gil, Marcos Valle, Chico Buarque και από την άλλη οι προσωπικές της συνθέσεις αποτελούν ένα συμπυκνωμένο, από πλευράς ουσίας και δυνατοτήτων που προσφέρει, μέσο για να ξεδιπλωθεί η ποικιλόμορφη ηχοχρωματική της φωνής της.

Όμως το «Tanto Tempo» οφείλει τα μέγιστα και στο σπουδαίο παραγωγό Suba, αντιπροσωπευτική μορφή του σύγχρονου βραζιλιάνικου ήχου, που προχώρησε με

φантаσία και τόλμη σε καταλυτικές παρεμβάσεις στο υλικό κάνοντας πράγματι να ηχεί φρέσκο και να αφορά και τον πλέον απληροφόρητο για το παρελθόν, μοντέρνο ακροατή. Η σχέση του «Tanto Tempo» και του Suba συνοδεύεται όμως από μια τραγική ιστορία, αφού ο μουσικός και παραγωγός κήκε κατά τη διάρκεια πυρκαγιάς, που προκλήθηκε στο στούντιο, και ενώ με αυτοθυσία προσπαθούσε να σώσει από τη φωτιά τα πρωτότυπα του δίσκου. Κάτι που έγινε και έτσι σήμερα το «Tanto Tempo» βρίσκεται στα χέρια μας.

Αναμφίβολα το «Tanto Tempo» της Bebel Gilberto αποτελεί θαυμάσια ηχητική συνοδεία για τις φθινοπωρινές βραδιές με το μελαγχολικό και ευαίσθητο μελωδικό του πλούτο και εύχομαι να μην περάσει απαρατήρητο από τους djs των νυχτερινών μπαρ της πόλης μας.

Σ Ο Φ Ι Α Κ Α Μ Α Γ Ι Α Ν Ν Η
«Θέλω να συναντήσω
κι άλλους τρελούς...»

Όσο κι αν ήξερα τη Σοφία Καμαγιάννη με διάφορες αφορμές, μιλώντας μαζί της γι' αυτή τη συνέντευξη ανακάλυπτα συνεχώς καινούρια πράγματα. Μια ματιά στο βιογραφικό της λίγο αργότερα επιβεβαίωνε την αρχική εντύπωση. Τόσο που μπορεί ο τίτλος της μουσικού που πλέον την ακολουθεί, να μοιάζει λίγος και την ίδια στιγμή αρκετά ουσιαστικός...

Του Ανδρέα Τσιλίρα

Η Σοφία ήρθε το 1990 στην Πάτρα όπως χιλιάδες άτομα κάθε χρόνο για να σπουδάσει στο Μαθηματικό. Ούτε τα μαθήματα, όμως, ούτε η έντονη φοιτητική ζωή την εμπόδισαν να συνεχίσει όσα άφησε στη μέση από την Αθήνα. Μουσική δηλαδή και θέατρο. Τις διεξόδους τις βρήκε αντίστροφα...

Το θέατρο κατ' αρχήν που υπήρχε ήδη σαν μεράκι από το σχολείο. «Μόλις μπήκα στη Πανεπιστήμιο πήγα κατευθείαν στη θεατρική ομάδα των φοιτητών. Εκεί ήμουν και ηθοποιός ενώ έγραφα και τη μουσική για παραστάσεις. Έψαχνα να βρω και διεξόδους για τη μουσική, όμως την Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων άργησα να την ανακαλύψω».

Στην Ορχήστρα, «την πιο ουσιαστική εμπειρία στη μέχρι τώρα καριέρα μου» όπως λέει, σπούδασεμαντολίνο από το 1992, ενώ λίγο αργότερα ξεκίνησε μαθήματα αρμονίας και κλασικών κρουστών στο Δημοτικό Ωδείο. Το πτυχίο πιάνου από το Εθνικό Ωδείο Αθηνών ήταν όπως φαίνεται μόνο η αρχή...

«Ήταν και λίγο τρέλα εκείνα τα χρόνια», παραδέχεται τώρα, προσπαθώντας να εξηγήσει πώς, παρ' όλα όσα έκανε, προλάβει να αγαπήσει και τα μαθηματικά. Τα οποία όχι μόνο τελείωσε, αλλά συνέχισε να ενδιαφέρεται σε τέτοιο βαθμό που ακολούθησε και ένα μεταπτυχιακό στο Λιντς της Αγγλίας πάνω στα μαθηματικά και την εκπαίδευση. Επιστρέφοντας ήρθε το πρώτο υπαρξιακό πρόβλημα, λόγω και του... αναγκαίου κακού του βιοπορισμού: Μαθηματικά ή μουσική;

«Όταν ήρθα από την Αγγλία φανταζόμουν ότι αν ασχοληθώ με τη μουσική θα είναι σε κάτι σχετικό με το πιάνο. Έκανα όμως παντού κρούσεις στην προσπάθειά μου να βρω κάτι να κάνω». Τότε ήρθε το Μουσικό Γυμνάσιο, όπου δίδαξε για τρεις συνεχόμενες χρονιές, αποκομίζοντας όλη την εμπειρία που μπορεί κανείς να πάρει από μια τέτοια θέση. Που – προσωπική μας γνώμη είναι αυτή – δεν είναι πάντα θετική, αλλά παραμένει απαραίτητη.

Η απόφαση τελικά γύρω από το περιβόητο δίλημμα έκλινε προς τη μουσική, αφού πρώτα πέρασε ένα στάδιο παράλληλου πειραματισμού, αλλά και προβληματισμού γύρω από το γεγονός ότι όλα τα χρόνια σπουδών στο μαθηματικό έμοιαζαν σα να πήγαιναν λίγο χαμένα.

Οι μουσικές σπουδές συνεχίστηκαν, πιο σοβαρά τώρα, με σπουδές σύνθεσης στην τάξη του Δημήτρη Παπαδημητρίου στο Ωδείο Φίλιππος Νάκας στην Αθήνα και αργότερα με σεμινάρια μουσικής προπαιδείας στην Αθήνα και τη Βιέννη, ενώ παράλληλα εννοχρήστρωνε τραγούδια για την Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων και αναδεικνυόταν σε ένα από τα πιο ενεργά μέλη της.

Μέσω της Ορχήστρας έχει γνωρίσει μερικούς από τους πιο γνωστούς συνθέτες ή τραγουδιστές του σύγχρονου ελληνικού τραγουδιού. Για πολλούς μια τέτοια επαφή με τις καθημερινές τους στιγμές θα ήταν και μια αφορμή να τους απομυθοποιήσουν. Η ίδια καταφέρνει να ξεχωρίσει την καθημερινή από την καλλιτεχνική τους διάσταση. «Με ενδιαφέρει να γνωρίζω τους καλλιτέχνες που αγαπώ και από την ανθρώπινη πλευρά τους. Όμως ακόμα κι αν κάτι δεν πη-

γαίνει καλά σε αυτή τη γνωριμία δεν πρόκειται να χαθεί η γοητεία που μου ασκεί η μουσική τους...».

Από το 1996, η Σοφία συνεργάζεται με τον Μίκη Θεοδωράκη για τη μεταγραφή όλων των τραγουδιών του για πιάνο και φωνή. Έχουν ως τώρα κυκλοφορήσει, από τις εκδόσεις «Romapos» που ανέλαβαν το εγχείρημα, περισσότεροι από δέκα κύκλοι τραγουδιών, όμως το έργο του Θεοδωράκη είναι τέτοιο που δεν επιτρέπει προβλέψεις για το τέλος αυτής της δουλειάς.

Κι ενώ για πολλούς μουσικούς, μια συνεργασία με τον Θεοδωράκη θα ήταν το πρώτο πράγμα που θα ήθελαν να δημοσιοποιηθεί, η Σοφία δε θέλει να επιμείνει πάρα πολύ. Όχι πως δε θεωρεί σπουδαία μια τέτοια ευκαιρία, ούτε πως δε νιώθει ευτυχής που ο μεγάλος μας συνθέτης ακούγοντας τη δουλειά της την ενθάρρυνε να συνεχίσει. Το αντίθετο συμβαίνει, όμως προτιμά να κρατά για τον εαυτό της τέτοια δώρα.

Η αγάπη για την εκπαίδευση και κυρίως για αυτή που απευθύνεται σε μικρές ηλικίες, ήταν καταλυτική για τις επόμενες δραστηριότητες. Υπεύθυνη από το 1996, όχι μόνο για τη λειτουργία αλλά και για την ίδια την ύπαρξη, του προωδειακού τμήματος της μουσικής σχολής του Δήμου Αμαλιάδας, είχε την καλύτερη δυνατή ευκαιρία για να ασχοληθεί με παιδιά ηλικίας 5 – 8 ετών. Το τμήμα, αν και φαινομενικά μπορεί να αποτελεί πολυτέλεια για μια μουσική σχολή, είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και πολλά περιθώρια πρωτοβουλιών.

Τελικά ένας καλός μουσικός είναι απαραίτητα κι ένας καλός δάσκαλος ή το αντί-

θετο; Όχι, λέει η Σοφία Καμαγιάννη, που πιστεύει ότι για να είσαι καλός εκπαιδευτής χρειάζεται πολύπλευρη μουσική παιδεία. «Η να σου αρέσει αυτό πάρα πολύ. «Εμένα με τρελαίνουν τα παιδιά...».

Το μικρόβιο του θεάτρου, πάντως, δεν έπαψε να κυκλοφορεί. Έγραψε, έτσι, με μεγάλη επιτυχία μάλιστα, μουσική για ερασιτεχνικές παραστάσεις όπως την «Οικογένεια Νάω» του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας και το «Γενικό γραμματέα» της Θεατρικής Ομάδας Εργαζομένων του Πανεπιστημίου, ενώ την περασμένη περίοδο έπαιξε πιάνο στη μουσική παράσταση για τον Καβάφη, πάλι από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.

Μετά από όλα τα παραπάνω, το επόμενο βήμα ήταν να στραφεί σε κάτι τελειώς δικό της. Μπορεί να παραδέχεται ότι η σύνθεση είναι και λίγο θέμα «ψώνιου», όμως όταν έχεις συνειδητοποιήσει πόσο πολύ έχεις συνδέσει τη ζωή σου με τη μουσική, δεν μπορεί παρά να σε ελκύει και η έννοια του δημιουργού.

«Δε βλέπω τη μουσική ως συνοδεία. Με ενδιαφέρουν κυρίως τα είδη στα οποία η μουσική έχει τον πρώτο ρόλο, όμως πάνω απ' όλα θέλω η μουσική να έχει έναν ιστό. Να παρακολουθεί τη δράση και να μπορεί να παρεμβαίνει σ' αυτή. Όπου κι αν συμμετέχει. Ακόμα και στον κινηματογράφο, όπου επικρατούν διάφορες απόψεις για το ρόλο της μουσικής, όπως αυτή που λέει ότι

χρησιμεύει απλώς για να ντύνει μια εικόνα. Μα δεν ντύνεις μια εικόνα. Διηγείσαι με άλλο τρόπο την ίδια ιστορία, ενώ μπορεί να λειτουργείς και πρωθύστερα».

Το γεγονός ότι σε περιπτώσεις όπως στη μουσική για θέατρο ή κινηματογράφο, η μουσική σπανίως λειτουργεί αυτόνομα, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στα τραγούδια, δε

φαίνεται να την απασχολεί. «Αν μπορεί να σταθεί και μόνη της, έχει καλώς. Όμως δεν είναι αυτός ο στόχος. Γιατί τότε πολλές φορές δημιουργείται διαστρέβλωση. Αρκετές φορές χρησιμοποιήθηκε το θέατρο ή ο κινηματογράφος για να γράψει ένας συνθέτης κάτι σημαντικό. Άλλωστε δεν πρόκειται να ασχοληθώ μόνο με αυτό το είδος, γιατί κάποια στιγμή γίνεται περιοριστικό. Έχει, όμως, μεγάλη μαγεία η συνδημιουργία. Το ότι δύο – τρία άτομα συναντώνται και προσπαθούν να δώσουν μία κατεύθυνση, η οποία ξαφνικά ζωντανεύει. Όταν βέβαια υπάρχει

ένα καλό κλίμα συνεργασίας».

Όταν, όμως, αποφασίζεις να κάνεις κάτι επάγγελμα, δεν μπορείς πάντα να ζητάς και καλό κλίμα ή άριστες προϋποθέσεις δουλειάς, έτσι δεν είναι; «Αυτό που ακούω πως πρέπει να μάθω είναι κάποια πράγματα γύρω από την επαγγελματική συμπεριφορά. Πώς μπορείς, για παράδειγμα, να ανατρέψεις ένα φαινομενικά άσχημο κλίμα ή πώς να μαθαίνεις να προσαρμόζεσαι σε περιέργες συνθήκες. Έχω περάσει και από στάδια απόλυτα ασυμβίβαστης διάθεσης, όπως τότε που σκεφτόμουν αν πρέπει να ασχοληθώ αποκλειστικά με τη μουσική. Έχω καταλάβει ότι μπορείς να παράγεις αποτέλεσμα, αρκεί να έχεις τα μάτια σου ανοιχτά...».

Το Μάιο του 1999 παρουσίασε στην «Αγορά» μία παράσταση για έναν ηθοποιό και έξι σολίστες με δική της μουσική με τον τίτλο «Αποβάθρα». Το «σενάριο» μιλούσε για μία συνθέτιδα, την πορεία και τις αγωνίες της. Το μουσικό μέρος της παράστασης αυτής κυκλοφόρησε και σε δίσκο το Σεπτέμβριο από την πατρινή εταιρεία «Παλιός». Συνεργαζόμενη με μια σειρά από σπουδαίους σολίστες που ζουν ή έχουν γεννηθεί στην Πάτρα, μας παρέδωσε στην «Αποβάθρα» εννέα ορχηστρικά κομμάτια, γεμάτα συναισθήματα και εικόνες. Αυτός ο δίσκος ήταν η αφορμή για την κουβέντα μας. Όχι μόνο όμως.

Η Σοφία τη στιγμή που διαβάζετε το τεύχος αυτό, βρίσκεται ήδη στην Αγγλία για το δεύτερο μεταπτυχιακό τίτλο της, αυτή τη φορά γύρω από τη σύνθεση. Συνηθισμένη πια στις αλλαγές και στην ανάγκη προσαρμογής σε νέα περιβάλλοντα, φαίνεται να βλέπει αυτή την καινούρια προοπτική με περισσότερο ενθουσιασμό, αλλά και με κάποια ερωτηματικά για το τι έπεται αμέσως μετά...

Το πρώτο ερώτημα είναι και το πιο καθοριστικό. Πάτρα ή Αθήνα; Μπορεί ο Δημήτρης Παπαδημητρίου να την προέτρεπε κατηγορηματικά να δοκιμάσει την τύχη της μένοντας στην πρωτεύουσα, τίποτα όμως δεν αποκλείει και την παράλληλη πορεία.

«Θαυμάζω τους ανθρώπους που μένουν εδώ. Κι έχω πολύ δυνατά παραδείγματα. Όπως αυτό του Θανάση Τσιπινάκη στην Ορχήστρα Νυκτών, τον οποίο θεωρώ ήρωα. Όμως είναι μόνος του... Όσα χρόνια είμαι εδώ, είμαι πολύ ευχαριστημένη από αυτά που έχω κάνει. Η Πάτρα όμως έχει κι ένα όριο. Θέλω να κάνω κάποια πράγματα που προς το παρόν φαίνονται αρκετά δύσκολα. Όπως αυτό που συζητούσαμε για να γίνει μια ταινία. Ή το να συναντήσω άλλους πέντε τρελούς που να θέλουμε να κάνουμε κάτι δικό μας. Θά 'θελα να υπάρχει ένα στέκι, να συναντιόμαστε και να μαθαίνουμε ο ένας για τα σχέδια του άλλου... Γίνονται αρκετά σημαντικά πράγματα κατά καιρούς στην Πά-

τρα, όμως δεν υπάρχει εύκολα ανανέωση. Ο καθένας δουλεύει λίγο μόνος του. Δεν υπάρχει μεγάλη ανταλλαγή κι ο κόσμος δε δείχνει διάθεση να δοκιμάσει καινούρια πράγματα...».

Φταίει, δηλαδή, η Πάτρα για όλο αυτό; Η καταγωγή της από την Αθήνα και η ζωή της εδώ τόσο σα φοιτήτρια (οπότε όλα είναι ωραία) όσο και μετέπειτα (οπότε τα πράγματα σοβαρεύουν) επιτρέπουν στη Σοφία να έχει μια αντικειμενική – αν και διακριτικά εκφρασμένη – άποψη.

«Δεν είμαι σίγουρη για το αν φταίει η Πάτρα, ούτε μπορώ να πω ότι είναι κακό το κοινό, ή ότι φταίει κάτι συγκεκριμένο. Στο κάτω κάτω υπάρχουν και χιλιάδες άλλα προβλήματα. Σε μια πόλη με σαράντα χιλιάδες ανέργους, για πολύ κόσμο η προτεραιότητα δεν είναι το να ψάχνουν τις εξελίξεις στα μουσικά ρεύματα. Όμως από την άλλη είναι και λίγο επικίνδυνο να δεχτούμε ότι αυτά παντού γίνονται. Δεν μπορεί να μην υπάρχει ταυτότητα σε ένα λάο...».

Τουλάχιστον σε ότι αφορά τις τάσεις απομόνωσης που παρουσιάζουν οι καλλιτέχνες, η Πάτρα δε διεκδικεί κανενός είδους πρωτεία. «Υπάρχει μια πολύ ωραία πίπια σε όλες τις μεγαλουπόλεις, αυτή του ατομικισμού. "Τράβα μόνος σου, και το μόνο που μετράει είναι η δική σου καριέρα, η δική σου πορεία...". Αυτό είναι μεγάλη παγίδα. Δεν μπορεί ο ένας να

επικοινωνήσει με τον άλλο. Αυτό το δυτικοευρωπαϊκό πρότυπο με τα κυκλάκια, όπου ο καθένας κάνει το ένα εκατομμυριοστό του συνόλου, στερεί από τον καθένα τη δυνατότητα να γίνει αυτός το όλο. Υπάρχουν πολύ περισσότερα πράγματα που μπορείς να πάρεις από μια συνεργασία, χωρίς να χρειάζεται να γίνεις το κέντρο του κόσμου...».

Καλή η επικοινωνία για να αποκομίσει κάποιος περισσότερες εμπειρίες, όμως υπάρχει και η άλλη μορφή επικοινωνίας, πιο επιτηδευμένη και – για πολλούς – εξίσου απαραίτητη, που καλείται δημόσιες σχέσεις.

«Δεν έχω βρει ακόμα τις ισορροπίες. Γνωρίζω διαρκώς καινούριους ανθρώπους, παρατηρώ τη στάση ζωής τους και προσπαθώ να κρατήσω όσα στοιχεία μου είναι απαραίτητα», λέει ευρισκόμενη εμφανώς μακριά από την άποψη που θέλει τον καλλιτέχνη, μάντζερ του εαυτού του και ικανό να εκμεταλλευτεί και την παραμικρή γνωριμία για να προωθήσει τη δουλειά του.

Μόνο επηδευμένοι δεν είναι οι χαμηλοί τόνοι που κρατάει η Σοφία. Κι απ' ότι αφήνεται όσο και να προχωρήσει στη μουσική, στο ίδιο μήκος κύματος θα εκπέμπει. Αφού έτσι αισθάνεται πιο άνετα...

ΩΔΕΙΟ ΠΑΤΡΑΪΚΗΣ ΜΑΝΤΟΛΙΝΑΤΑΣ

[ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ]

Λειτουργούν Σχολές:

ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ

με τμήματα:
– Ωδικής
– Αρμονίας
– Αντίστιξης
– Φυγής
– Σύνθεσης

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

(για παιδιά έως 8 ετών)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ & ΛΑΪΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Μαντολίνο
Μπουζούκι

ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Πιάνο
Κιθάρα
Ακχορντεόν
Εγχόρδων (βιολί κ.λπ.)
Πνευστών (φλάουτο κ.λπ.)

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΑΚΟΜΑ:

Παιδική Χορωδία
Μικτή Χορωδία
Χορωδία Ελαφράς Μουσικής
Χορωδία (Μικτή)
Εκκλησιαστικής Μουσικής
Ορχήστρα Μαντολινατά

ΤΜΗΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ – ΕΓΓΡΑΦΕΣ: ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ 152 & ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ, ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛ.: (061) 275.571 • ΩΡΕΣ: 9.00 – 13.30 & 17.00 – 20.30

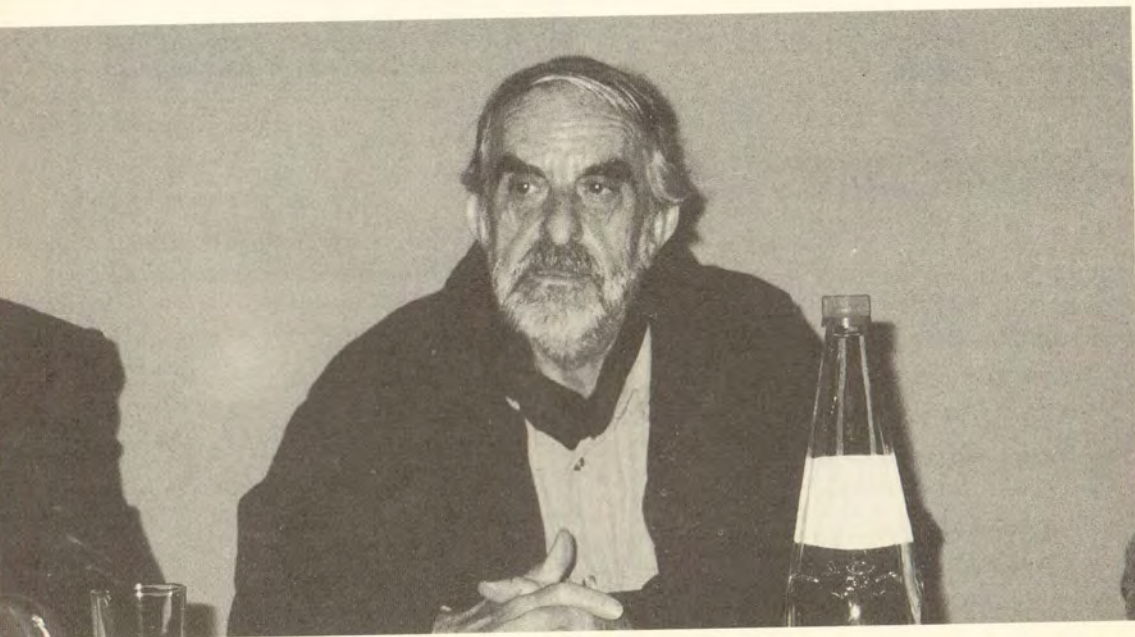
Ι . Δ . Ι Ω Α Ν Ν Ι Δ Η Σ

Ο Παιδαγωγός και συγγραφέας

«Η αυτοπραγμάτωση και η ικανοποίηση και των αισθητικών αναγκών θα πρέπει να είναι ένας παιδαγωγικός στόχος...»

[Από το βιβλίο του «Παιδαγωγική Ψυχολογία»]

Όταν στις 15 Δεκεμβρίου 1993 το βιβλιοπωλείο «Μεθενίτης» αποδεχόμενο την πρότασή μου, μου έδωσε τη δυνατότητα να μιλήσω δημόσια για το έργο του Ι.Δ. Ιωαννίδη πίστευα ότι θα μου δινόταν η αφορμή να μιλήσω και πάλι για το έργο του με την πρώτη ευκαιρία.

Δυστυχώς, μετά από επτά χρόνια ο θάνατός του με αναγκάζει να γράψω τούτα τα λόγια τιμώντας τη μνήμη του, τιμώντας, συμβολικά έστω, την προσφορά του στην εκπαίδευση, στα γράμματα, στην πόλη μας.

Ο Ι. Δ. Ιωαννίδης μετέφερε «όλο το υπερβολικό ρίγος της παιδικής εμπίσεως στο έργο της ενηλικίωσής του» για να χρησιμοποιήσω τα λόγια του Χρήστου Μαλεβίτη.

Για πάνω από 17 χρόνια ως παιδαγωγός και δάσκαλος, έδινε στους μαθητές του ό,τι καλύτερο μπορούσε τόσο στο επίπεδο των γνώσεων όσο και στο επίπεδο της ηθικής και αισθητικής καλλιέργειας. Αγαπούσε τη δουλειά του, αγαπούσε το παιδί.

Από το 1968 που ασχολείται συστηματικά με τη λογοτεχνία ρίχνει το βάρος στην παιδική λογοτεχνία, στο παιδικό βιβλίο.

Κι αυτό, ίσως, γιατί τα παιδιά ονειρεύονται, ενώ οι μεγάλοι βολεύονται. Γιατί τα παιδιά μιλούν ακόμα με τα πράγματα και τη φύση, ενώ οι μεγάλοι ξέρουν μόνο να διαπραγματεύονται την αξία τους. Και ίσως, γιατί, ως παιδαγωγός, κατάλαβε πως ό,τι έχεις να πεις στον άνθρωπο για τον κόσμο και τη ζωή, είναι καλύτερα να το πεις νωρίς, τότε που είναι παιδί και διαμορφώνει την κοσμοθεωρία και τη βιοθεωρία του, τότε δηλ. που ξανοίγεται στο πέλαγος της ζωής με της νιότης το καράβι.

Γνωρίζοντας ότι «η αληθινή τέχνη εξ ορισμού και διδάσκει και τέρπει, και παιδαγωγεί και σωφρονίζει» γράφει βιβλία προσπαθώντας να βοηθήσει το παιδί να γνωρίσει τον κόσμο, να κοινωνικοποιηθεί σωστά και να ανακαλύψει τον εαυτό του.

Από το πρώτο βιβλίο του εισάγει τον κοινωνικό προβληματισμό. Τον απασχολεί το

πώς αντιμετωπίζουν και βιώνουν τα παιδιά προβλήματα όπως είναι η μετανάστευση, ο χωρισμός, η βία, οι ανθρώπινες σχέσεις, η μηχανοκρατία, ο πόλεμος, η αλλοτρίωση, η κοινωνική αδικία και εκμετάλλευση και τόσα άλλα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι των μεγαλουπόλεων.

Έχει γράψει πιο πολλά μυθιστορήματα και δύο συλλογές διηγημάτων. Τα βιβλία του δεν απευθύνονται μόνο στα παιδιά αλλά και στους μεγάλους γιατί «όποιος δεν μπορεί να τραγουδήσει σωστά για μεγάλους είναι βέβαιο ότι δεν θα μπορέσει να τραγουδήσει σωστά και για τα παιδιά».

Έτσι με το ιστορικό μυθιστόρημα «Τα τρία παιδιά» καταπιάνεται με τις συνέπειες του πολέμου αφού όλα εξελίσσονται στη Γεωγελή της Μακεδονίας κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων και προβάλλει τη γλώσσα της αγάπης και της διαλλακτικότητας. Τη γλώσσα των παιδιών και όχι τη γλώσσα του μίσους και του συμφέροντος που είναι η γλώσσα των μεγάλων.

Στη νουβέλα «Το κορίτσι με τις δύο μητέρες», καταπιάνεται με το πρόβλημα της υιοθεσίας ή, κάπως γενικότερα, το πρόβλημα «της εγκατάλειψης» του παιδιού, αναδεικνύεται η σύγκρουση ανάμεσα σε τρεις κόσμους, αυτούς της φυσικής μητέρας, της θετής μητέρας και του μικρού κοριτσιού.

Πού είναι δίκαιο να πάει το παιδί, όταν θα το ζητήσει η φυσική μητέρα που το εγκατέλειψε; Κριτήριο κατά τον συγγραφέα για την απόδοση δικαίου, σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι η ΑΓΑΠΗ, το ίδιο το ΠΑΙΔΙ και τίποτε άλλο.

Το 1984 κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Κέδρος» το μυθιστόρημα «Χωρίς κοτσάνι» όπου θίγονται τα προβλήματα της εκπαίδευσης και μάλιστα γίνεται λόγος για

την αυταρχική και αντιαυταρχική εκπαίδευση. Το τριαντάφυλλο χωρίς κοτσάνι συμβολίζει μια σχέση δασκάλου – μαθητή χωρίς αγάπη.

Με το σύγχρονο παραμύθι «Ζαζά – όνειρα ελεφάντων» ο συγγραφέας αναφέρεται σε θέματα οικολογικά και διατυπώνει τις απόψεις του για τη μανία του ανθρώπου να εκμεταλλευτεί τη φύση. Οι κυνηγοί του κέρδους εκμεταλλεύονται ακόμα και τα όνειρα των ελεφάντων.

Με το βιβλίο του «Ο γύρος του κόσμου χωρίς λεφτά» καταπιάνεται με την αιχμάλωσία, τον ξεριζωμό, τις συμφορές του πολέμου και τις σχέσεις του ανθρώπου με τα ζώα.

Το 1992 με το μυθιστόρημα «Μία πόρτα στο δέντρο» επανέρχεται σε θέματα οικολογικού ενδιαφέροντος και προβάλλει την ανάγκη καλλιέργειας της οικολογικής συνείδησης, τονίζει τη σημασία της αγάπης στο δάσος, του σεβασμού του φυσικού περιβάλλοντος και αναφέρεται στην ανάγκη ύπαρξης ζεστών και ουσιαστικών ανθρωπίνων σχέσεων.

Αμέσως μετά, 1993, έρχεται το βιβλίο του «Το καλάθι με τα λάθη» όπου τιμά και την πόλη μας με τις αναφορές του στην τοπική κοινωνία, στη ζωή της Πάτρας, στο καρναβάλι, στη σημασία του Δασυλλίου και σε γενικότερα θέματα.

Ο Ι. Δ. Ιωαννίδης έζησε πάνω από 8 χρόνια στην Πάτρα μένοντας στην Αρόη. Είχε λίγους και καλούς φίλους εδώ και έχω

την εντύπωση ότι μέχρι που έφυγε για τη μόνιμη εγκατάστασή του στον Άγιο Λαυρέντιο του Πηλίου λίγοι από τους Πατρινούς γνώριζαν τη σημαντική προσφορά του στα γράμματα και ιδιαίτερα στην παιδική λογοτεχνία.

Τελευταία ασχολήθηκε με την επανέκδοση της εργασίας του «Παιδαγωγική Ψυχολογία» (εκδόσεις Κορφή, Αθήνα 1996), ένα έργο ζωής που σχεδόν το ξανάγραψε.

Επίσης μαζί με τον καθηγητή Μ. Μερακλή άρχισε μια μεγάλη προσπάθεια για να συγκεντρώσει και να εκδώσει το έργο της Ιωάννας Μπουκουβάλα – Αναγνώστου, την οποία πολύ εκτιμούσε και θεωρούσε πολύ αδικημένη ως συγγραφέα.

Η προσπάθεια έφερε αρκετά βιβλία στο φως από τις εκδόσεις «Άγκυρα» με τις οποίες συνεργαζόταν τα τελευταία χρόνια πριν από το θάνατό του. Ως ομιλητής, για το έργο της Μπουκουβάλα ήρθε στην Πάτρα στις 22/11/1999 σε εκδήλωση που διοργάνωσε το βιβλιοπωλείο «Μεθενίτη» και στην οποία μίλησε επίσης και η δημοσιογράφος – συγγραφέας Πόλυ Μηλιώρη.

Κλείνουμε αυτό το σύντομο τιμητικό αφιέρωμα στο Ι. Δ. Ιωαννίδη, το σπουδαίο αυτό άνθρωπο και δημιουργό που έφυγε αιφνίδια τον περασμένο Αύγουστο με αναφορά της εργογραφίας του και με ένα απόσπασμα συνέντευξής του στο περιοδικό «Διαδρομές», τεύχος 23.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΠΟΥ ΠΗΡΕ Ο ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

«Όλα μου τα βιβλία τα νιώθω σαν τα δάχτυλα του ενός χεριού, ή τα δάχτυλα του ενός ποδιού, σαν τα παιδιά που δεν μπορείς να τα ξεχωρίσεις γιατί του καθένα έχει τη χάρη του. Γι' αυτό εγώ δεν ξέρω, δεν μπορώ να πω...

Την πορεία του παιδικού βιβλίου τη βρίσκω αν όχι εντυπωσιακή, τουλάχιστον ευφρόσυνη και καθόλου στάσιμη. Αν και η άνθιση προέρχεται κι από ένα είδος εμπορευματοποίησης, το αποτέλεσμα είναι ότι γράφτηκαν και γράφονται αξιόλογα βιβλία. Υπάρχει μια διαρκής κίνηση, μετακίνηση προς τα εμπρός. Το εμπρός φυσικά δεν σημαίνει πάντα και προς το καλύτερο...

Πρέπει να είμαστε και προσεχτικοί μη μας πάρει κανένας κατήφορος. Ο κατήφορος της εύκολης, της αδιάκοπης παραγωγής. Εκείνο που χρειάζεται είναι να βρισκόμαστε σε επαγρύπνηση για να ακούμε και να βλέπουμε υπεύθυνα και σωστά. Αυτός είναι ένας μεγάλος φιλολογικός λόγος, το ξέρω. Γι' αυτό ας το πω απλά. Μια και όσοι γράφουμε για το παιδί είμαστε συνοδοιπόροι, είναι φυσικό να αλληλοεπηρεαζόμαστε κι όταν ακόμα αλληλοβλεπόμαστε, κακώς. Γιατί ο καθένας μας βαδίζει με τα δικά του βήματα. Βαδίζει έτσι ή αλλιώς...

[Υπογράφω με αυτόν τον τρόπο για] να δώσω ένα στίγμα μέσα στον ωκεανό της συνωνυμίας. Δεν είναι ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, που κάποιο καιρό με επηρέασε με τα ενθαρρυντικά του λόγια και το πάθος της δικής του γραφής, ούτε ο Τ.Σ. Eliot που με την «Έρημη πόλη» του, ποιητικά με ευαισθητοποίησε, ούτε ο Γ. Θ. Βαφόπουλος που με τις «Σελίδες Αυτοβιογραφίας του» - σηματοδότησε τη γέννηση των «Τριών Παιδιών», αυτοί που μ' έκαναν να μιμηθώ το δικό τους τρόπο υπογραφής. Απλώς είναι ο μόνος τρόπος αναγνώρισης. Φυσικά, σε πενήντα, εκατό χρόνια, δεν θα με... πειράζει η παραγνώριση αυτής της αναγνώρισης, μα για την ώρα, μια και ζούμε εν επωνυμία, το Ι. Δ. αποτελεί τη μόνη έστω και δυσδιάκριτη διάκριση...».

Ε Ρ Γ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ: Το άσπρο άλογο, Α' έκδοση Θεσσαλονίκη 1968, Β' έκδοση «Δίπτυχο» 1977, Γ' έκδοση «Καστανιώτης» 1985, Δ' έκδοση 1987, Ε' έκδοση «Καστανιώτης» 1990. • Το χρυσαφένιο τόξο, Α' έκδοση Ηράκλειο 1975, Β' έκδοση «Κέδρος» 1983, Γ' έκδοση «Κέδρος» 1986, Δ' έκδοση «Κέδρος» 1988. • Ένα καράβι βιτρίνα, Α' έκδοση «Ροτόντα» 1979, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1985, Γ' έκδοση «Καστανιώτης» 1986. • Τα τρία παιδιά, Α' έκδοση «Δρυμός» 1980, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1985, Γ' έκδοση «Καστανιώτης» 1986, Δ' έκδοση 1989, Ε' έκδοση «Καστανιώτης» 1990. • Το κορίτσι με τις δύο μητέρες, «ΑΣΕ Χαρταετός» 1984, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991. • Χωρίς κοτσάνι Α' έκδοση «Κέδρος» 1984, Β' έκδοση «Κέδρος» 1991. • Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι, Α' έκδοση «Καστανιώτης» 1985, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1987, Γ' έκδοση «Καστανιώτης» 1989 • Ζαζά – Όνειρα Ελεφάντων, «Κέδρος» 1986 • Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη, Α' έκδοση «Καστανιώτης» 1987, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1989. • Το παράξενο δώρο, Α' έκδοση «Καστανιώτης» 1988, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1989. • Ο γύρος του κόσμου χωρίς λεφτά, Α' έκδοση «Καστανιώτης» 1989, Β' έκδοση «Καστανιώτης» 1991. • Ο ερχομός της Βεατρίκης, «Καστανιώτης» 1992 • Το καλάθι με τα λάθη, «Άγκυρα» 1993. **ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΣ:** Παραλλαγές... Διηγήματα «Μαστοριδής» 1966 • Μυστικά ταξίδια, Πεζογραφήματα, «Ροτόντα» 1970 • Η ακτινογραφία, Νουβέλα «Ροτόντα» 1971 • Παιδαγωγική Ψυχολογία (Ψυχοδυναμική θεώρηση σύγχρονων προβλημάτων) Α – Δ' έκδοση «Δρυμός» 1977/1982 • Το μαστίγιο και η ομπρέλα, Διηγήματα, «Μπαρμπουνάκης» 1985

Εμείς οι φίλοι του, οι γνωστοί του, που κουβεντιάσαμε μαζί του, εκτός από το συγγραφέα, θα θυμόμαστε το χαμογελαστό, σπουδαίο συζητητή, τον άνθρωπο με το λεπτό χιούμορ, τον ευαίσθητο και απλό Ι. Δ. Ιωαννίδη.

Το γράμμα του φαντάρου

Κάτι που ασφαλώς γνωρίζουμε όλοι – είτε από την πλευρά του αποστολέα είτε από την πλευρά του παραλήπτη – είναι πως όλοι ανεξαιρέτως οι φαντάροι γράφουν

Και δεν γράφουν μόνο επιστολές. Γράφουν ό,τιδήποτε νοιώθουν πως μπορεί να δώσει διέξοδο σ' αυτό που τους κατατρύχει ή να τους φέρει σ' επαφή με τον άλλο κόσμο: ημερολόγια, στιχάκια, ό,τι.

Οι φαντάροι γράφουν με ειλικρίνεια και αμεσότητα, με αυθορμητισμό και χωρίς επιτήδευση. Γράφουν όπως αισθάνονται την περίπτωση τους, όπως συλλαμβάνει γενικότερα τα πράγματα το ανήσυχο βλέμμα τους. Γράφουν δε σε κάθε περίπτωση, κάτω από οποιοδήποτε συνθήκες: κρυφά στη σκοπιά, βιαστικά ανάμεσα σε δύο υπηρεσίες, στη φασαρία του κέντρου ψυχαγωγίας, στη μοναξιά του άδειου θαλάμου.

Νομίζω, λοιπόν, πως το ιδιαίτερα ενδιαφέρον βιβλίο του φιλόλογου και συγγραφέα κ. Κώστα Αθανασόπουλου «Οι φαντάροι γράφουν» θα στάθηκε σε πολλούς αφορμή ν' ανακαλέσουν στη μνήμη την εποχή που, όντας φαντάροι, έγραφαν κι αυτοί.

Και τούτο γιατί, το υλικό που συνθέτει το περιεχόμενο του εν λόγω βιβλίου, είναι επιστολές, ημερολόγια και στιχάκια γραμμένα από φαντάρους, όπου αποτυπώνονται, όσο γίνεται πειστικά και παραστατικά, η ζωή στο στρατό καθώς, μάλιστα, όλ' αυτά – τα ντοκουμέντα, θα έλεγα – έχουν μεταφερθεί στις σελίδες του βιβλίου, αυτούσια – ορθογραφία, σύνταξη, γλώσσα.

Και επειδή σαν στρατιώτης και πολλά γράμματα έγραψα και πολλά γράμματα έλαβα, δεν ήταν δυνατόν το βιβλίο του κ. Κ. Αθανασόπουλου να μ' αφήσει ασυγκίνητο και να μη γυρίσω, νοερά, πίσω. Όμως, αυτά που σκοπεύω να εκθέσω ευθύς αμέσως, παρά τον κάπως προσωπικό τους χαρακτήρα, ανάγονται κατ' ευθείαν σε κάτι που σχετίζεται

με τη δημοσίευση των επιστολών κ.λπ. των φαντάρων από τον κ. Αθανασόπουλο.

Όταν, λοιπόν, απολύθηκα από στρατιώτης κι έδωσα το «παρών» στο σπίτι πια, ο πατέρας μου, μού παρέδωσε ένα κλασσέρ με όλα τα γράμματα που τους είχα στείλει κατά τη διάρκεια της θητείας μου από τις διάφορες μονάδες που είχα υπηρετήσει.

Όπως είναι φυσικό, εκείνη τη στιγμή δεν είχα καμιά διάθεση ν' αναπολήσω τα του στρατού – μάλλον το αντίθετο συνέβαινε – γι αυτό και δεν άγγιξα τα γράμματα. Η εικόνα τους όμως, έτσι όπως ήσαν συγκεντρωμένα και ταξινομημένα κατά ημερομηνία λήψεως, ήταν μια πρόκληση. Όλες οι μέρες – από την πρώτη μέχρι την τελευταία – που έκανα στρατιώτης, ζωντάνευαν μπροστά μου. Το κέντρο εκπαίδευσως – όπου έμαθα τι σημαίνει στρατιώτης – το τάγμα – όπου έμαθα τι σημαίνει στρατός – και το Γενικό Επιτελείο – όπου έμαθα τι σημαίνει στρατιωτικός – ήταν όλα εκεί. Σαν σε φωτογραφία.

Πιστεύω, λοιπόν, πως η εντύπωση που προξενεί η ανάγνωση μιας επιστολής γραμμένης από φαντάρο, θα ήταν σε αφάνταστο βαθμό εντονότερη αν, αντί να την διαβάζαμε τυπωμένη κάπου, την είχαμε σε χειρόγραφο. Όσο ανατρεπτική και να 'ναι η γλώσσα της, όσο αλλοπρόσαλλο και να φαντάζει το περιεχόμενό της, όσο πεζή και να δείχνει, η εικόνα της επιστολής ξεπερνά κάθε περιγραφή, αποτελώντας η ίδια μια ξεχωριστή – βουβή όσο και εύγλωττη – μαρτυρία. Εδώ η εικόνα υπερφαλαγγίζει το λόγο. Εδώ η εικόνα σημαίνει, λέει όσα χίλιες λέξεις.

Είναι η εικόνα που σχηματίζουν τα διάφορα, περί του συντάκτη και των συνθηκών σύνταξης της επιστολής, τεκμήρια: τα ορνιθοσκαλίσματα, οι μουντζούρες, οι ανεξιχνίαστες παραπομπές, οι

διορθώσεις, οι καρδούλες, που συχνά κοσμούν τα περιθώρια, η γραφική ύλη – χαρτί, μολύβι, στυλό – που έχει χρησιμοποιηθεί, ο φάκελος, με την αδέξια γραμμένη σύσταση και, βεβαίως, ο γραφικός χαρακτήρας του συντάκτη, η τάξη ή η αταξία στην όλη διάρθρωση της επιστολής, οι ανορθογραφίες, και ό,τι άλλο.

Πέρα από τους σολοικισμούς και τις αφέλεις, πέρα από τις κοινοτυπίες και κάτι ακαταλαβίστικα που μπορεί να χαρακτηρίζουν το περιεχόμενο μιας επιστολής, η εικόνα της είναι κάτι άλλο, ακόμα και γι' αυτούς που ξέρουν να συντάξουν σωστά μια επιστολή χωρίς τις γραφικότητες που περιγράψαμε μόλις προ ολίγου.

Γιατί, ασφαλώς, δε συναντά κανείς σε κάθε γράμμα όλα τούτα μαζί ή, οπωσδήποτε κάτι απ' αυτά. Στο στρατό δεν υπηρετούν μόνο παιδιά που δεν ξέρουν να γράφουν. Σε κάθε περίπτωση όμως κάποιο σημάδι θα υπάρχει πάνω στην επιστολή, ενδεικτικό της ιδιαιτερότητας που χαρακτηρίζει τη στρατιωτική αλληλογραφία, κάτι που εντοπίζεται καλύτερα, αν έχει κανείς στη διάθεσή του μια σειρά επιστολών γραμμένων, μάλιστα από τον ίδιο φαντάρο.

Πράγματι, ένα μεμονωμένο γράμμα – αν, μάλιστα, περιγράφει κάποιο αξιομνημόνευτο συμβάν ή ο τόπος και η ημερομηνία σύνταξης παραπέμπουν σε κάποια ιστορική σημασία στιγμή – αποτελεί αναμφισβήτητα ντοκουμέντο. Συγκεντρωμένα, όμως πολλά γράμματα μαζί δίνουν μια γενικότερη εικόνα της προέλευσής τους και των συνθηκών σύνταξής τους. Η εντύπωση εντείνεται αν όλ' αυτά συνδυαστούν με το κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο του επιστολογράφου, τον τόπο που υπηρετεί εν σχέσει με τον τόπο καταγωγής του, τη μονάδα του, το βαθμό του, με όλα τέλος πάντων όσα συνηθίζουν

την περιπέτεια που λέγεται στρατός.

Στο σημείο αυτό νομίζω, πώς μπορώ ν' αναφερθώ στις επιστολές μου από το στρατό, που μου παρέδωσε ο πατέρας, γιατί μόνο αυτών των επιστολών την εικόνα έχω υπ' όψη: Άλλες ήσαν γραμμένες σε επιστολόχαρτο, άλλες σε κόλλες αναφοράς, άλλες σ' ένα φύλλο χαρτί. Αυτό σημαίνει πώς μεταξύ τους οι επιστολές διέφεραν κατά το μέγεθος και το σχήμα. Άλλες, πάλι, ήσαν γραμμένες με κοινό μολύβι, άλλες με μολύβι κόπιας, άλλες με μελάνη. Ανάλογα, κατά συνέπειαν, ήσαν και ο τόνος των γραμμάτων. Αλλά και ο γραφικός χαρακτήρας, διέφερε από γράμμα σε γράμμα: άλλοτε το γράψιμο ήταν στρωτό, άλλοτε άτσαλο.

Όλ' αυτά, ασφαλώς, κάτι σημαίνουν. Και δεν είναι δύσκολο να το μαντέψει κανείς. Προφανώς οι συνθήκες σύνταξης των επιστολών δεν ήσαν παντού και πάντα οι ίδιες. Ούτε εν σχέσει με την ψυχική κατάσταση του γράφοντος, ούτε εν σχέσει με όσα συνέβαιναν γύρω του. Αυτή η αταξία φανερώνει κάποια πίεση, αυτή η αρρυθμία μαρτυράει μια σύγκρουση. Πίεση και σύγκρουση μέσα κι' έξω. Η διαπίστωση είναι δραματική, αν αναλογιστεί κανείς πως και πού μπορεί να γράφτηκε ένα γράμμα. Κάτω από ποιες συνθήκες, υπό την πίεση ποιων γεγονότων.

Στο στρατό όλα είναι παράδοξα. Είναι γνωστό το λεγόμενο «εκεί που τελειώνει η λογική, αρχίζει ο στρατός». Η σύνταξη μιας επιστολής, όσο και να φαντάζει σαν κάτι απλό, δεν αποτελεί εξαίρεση του κανόνα, που θέλει τα πάντα στο στρατό δύσκολα. Ο φαντάρος δεν γράφει τα γράμματά του, όπως όλος ο κόσμος. Δεν βοηθούν οι συνθήκες. Άλλοτε γράφει βιαστικά και πρόχειρα, άλλοτε με πίεση, κάποτε με σχετική άνεση. Είναι κάτι που φαίνεται. Αρκεί να συγκρίνει

κανείς τα γράμματα ενός φαντάρου, που γράφτηκαν σε διαφορετικές περιόδους. Προϋποτίθεται βεβαίως — γιατί δεν πρέπει να είμαστε απόλυτοι — πως στη ζωή του φαντάρου σημειώνονται αισθητές αλλαγές, που μεταβάλλουν τις συνθήκες διαβίωσης.

Αξιίζει, επομένως, να δούμε πού και πώς γράφει τα γράμματά του ο φαντάρος. Είναι πασίγνωστη η φωτογραφία του φαντάρου που καθιστός σ' ένα λιθάρι γράφει ακουμπώντας στο γόνατό του. Η φωτογραφία αυτή κυκλοφορεί ευρέως σε πολεμικές περιόδους, για να συγκινήσει και να θυμίσει τη λαχτάρα του φαντάρου για επικοινωνία. Πολύ γνωστή, άλλωστε, είναι και η άλλη φωτογραφία που ο φαντάρος διαβάζει το γράμμα στο χαράκωμα.

Ο φαντάρος δεν έχει πάντα, όπως όλος ο κόσμος, ένα τραπέζι στη διάθεσή του για να κάτσει να γράψει, οπότε, για να τα καταφέρει, ακουμπά άλλοτε στο κοντάκι του όπλου, άλλοτε στο σακκίδιο, άλλοτε στο γόνατό του, καθιστός πότε σε μια πέτρα, πότε σ' ένα πεζούλι, πότε χάμω, σταυροπόδι — οκλαδόν, που λένε στο στρατό. Αν υπηρετεί σε μονάδα, μπορεί να εξοικονομήσει καμιά γωνίτσα σ' ένα τραπέζι του κέντρου ψυχαγωγίας — εφόσον η μονάδα του διαθέτει κέντρο ψυχαγωγίας και το κέντρο ψυχαγωγίας, τραπέζι. Αν είναι γραφέας ή βοηθός σιτιστή, σίγουρα έχει τραπέζι και καρέκλα — άλλο σπάνιο είδος — για να γράψει.

Στο κέντρο εκπαίδευσης, όμως ούτε να φανταστεί κάτι τέτοιο μπορεί, αφού σ' ένα λόχο με τριακόσιους, κατά μέσον όρο, άνδρες υπάρχουν το πολύ τρία τραπέζια κι αυτά στα γραφεία του επιλοχία, του σπιτιστή και του λοχαγού. Κι εκεί μέσα δε μπαίνει κανείς εύκολα, κι αν μπει, συνήθως δεν είναι για καλό. Έτσι καταλήγει σ' όποια λύση του φαίνεται προσφορότερη, σ'

όποιο μέσον τον βολεύει καλύτερα. Γράφει πάντως.

Γιατί ο φαντάρος δεν επιζητεί μόνο την επικοινωνία με τους δικούς του για να μάθει νέα τους και να τους γράψει τα δικά του, ώστε να ξέρουν πού βρίσκεται και πώς τα περνά. Αυτό, βέβαια, σ' ένα πρώτο επίπεδο συμβαίνει. Βαθύτερα όμως υπάρχει αυτό που οδηγεί τον άνθρωπο στην εξομολόγηση σαν διέξοδο. Κι αυτό δεν το κάνει ο φαντάρος με το να στέλνει γράμματα στο σπίτι μόνο. Θυμάται και ανακαλύπτει κάποιο πρόσωπο με το οποίο δεν έχει σχέση ρουτίνας — έναν φίλο, για παράδειγμα ή, συνηθέστερα, μια εξαδέλφη — και ξεσπά. Στρέφεται σ' αυτούς και τους γράφει αυτά που δε γράφονται στο σπίτι, για να εκτονωθεί. Γενικότερα, η τάση του φαντάρου να γράφει γράμματα, ημερολόγια, σιχακία, εξυπηρετεί μια εσωτερική ανάγκη: τη φυγή.

Ο φαντάρος όχι μόνον γράφει γράμματα, αλλά και λαβαίνει. Η διανομή της αλληλογραφίας στο στρατό ακολουθεί κάποια διαδικασία ενδιαφέρουσα, νομίζω. Συνήθως τα γράμματα μοιράζονται όταν οι φαντάροι είναι συγκεντρωμένοι, όπως π.χ. συμβαίνει πριν από τη διανομή του συσσιτίου. Αυτός που μοιράζει τα γράμματα — ο δεκανέας υπηρεσίας ή ο ίδιος ο ταχυδρόμος — εκφωνεί το όνομα του παραλήπτη, όπως είναι γραμμένο στο φάκελο από τον αποστολέα, δηλαδή στην αιτιατική: Παπαδόπουλον, Χατζήν, Μακρυγιάννην. Δυσκολίες, κατά την εκφώνηση των ονομάτων υπάρχουν πάντα, ιδίως όταν το επώνυμο δεν αρχίζει με όνομα κύριο και δεν τελειώνει σε «όπουλος».

Βεβαίως αυτά τα γράμματα κάπου διαβάζονται. Πού; Παντού. Σε όλους τους χώρους μπορεί να δει κανείς φαντάρο να διαβάζει γράμμα: Στο θάλαμο, στο κέντρο

ψυχαγωγίας, στο προαύλιο, στα αποχωρητήρια — από τα οποία απουσιάζει ο χάρτης υγείας — και, κρυφά, στη σκοπιά. Η πιο χαρακτηριστική στάση ανάγνωσης είναι εκείνη του φαντάρου ξαπλωμένου ανάσκελα στο κρεβάτι. Περισσότερο χαρακτηριστική ίσως είναι η εικόνα του φαντάρου που διαβάζει το γράμμα μετά το φαγητό καθιστός χάμω με τα πόδια ανοιχτά και την καρβάνια με τ' αποφάγια μπροστά του.

Όλ' αυτά προβάλλουν ζωντανά στο βιβλίο του κ. Κ. Αθανασόπουλου «Οι Φαντάροι γράφουν» χάρη στην αυθεντικότητα των κειμένων που παρατίθενται αυτούσια και τα οποία καλύπτουν μεγάλη χρονικά απόσταση (1918 – 1997).

Ελέχθη ήδη ότι οι σελίδες του βιβλίου αυτού καλύπτονται από κείμενα που έχουν γράψει φαντάροι. Ο συγγραφέας, με τη στενή έννοια, απουσιάζει. Δεν απουσιάζει, όμως το βλέμμα του συγγραφέα, καθώς η επιλογή των κειμένων έγινε με συγγραφικά κριτήρια μέσα από πληθώρα επιστολών, ημερολογίων, σιχιουργημάτων, που είχε στη διάθεσή του ο κ. Αθανασόπουλος, ώστε να προβληθεί, μέσω των κειμένων αυτών, μια γενική εικόνα της στρατιωτικής ζωής, όπως παραλάσσει από εποχή σε εποχή, από μονάδα σε μονάδα και με τον τρόπο που βιώνεται από τον κάθε φαντάρο ανάλογα με τις συνθήκες που του προσφέρονται και την προσωπικότητά του.

Εννοείται πως το περιεχόμενο του παρόντος σημειώματος έχει διαμορφωθεί από τα δεδομένα κάποιας συγκεκριμένης εποχής στην οποία ανάγονται οι προσωπικές μου εμπειρίες από τη ζωή στο στρατό.

Η αθέατη πλευρά του Πίτερ Σέλερς

Κατάδυση σε ένα συγκλονιστικό σινέ Καταφύγιο

Για έκτη χρονιά πραγματοποιήθηκε φέτος το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας «Νύχτες Πρεμιέρας» με τη διοργανωτική φροντίδα του περιοδικού «Σινεμά». Φέτος, ένα χρόνο μετά τη διοργάνωση που συνδέθηκε με τον καταστρεπτικό σεισμό της Αθήνας, οι εντυπώσεις σαφώς ήταν πολύ χαμηλότερες από τις αρχικές προσδοκίες.

Κάτι που φάνηκε και από τη μειωμένη προσέλευση του κοινού, που δεν ανταποκρίθηκε στο κινηματογραφικό μενού του φεστιβάλ. Αυτό δε σημαίνει ότι το γενικά χαμηλό επίπεδο του προγράμματος δεν περιελάμβανε αξιόλογες ταινίες. Ανάμεσα σε 70 και πλέον ταινίες που προβλήθηκαν, ο υπομονετικός κινηματογραφόφιλος θα ξεχώριζε και μερικά σπάνια διαμάντια του σινεμά. Ένα από αυτά θα προσπαθήσουμε να ανασύρουμε από την πρόσφατη μνήμη μας.

Αναμφίβολα το κινηματογραφικό γεγονός του φεστιβάλ άκουγε στο όνομα «Το καταφύγιο» που προβλήθηκε στο αφιέρωμα για τον άγνωστο Πίτερ Σέλερς. Το φιλμ αποτέλεσε το κινηματογραφικό ντεμπούτο του σκηνοθέτη Κλάιβ Ρις, αλλά και την καταστροφή της καριέρας του, αφού η θυελλώδης εισπρακτική αποτυχία αφάνισε τη μελλοντική πορεία του δημιουργού, ο οποίος γύρισε έως σήμερα μόνο μια ταινία, το 1989.

Το «Καταφύγιο», γυρισμένο το 1973, προβλήθηκε στο φεστιβάλ του Βερολίνου την ίδια χρονιά και όπως είπε ο ίδιος ο Κλάιβ Ρις προλογίζοντας την ταινία στην αίθουσα – προσκεκλημένος των διοργανωτών – έτυχε τριών ακόμα προβολών σε μια αίθουσα της Πορτογαλίας. Έκτοτε χάθηκαν τα ίχνη της ταινίας έως τη στιγμή της σπάνιας προβολής της στις «Νύχτες Πρεμιέρας». Τι έφταιξε όμως για τον καταποντισμό του φιλμ; Κύρια αιτία ήταν η καταθλιπτική θεματολογία του, που λειτούργησε ανασταλτικά για τους διανομείς.

Το «Καταφύγιο» στηρίζεται σε μια αληθινή ιστορία που ενέπνευσε το Γάλλο συγγραφέα Ζαν Πολ Κλεβέρ, να γράψει ένα μυθιστόρημα και εν συνεχεία από κοινού τους Τζον

Γκουλντ και Κλάιβ Ρις να προχωρήσουν στο σενάριο της ταινίας.

Βρισκόμαστε στα τέλη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου σε ένα γερμανικό καταφύγιο στις ακτές της Νορμανδίας, όπου συντελείται ένας σφοδρός βομβαρδισμός. Επτά κρατούμενοι εργάτες εγκλωβίζονται κάτω από τη γη. Ανακαλύπτουν ένα θησαυρό αγαθών με τρόφιμα, κρασί και κεριά, φθάνοντας σε χώρο ανεφοδιασμού του γερμανικού στρατού.

Η έκπληξη και η χαρά των κρατούμενων είναι μεγάλη και έτσι αρχίζει ένα απεριόριστο φαγοπότι στο σκοτάδι που διακόπτεται από το φως των κεριών. Στο γεμάτο υγρασία περιβάλλον η έλλειψη του νερού αρχίζει να γίνεται βασανιστική. Σιγά – σιγά το τοπίο της αρχικής έκστασης διαδέχεται η κατάθλιψη, η απελπισία, η απόγνωση, ο φόβος, οι εντάσεις, η εξαθλίωση, η νευρική κρίση. Έξι ολόκληρα χρόνια θα παλεύουν με τον εσωτερικό τους κόσμο, χάνοντας σιγά – σιγά την ελπίδα και φλερτάροντας με τη διανοητική και φυσική κατάρρευση. Τα κεριά τελειώνουν με το χρόνο, το απόλυτο σκοτάδι μονιμοποιείται, οι πέντε από αυτούς πεθαίνουν και δύο καταφέρνουν να μείνουν αβοήθητοι και αλώβητοι από την αυτοκτονία. Μέχρι να έρθει το τέλος, που τυχαία θα τους ανακαλύψουν – η πληροφορία δίνεται από τους υπότιτλους με φόντο τις έξοχα κινηματογραφικές ακτές στη μοναδική σκηνή εκτός καταφυγίου – και ο ένας θα σβήσει δέκα λεπτά μετά

την ανασυρή του, ενώ ο τελευταίος 36 ώρες αργότερα.

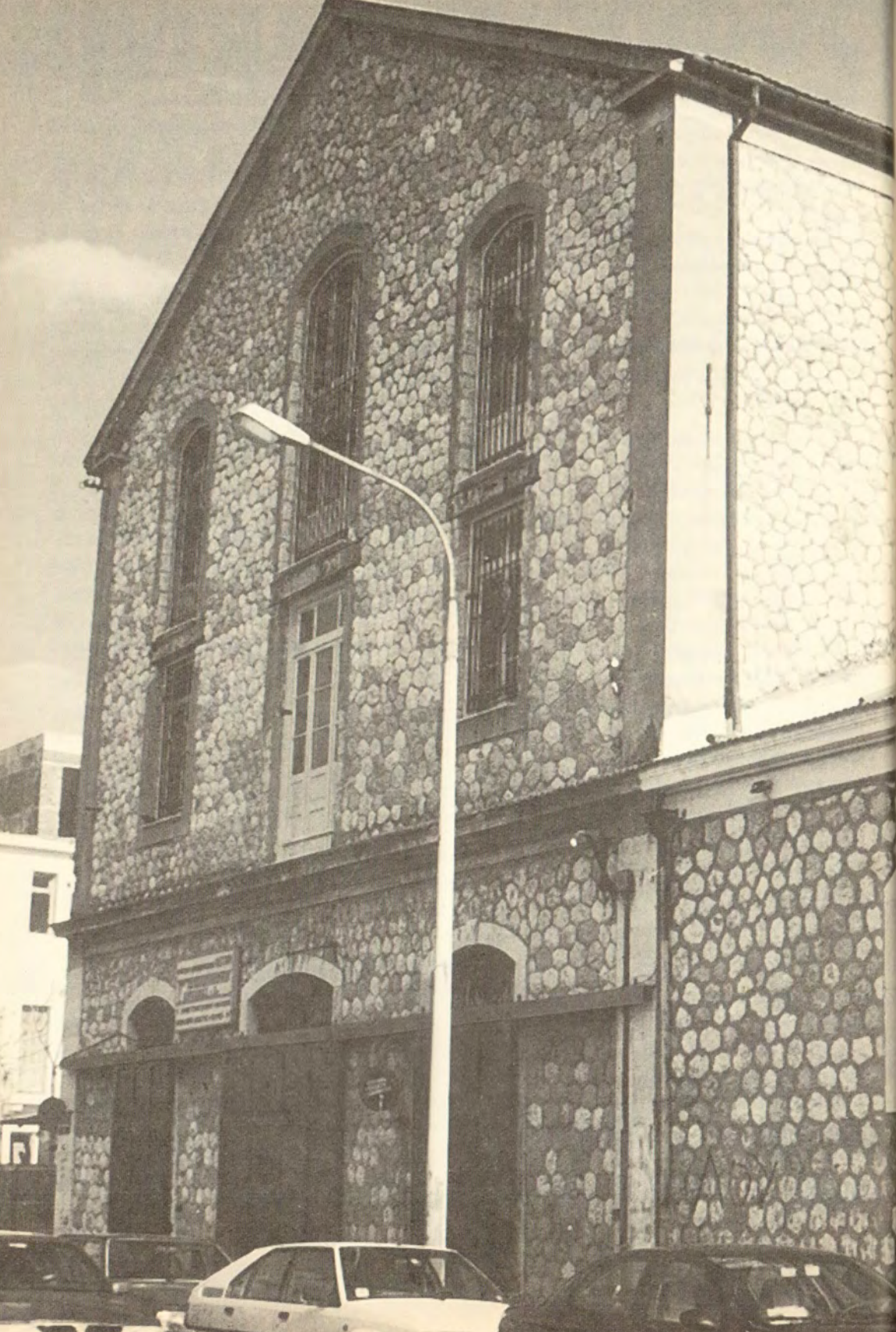
Ένα δράμα που εισχωρεί λεπτό – λεπτό στο θεατή, δημιουργώντας μια υποβλητική και κλειστοφοβική ατμόσφαιρα, μέσα σε εντάσεις που υποβόσκουν στη φαινομενική ηρεμία του καταφυγίου. Ασφυκτικός εγκλωβισμός που τροφοδοτείται από ένα συγκλονιστικό εσωτερικό ρυθμό, μια τραγωδία που χτίζεται αριστοτεχνικά βήμα – βήμα με μοναδικά εφόδια τις συνταρακτικές ερμηνείες των επτά ηθοποιών στηριγμένες στην έκφραση του προσώπου, στα εκφραστικά βλέματα, στις ανάσες, στις τρεμάμενες κινήσεις τους, στα πρωτόγνωρα συναισθήματα που απελευθερώνουν. Μια σπουδαία συνάθροιση ερμηνευτών: Σαρλ Αζναβούρ, Περ Όσκαρσον, Τζέρεμι Κεμπ, Πίτερ Βον, Λέον Λίσεκ, Νίκολας Τζόουνς που αιχμαλωτίζουν το βλέμμα του θεατή και τον υποβάλλουν σε μια εμπειρία ανεπανάληπτη. Ο σκηνοθέτης παίρνει τη σκυτάλη αμέσως μετά την αναγραφή του πρώτου υπότιτλου του φιλμ που δεν αφήνει κανένα αισιόδοξο υπονοούμενο για την έκβαση λέγοντας πως «μόνο δύο από αυτούς θα επιζήσουν». Ετσι δημιουργεί τη μελαγχολική του μπαλάντα στο χωρόχρονο πριν το θάνατο. Κινηματογραφημένες στιγμές πριν το τέλος σκηνοθετεί, χωρίς να φιλοδοξεί να προσφέρει μια πολεμική ή μια πολιτική ταινία με σαφείς αναφορές, αλλά θέτει στον προβληματισμό του την ανθρωπινή ύπαρξη δίχως στείρα διδάγμα-

τα και ηθικολογίες. Αν κάτι ηθικό μπορεί να ανασυρθεί από τους «Σί-σους» του «Καταφυγίου» είναι η θέληση να τραβήξουν όσο μπορούν το νήμα της ζωής μακρύτερα, της διανοητικής πρωτίστως και της φυσικής σε δευτερεύον επίπεδο.

Άφησα τελευταίο από τους συντελεστές του φιλμ τον Πίτερ Σέλερς που πραγματικά είναι αγνώριστος στο ρόλο του αιχμάλωτου Γάλλου αξιωματικού Ρουκέ. Βρισκόμαστε ενώπιον της κρυφής πλευράς του μεγάλου ηθοποιού. Ένα ερμηνευτικό κρεσέντο σε ένα σκοτεινό δραματικό ρόλο φανερώνει την ευρεία γκάμα της υποκριτικής του. Συναισθήματα και σπάνιες ρυτίδες στο πρόσωπο του θρυλικού επιθεωρητή Κλουζό, που σίγουρα ο θεατής για πρώτη φορά αντικρίζει.

Την εικόνα για τον Σέλερς ολοκληρώνουν βεβαίως τα λόγια του ίδιου του σκηνοθέτη στη βραδινή προβολή ότι ο ηθοποιός ήθελε πάρα πολύ να κάνει τη συγκεκριμένη ταινία και άφησε κατά μέρος τις μεγάλες απαιτήσεις.

Το «Καταφύγιο» αποτελεί αναμφισβήτητα ένα κινηματογραφικό αριστούργημα που γέννησε η πειραματική και πρωτοποριακή – για την εποχή – ματιά του Ρις και η έλλειψη προβολής της σπουδαίας αυτής ταινίας τέχνης στερεί τον κινηματογράφο των δημιουργών από ένα δυνατό χαρτί. Άλλωστε οι ταινίες καταξιώνονται και αποκτούν τις σωστές διαστάσεις τους μέσα από την επαφή τους με το κοινό. Κάτι που στο συγκεκριμένο φιλμ δεν έτυχε.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ένας πολιτιστικός πλούτος που πρέπει να σώσουμε

Φυσικά αλλά και ανθρωπογενή αίτια, τα οποία συχνά μεταβάλλουν καταστάσεις και συνθήκες, δημιουργούν νέες ανάγκες και προκαλούν μεγάλες αλλαγές σε τοπικό ή ευρύτερο επίπεδο, έχουν σα συνέπεια την εγκατάλειψη τόπων και κτιρίων μέσα στη μακρόχρονη πορεία του πολιτισμού μας.

του Ξενοφώντα Αργ. Παπαευθυμίου

Φαινόμενα εγκατάλειψης χώρων και δραστηριοτήτων παρατηρούμε και στην εποχή μας, τα εντοπίζουμε δε στο χώρο του λεγόμενου βιομηχανικού και τεχνολογικού πολιτισμού, όπου συγκροτήματα ή μεμονωμένα κτίρια εγκαταλείπονται μαζί με τις δραστηριότητες και τους εξοπλισμούς τους, λόγω των ραγδαίων εξελίξεων στην οικονομική οργάνωση της κοινωνίας και της συνεχούς τεχνολογικής εξέλιξης.

Δημιουργήθηκε έτσι ένας νέος κλάδος στην επιστήμη της αρχαιολογίας, αυτός της Βιομηχανικής Αρχαιολογίας, που έχει σαν προορισμό του την σε βάθος μελέτη του Βιομηχανικού – Τεχνολογικού Πολιτισμού, αλλά και της εποχής που προετοίμασε την ανάπτυξή του, της προβιομηχανικής περιόδου, της οποίας ιδίως στη χώρα μας έχουμε πολύ πρόσφατα δείγματα – ακόμα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα – αφού συνυπήρ-

Ξαν για μεγάλο χρονικό διάστημα λόγω της τοπικής κοινωνικοοικονομικής δομής.

Η ανάγκη μελέτης, διάσωσης και ανάδειξης αυτού του πολιτισμού ξεκινάει από τη διαπίστωση ότι αυτές οι περίοδοι αποτελούν αναπόσπαστα κομμάτια της ιστορικής και συλλογικής μας μνήμης και συνέβαλλαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση της σύγχρονης κοινωνίας μας.

Μέσα σ' αυτά τα παλαιά εργοστάσια, εργαστήρια και αποθήκες που συχνά καταρρέουν, με τις μηχανές και τον εξοπλισμό τους να σαπίζουν, υπάρχουν μνήμες που μαρτυρούν ένα μεγάλο κεφάλαιο της νεότερης ιστορίας του τόπου μας.

Ξεκινώντας από τους χώρους εργασίας και παραγωγής, τις μηχανές, τα προϊόντα και φτάνοντας στους ανθρώπους, εργαζόμενους, τεχνικούς και ιδιοκτήτες, βλέπουμε ότι έχουμε να εξετάσουμε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που χρήζουν έρευνας, η οποία θα ξεπερνάει τον τεχνοκρατικό χώρο και θα φτάνει στον τομέα τον κοινωνικό, τον οικονομικό και του πολιτισμού.

Η βιομηχανική κοινωνία οδηγήθηκε σε μία νέα μορφή οργάνωσης που βασίστηκε σε διαφορετικό μοντέλο από αυτό που είχε η ντόπια αγροτική και εμπορική κοινωνία.

Γι' αυτό η κοινωνία αυτή στον τόπο μας, είχε τις δικές της ιδιαιτερότητες ως προς την ολοκλήρωση του βιομηχανικού οράματος, με επιτυχίες, αποτυχίες, ζυμώσεις και αλλαγές σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, καθώς και χρήσιμες εμπειρίες που αποτελούν σήμερα μεγάλης αξίας κληρονομιά η οποία ζητάει τη διάσωσή της.

Μάρτυρες αυτής της κληρονομιάς είναι όλα τα βιομηχανικά μνημεία, εγκαταλελειμμένα ή εν λειτουργία και σαν τέτοια λογίζονται όχι μόνον τα κτίρια αλλά και

τα μηχανήματά τους, ο εξοπλισμός τους και τα προϊόντα τους, τα οποία εκτός από τεχνολογική και ιστορική, έχουν και αισθητική αξία, ενώ δεν πρέπει να ξεχνάμε τα αρχαιακά υλικά που αποτελούν πολύτιμα τεκμήρια.

Ανάλογες περιπτώσεις είναι και τα βιομηχανικά συγκροτήματα και κτίρια της πόλης μας, αρχίζοντας από την Αχάια – Κλάους που ιδρύθηκε στα 1857 και λειτουργεί μέχρι σήμερα και φτάνοντας σε χώρους εγκαταλελειμμένους ή των οποίων η χρήση έχει αλλάξει, όπως οι Μύλοι Αγίου Γεωργίου, οι Σταφιδαποθήκες, η Χαρτοβιομηχανία Λαδόπουλου και πολλοί άλλοι γνωστότεροι και μη.

Στην κατηγορία των μνημείων πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και τα κατάλοιπα του αγροτικού τομέα, της μικρής βιοτεχνίας και εν γένει της προβιομηχανικής τεχνολογίας (Μύλοι, ελαιοτριβεία, βαρελάδικα, υφαντήρια κ.ά.) που αποτέλεσαν τον πρόδρομο και την απαρχή της εκβιομηχάνισης.

Βέβαια στον τομέα των υπό προστασία βιομηχανικών μνημείων οφείλουμε να καταχωρήσουμε και τα μέσα μαζικής μεταφοράς όπως τα τραίνα, τα τραμ και τα αυτοκίνητα, τα οποία όντας βιομηχανικά προϊόντα και τα ίδια, συνετέλεσαν στην εκβιομηχάνιση συνδέοντας μακρινούς τόπους, μεταφέροντας μεγάλες ποσότητες φορτίων και μεταβάλλοντας ριζικά τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής.

Δεν πρέπει τέλος να παραλείψουμε τους τόπους που τροφοδότησαν την βιομηχανία με πρώτες ύλες (ορυχεία, νταμάρια, κ.ά.) αλλά και τα τεχνικά έργα υποδομής που συνδέθηκαν και εξυπηρέτησαν τη βιομηχανική παραγωγή, όπως είναι οι υπέροχες πέτρινες και σιδερένιες γέφυρες, που αποτελούν ένα ακόμα σημείο

αναφοράς της νεοελληνικής τεχνικής.

Οι χώροι και οι τόποι όμως στους οποίους αναφερόμαστε στη μεγάλη τους πλειοψηφία είναι εγκαταλελειμμένοι και σύμφωνα με την υπάρχουσα πραγματικότητα και τις υπάρχουσες αντικειμενικές συνθήκες δεν θα μπορούσαν να επανέλθουν στην αρχική τους χρήση.

Η αναγκαστική αυτή αχρηστία δεν πρέπει να τα οδηγήσει στην κατεδάφιση, γεγονός το οποίο θα σήμαινε και καταστροφή της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς και γενικότερα της νεότερης ιστορίας μας.

Η δημιουργία βιομηχανικών μουσείων και τεχνολογικών πάρκων είναι ένας θεσμός που υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια στις Ευρωπαϊκές χώρες και προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να οδηγηθούμε και εμείς χρησιμοποιώντας, είτε τα ίδια βιομηχανικά κτίρια με τον εξοπλισμό τους, όπου αυτός έχει διασωθεί, είτε χρησιμοποιώντας τα σαν χώρους συγκέντρωσης και μουσειακής ανάδειξης εξοπλισμού, προϊόντων και αρχαιακού υλικού από διάφορες δραστηριότητες της περιοχής.

Αυτούς τους στόχους και αυτές τις ανάγκες προσπαθεί να καλύψει το TEMAX, το Τεχνολογικό Μουσείο της περιοχής μας, το οποίο δημιουργήθηκε από διάφορους φορείς της πόλης – Δήμος, Νομαρχία, ΟΕΒΕΣΝΑ, Σύνδεσμος Βιομηχάνων, ΤΕΙ, Π.Κ.Π., Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, ΤΕΕ κ.λπ.

Στο TEMAX γίνεται προσπάθεια να συγκεντρωθούν και να αναδειχθούν οι κυριότερες βιομηχανικές δραστηριότητες της περιοχής, με την έκθεση μηχανημάτων, εργαλείων και προϊόντων όπου υπάρχουν ανά τομέα, διαφυλάσσοντας και συγκεντρώνοντας πολύτιμο αρχαιακό υλικό (έγγραφα, φωτογραφίες κ.ά.) στο οποίο είναι καταγεγραμμένες οι δραστη-

ριότητες, οι εξελίξεις, οι οικονομικές και εργασιακές παράμετροι που επηρέασαν το εργατικό κίνημα, τη βιομηχανική ανάπτυξη και την κοινωνικοοικονομική διαμόρφωση της πόλης.

Υπάρχει όμως και μια πληθώρα κτιρίων, άλλοτε μεμονωμένων και άλλοτε σε συγκροτήματα, που μπορούν να ενταχθούν οργανικά στη ζωή της πόλης με την επανάχρησή τους μέσω της κατάλληλης αρχιτεκτονικής επέμβασης, ώστε να φιλοξενήσουν πολλές άλλες αναπτυξιακές και κοινωφελείς δραστηριότητες, χωρίς να χάσουν το αρχιτεκτονικό και ιστορικό τους στίγμα.

Μπορούν για παράδειγμα να μετατραπούν σε πολιτιστικά κέντρα – όπως ο Μύλος της Θεσσαλονίκης – σε εκθεσιακούς χώρους (κάτι τέτοιο θα γίνει με τα Δημοτικά Σφαγεία) – ενώ μπορούν να μετατραπούν σε θέατρα, χώρους διασκέδασης, βιβλιοθήκες και γενικά φιλικές δραστηριότητες απαραίτητες στη σημερινή πόλη.

Όλα αυτά όμως απαιτούν δραστηριοποίηση της πολιτείας και των τοπικών φορέων, ενώ συγχρόνως πρέπει να ενημερωθεί και να ευαισθητοποιηθεί ο απλός πολίτης που αντιμετωπίζει τα κατάλοιπα της βιομηχανικής μας ιστορίας – και όχι μόνον αυτά – σαν άχρηστα ερείπια.

Εδώ θα πρέπει να συμπαρασταθούν όλοι στο Διοικητικό Συμβούλιο του TEMAX, ώστε να εξευρεθεί ο χώρος και οι πόροι για τη στέγαση, τον εξοπλισμό και τη λειτουργία ενός Μουσειακού χώρου στον οποίο θα διαφυλαχθεί και θα αναδειχθεί η βιομηχανική και τεχνολογική κληρονομιά μας, και που θα αποτελέσει έναν πυρήνα πολιτισμού, έρευνας και γνώσης απαραίτητο σε μια σύγχρονη πόλη η οποία φιλοδοξεί να γίνει πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Σύντομο βιογραφικό

του Στέλιου Θ. Μαφρέδα

«Βλέπεις τούτα τ' άστρα,
μόλις θεατά, με τα στριμμένα σχήματα;
Είναι η σφραγίδα της δυστυχίας κάποιου Παπατσώνη...»

Τάκη Παπατσώνη: Τα εις εμαυτόν.

Τις προάλλες μου ζήτησαν – για τις ανάγκες της Υπηρεσίας, είπαν, – ένα σύντομο βιογραφικό. Το πόσο σύντομο, δεν το προσδιόρισαν, μα από μόνος μου το υπολόγισα, να μην ξεπεράσει τη μία δαχτυλογραφημένη σελίδα. Ξεκίνησα λοιπόν τη βιογραφία μου με το έτος της γέννησής μου και τον τόπο της καταγωγής μου, ξεπέρασα αμέσως τα παιδικά μου χρόνια, μνημονεύοντας από αυτά με δύο λέξεις μόνο, την εφηβεία μου: απόφοιτος Γυμνασίου. Τα επόμενα χρόνια της ακμής μου, προσδιορίστηκαν από τους τίτλους των σπουδών και την επαγγελματική μου πορεία, για να καταλήξω, αναφέροντας την τωρινή μου κατάσταση: παντρεμένος με δύο παιδιά. Αυτό ήταν όλο, σκέφτηκα, καθώς τελείωνα το σύντομο βιογραφικό μου, βάζοντας την ημερομηνία της σύνταξής του και την υπογραφή μου.

Τότε είναι που θυμήθηκα τους στίχους του ποιητή:

Θ' αρχίσω με τη λέξη έρωτας
Και θα τελειώσω
Με τη λέξη χώμα.

Τις ενδιάμεσες,
Θαρρώ πως τις μαντεύετε.

Σκέφτηκα, αν θα ήταν πολύ τολμηρό, αντί για το σύντομο βιογραφικό που μόλις είχα συντάξει, να στείλω στην υπηρεσία μου τούτο το ποίημα. Κάτι μέσα μου με ωθούσε να το κάνω, να φανώ κι εγώ μια φορά στη ζωή μου αντιδεδοντολογικός, να φανερώσω σ' αυτούς που κουμαντάρουν τις τύχες μου, το πραγματικό μου πρόσωπο κι όχι αυτό που με αναγκάζουν να έχω, οι λογής – λογής συμβατικότητες.

Μα πάλι, σκέφτηκα, ο ποιητής προσδιορίζει μόνο τα ακραία όρια του βίου μου. Πώς θα μάθουν λοιπόν οι άλλοι για τους ενδιάμεσους σταθμούς της ζωής μου, για τα κλάματα και τις χαρές μου, τα πάθη και τις έγνοιες μου, τους έρωτες, τα μίσση και τα όνειρά μου; Πώς να τους μιλήσω για όσα είναι η πραγματική μου ζωή και όχι γι' αυτά που θεωρούνται σημαντικά για την επαγγελματική μου κατάσταση; Μόνο του το ποίημα, δεν προσδιορίζει με ακρίβεια τη ζωή μου, και οι άνθρωποι εκεί επάνω είναι αμφίβολο αν θα καταλάβουν τίποτε γι' αυτήν. Έτσι είπα, να βάλω στο ποίημα ένα προσάρτημα, για να κατανοήσουν οι υπέρ εμέ καλλίτερα, το σύντομο βιογραφικό μου.

Θυμήθηκα ξανά κάποιους άλλους στίχους:

Επιστροφή σε χρόνια φτώχειας:
Ασπύρομαυρη ζωή,
Γεμάτη αξιοπρέπεια –
Πού η σημερινή υπερπληθώρα.
Οι απολαύσεις μας λιτές:
Κάνας Καβάφης,
Κι αυτός δυσεύρετος.

Ταράχτηκα. Εκείνες οι λέξεις «ασπύρομαυρη ζωή» με πλήγωσαν αμέσως. Μου θύμισαν τα παιδικά μου χρόνια, κι όλες εκείνες τις στερήσεις και τους φόβους, που μας συνόδευαν, ακόμα και στις ώρες των παιχνιδιών μας. Παρ' όλο που ο ουρανός ήταν τότε καταγάλανος κι η φύση είχε ένα ανεπανάληπτο απαλό πράσινο χρώμα, εν τούτοις το χρώμα έλειπε από τη ζωή μας. Και το ψωμί που τρώγαμε, κι αυτό μαύρο ήταν. Πού πήγε αλήθεια και το βρήκε το επίθετο ο ποιητής; Πρέπει ωστόσο να τον διορθώσω, για να είναι αληθινό το βιογραφικό μου. Εμείς μεγαλώσαμε στη σκιά του Καρυωτάκη κι αυτός μας σημάδεψε. Στα χνάρια του βαδίσαμε, κι αυτόν έχουμε συνοδό στο καταφύγιο που φθνούμε. Ο Καβάφης δυστυχώς, υπήρξε δυσεύρετος.

Πάλι μου γεννιέται η αμφιβολία: με τέτοια λόγια πρέπει να γράψω το σύντομο βιογραφικό μου, ή μήπως πρέπει να υποβάλλω αυτό που μόλις έφτιαξα, κι εκεί να τελειώνω; Μα ο ποιητής επιμένει να μου ψιθυρίζει:

Τι σκοτεινή που είναι η ζωή,
Βαθιά μέσα στον έρωτα!
Άγνωστοι τρόμοι ανεβαίνουνε από παντού,
Πολλές λυπημένες μέρες,
Πολλή μοναξιά...

Αναρωτιέμαι: Τι τους θέλω τους πειραματισμούς; Τι τους νοιάζει τους άλλους για τους έρωτές μου; Άλλες προτεραιότητες βάζει η Υπηρεσία και όχι τα συναισθήματα και τους καημούς. Η δουλειά

δεν προχωράει μ' αυτά τα πράγματα, αλλά με τον ορθολογισμό και την ψυχρή λογική. Αυτόν τον τρόπο κι αυτή τη λύπη που γράφει ο ποιητής, καλό είναι να μην τα μάθουν οι άλλοι. Να μη μάθουν ότι δεν τα έχουμε ξεπεράσει ακόμη, πως και τώρα μας βασανίζουν μέρες και νύχτες, ιδίως όταν διαβάζουμε τέτοια ποιήματα και μας έρχεται να κλάψουμε, για όσα δεν καταφέραμε να πούμε, για όσα χάδια δεν μπορέσαμε να δώσουμε. Ο ουρανός που νομίζαμε πώς βλέπαμε στα μάτια της αγαπημένης και τα σύννεφα που θέλαμε να χαϊδέψουμε στα μαλλιά της, ακόμα μας εκδικούνται.

Τελικά θα στείλω στην Υπηρεσία το σύντομο βιογραφικό, που αυτοί θέλουν. Φαντάζομαι να ικανοποιηθούν από τα στοιχεία που τους παραθέτω: τυπικά και ουσιαστικά προσόντα αρκετά, εχέγγυα καλής συμπεριφοράς πάμπολλα, επαγγελματικές επιτυχίες αδιαμφισβήτητες. Γιατί λοιπόν να τους μπερδέψω και να τους αναγκάσω να με κακοхарακτηρίσουν. Όχι, δεν έχω αυτή την τόλμη...

Ωστόσο τον δικαιολογώ τον εαυτό μου για την απόφασή του. Η σκευή που κουβαλώ από τότε που έμαθα τη ζωή, γέμει διαψεύσεων και απραγματοποίητων επιθυμιών. Πολλά ματαίωσα και άλλα ακύρωσα. Ό,τι πεθύμησα και λαχτάρησα δεν έγινε πάντοτε πραγματικότητα. Πάρηγοριέμαι όμως, ακούω τον ποιητή να λέει:

Βρέχει απ' το πρωί συνέχεια.
Κάπου μια μπάντα
(μπορεί και μέσα μου)
παίζει ένα σκοπό λυπητερό.

Κηδεύω το όνειρό μου σήμερα.

Φοράω μαύρο παλτό
Κι ακολουθώ

Με μια ανοιξιάτικη ομπρέλα μαύρη.

Σημείωση: Τα ποιήματα που αναφέρονται στο κείμενο είναι του πατρινού ποιητή Χρίστου Λάσκαρη.

Αυτά που περιμέναμε...

«Αγνοούμενοι»

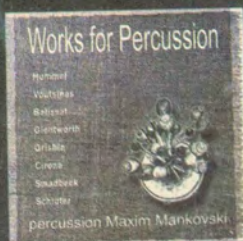
Βούλα Πελεκάνου
«Από τη Βούλα»

«Μια Βραδιά στα Τέλια»

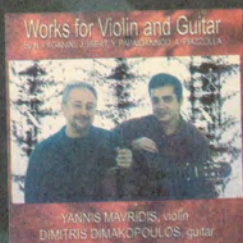
Βυζαντινός Χορός της Πολυφωνικής Χορωδίας Πατρών
«Βυζαντινοί Ύμνοι»

Maxim Mankovsky
«Works for Percussion»

Κώστας Τσιατάς
«Κάτσε ν' ακούσεις μια Πενιά»

Γιάννης Μαυρίδης - Δημήτρης Δημακόπουλος
«Works for Violin and Guitar»

Γιώργος Μεταξάς
«My Friend Mephisto»

Σοφία Καραγιάννη
«Αποβάθρα»

Σωτήρης Σακελλαρόπουλος
«Παιχνίδια τ' Ουρανού και του Νερού»

Πελοποννησιακός τοπικός οίνος

Ενα εξαιρετικό λευκό, ξηρό κρασί με πλούσιο φρουτώδες άρωμα και φρέσκια δροσερή γεύση. Ενα κρασί που δημιουργήθηκε το 1991 από την ΑΧΑΪΑ - CLAUSS όταν ξεχώρισε από τον Πελοποννησιακό Αμπελώνα, τις διαλεκτές ποικιλίες Ημιορεινός Ροδίτης Αχαΐας και Chardonnay της Πύλου, χαμηλών στρεμματικών αποδόσεων έως 1200 κιλά. Το αποτέλεσμα, φέρνει απλά τη σφραγίδα του αυθεντικού Πελοποννησιακού Τοπικού Οίνου.

ΑΧΑΪΑ CLAUSS

Από το 1861 Οινοποιεί

στα δισκοπωλεία

PALMOS RECORDS
Τηλ.: [061] 314.858 - Fax: [061] 323.248

Ελάτε στην παρέα μας!

Θέλετε να δημιουργήσουμε μαζί μια μεγάλη παρέα; Να βρίσκομαστε σε κοινά ραντεβού, να επικοινωνούμε, να ανταλλάσσουμε ιδέες και απόψεις και να αξιοποιούμε ευκαιρίες και προσφορές; Αν ναι, τότε συνεχίστε να διαβάζετε. Το «δόντι» έχει για σας μια πολύ καλή πρόταση...

Εκλεισε κιάλας ένας χρόνος από τότε που δημιουργήσαμε τη λέσχη φίλων του περιοδικού που συνδυάζει την επικοινωνία μαζί σας, με την παροχή συγκεκριμένων προσφορών. Μέχρι τώρα οι προσφορές που έχουμε εξασφαλίσει για σας έχουν ως εξής:

Φοιτητικό εισιτήριο στις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας • 50% έκπτωση στο εισιτήριο των εκδηλώσεων του περιοδικού. • Φοιτητικό εισιτήριο στις συναυλίες της «Ορχήστρας Πατρών» (πρώην «Σολίστ της Πάτρας») και του Δημοτικού Ωδείου. • Φοιτητικό εισιτήριο στις παραστάσεις και τις μετακλήσεις του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. • 20% έκπτωση στις εκδόσεις και τα λευκώματα της Δημοτικής Πινακοθήκης και του Πολιτιστικού Τομέα του Δήμου Πάτρας. • 25% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των

βιβλίων από το βιβλιόπωλειο «Πρωτοπορία» (για τα βιβλία που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής). • 15% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των βιβλίων από το βιβλιόπωλειο «Αχαϊκές Εκδόσεις» (για τα βιβλία που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής). • 10% έκπτωση σε όλα τα είδη από τη «Γωνιά του βιβλίου». • 20% έκπτωση στις προβολές του «Γυμνού οφθαλμού» όταν το εισιτήριο υπερβαίνει τις 1000 δρχ. • 10% έκπτωση σε όλες τις αγορές σας από το κατάστημα «Hartopolis». • Δωρεάν κατασκευή προσωπικών ηλεκτρονικών σελίδων στο Ίντερνετ και 15% έκπτωση στις εταιρικές ηλεκτρονικές σελίδες από την εταιρεία «Web City». • 20% έκπτωση στη χρήση Ίντερνετ στο καφέ «Rocky Raccoon». • 50% έκπτωση για σπουδές στα τμήματα της «Πολυφωνικής Χορωδίας» και

του «Αχαϊκού Ωδείου» για τις ηλικίες μέχρι 15 ετών. • 30% έκπτωση για σπουδές στη σχολή βιολιού του «Ωδείου Πατρών – Φιλαρμονική Εταιρεία».

Κάθε νέο μέλος της λέσχης, αφού στείλει με ταχυδρομική επιταγή τη συνδρομή, θα λαμβάνει την κάρτα του μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία αποστολής της συνδρομής του, ενώ για τους απλούς συνδρομητές η συνδρομή θα ισχύει από το αμέσως επόμενο τεύχος μετά την ημερομηνία αποστολής της συνδρομής τους.

Για οποιαδήποτε νέα πληροφορία, για τις νέες προτάσεις – προσφορές της λέσχης μας, για εγγραφές, αλλά και για κάθε σχετική διευκρίνηση μπορείτε να επικοινωνείτε ή να αφήνετε μήνυμα με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

Τηλ. – fax: (061) 623.669
e-mail: donti@webcity.gr

Οι αιτήσεις όπως και ο,τιδήποτε άλλο υλικό σχετικό με το περιοδικό αποστέλλονται στην Τ.Θ. 3008, 26222, Πάτρα.

εγγραφή και η παραλαβή της κάρτας του περιοδικού δε συνεπάγεται σε καμία περίπτωση συμμετοχή σε οποιοδήποτε σύλλογο ή οργάνωση, ούτε παρέχει κανενός είδους δικαίωμα σε ότι αφορά την έκδοση του περιοδικού.

Για οποιαδήποτε καινούρια πρόταση - προσφορά τα μέλη της λέσχης θα ενημερώνονται από το περιοδικό ή με προσωπική αλληλογραφία (με e-mail, φαξ ή επιστολή), εάν αυτό κριθεί απαραίτητο. Ταυτόχρονα το «δόντι» θα διατηρεί μαζί τους μια τακτική επικοινωνία με διάφορους τρόπους για θέματα που πιθανώς να τους αφορούν.

Η τήρηση των προσφορών από τους συνεργαζόμε-

νους φορείς αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των ίδιων των φορέων, και το περιοδικό μπορεί απλώς να μεταφέρει τα όποια παράπονα διατυπωθούν και να μεταβάλλει κατά το δοκούν την εκάστοτε συνεργασία. Η αξιοποίηση των προνομίων που συνεπάγεται η συμμετοχή στη λέσχη του περιοδικού, κατοχυρώνεται μόνο με την επίδειξη της κάρτας μέλους καθώς και με την καταγραφή του προσωπικού αριθμού ή/και κάποιων στοιχείων των δικαιούχων, αν ο συνεργαζόμενος φορέας το επιθυμεί.

Το περιοδικό διατηρεί το δικαίωμα ακύρωσης ή/και αξίωσης επιστροφής της κάρτας για τον κάτοχο της οποίας θα διαπιστωθεί ότι καταπατά τον προσωπικό της χαρακτήρα. Αυτονόητο είναι πως το περιοδικό διατηρεί και το δικαίωμα της αλλαγής των όρων συμμετοχής στην παραπάνω λέσχη, με μια απλή προειδοποίηση.

Σας περιμένουμε!

ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (οδός, αριθμός)	T.K.
ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ	
ΤΗΛ.	FAX
EMAIL	WEB SITE
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ / ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ	
ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ – ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ; (υπογραμμίστε)	
ΝΑΙ	ΟΧΙ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΥΔΡΕΥΣΗΣ
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
ΠΑΤΡΑΣ

ΠΑΤΡΑ 2000

το ταμείο συναχής συγχρηματοδοτεί το έργο μας

Νομίζετε ότι οι Αθηναίες είναι καλύτερες;

Η ΗΜΕΡΑ

δε ζηλεύει
ΚΑΜΙΑ

Αθηναϊκή εφημερίδα

Μια βραδιά στο... Χόλιγουντ!

Η περιοχή: Η Ζαχλωρού των Καλαβρύτων. Η «διεύθυνση»: Στο 26ο χλμ της επαρχιακής οδού Πούντας – Καλαβρύτων, 4 χιλιόμετρα μετά το Μ. Σπήλαιο, δίπλα στο Βουραϊκό ποταμό. Το όνομα: «Μοντάζ Appartments».

Η έκταση: Ένα συγκρότημα 24 στρεμμάτων που περιλαμβάνει επτά μεζονέτες δυναμικότητας 4 – 8 ατόμων, κάθε μία από τις οποίες αναπνέει τον... αέρα μιας βραβευμένης κινηματογραφικής ταινίας. Ο εμπνευστής: Ο σκηνοθέτης Χάρης Μαζαράκης. Οι ιδιοκτήτες: Οι γονείς του, Λευτέρης και Μαρία.

Οι ταινίες: «Ο ταχυδρόμος» («Il postino»), «Χορεύοντας με τους λύκους», «Underground», «Ραν», «Η διπλή ζωή της Βερόνικα», «Ο βιολιστής στη στέγη», «Braveheart».

Ο εξοπλισμός κάθε δωματίου: Στοιχεία για τις ταινίες, φωτογραφίες, οικιακός κινηματογράφος (home cinema), και φυσικά όλες οι ταινίες σε βιντεοκασέτες.

Τα στοιχεία που θυμίζουν τις ταινίες: Ιταλικό πνεύμα, γκραβούρες εποχής, το ποδήλατο, το κασκέτο και η τσάντα ταχυδρόμου του '50 για το «Il postino», κόκκινα χρώματα και ινδιάνικα αντικείμενα για το «Χορεύοντας με τους λύκους», δύο επίπεδα και τσιγγάνικη αναρχία για το «Underground», σπαθιά και μια τεράστια γιαπωνέζικη βεντάλια για το «Ραν», διπλά αντικείμενα, τζάκια και δωμάτια για τη «Διπλή ζωή της Βερόνικα», βιολί σε όλες τις εκδοχές για το «Βιολιστή στη στέγη», πέτρινες κατασκευές και μια μεζονέτα γεμάτη... βότσαλα για το «Braveheart».

Χρόνος προετοιμασίας: Τέσσερα χρόνια. Επόμενα σχέδια: Ένα μικρό ινδιάνικο χωριό 5 στρεμμάτων για παιδότοπος, ένα βαγόνι που θα στεγάσει τη ρεσεψιόν, πισίνα, γήπεδα τένις και χώρος με άλογα. Μικρό όνειρο: Ένα γεφυράκι που θα συνδέει το «Μοντάζ» με τη στάση του «Οδοντωτού» που βρίσκεται ακριβώς απέναντι..

Τιμές: 20000 – 25000 δρχ. τη βραδιά για το καλοκαίρι και 40000 – 50000 δρχ. για το χειμώνα, ανάλογα και με τα άτομα. Τηλέφωνο: 0692 24700.

Αυτά ξέρουμε μέχρι τώρα, αυτά σας μεταφέρουμε. Περισσότερα σε επόμενο τεύχος, όταν θα προλάβουμε να ζήσουμε κι εμείς μέσα στο σκηνικό του «Μοντάζ». Αρκεί ν' αποφασίσουμε ποια ταινία θέλουμε να... δοκιμάσουμε πρώτα!

Το νέο Ραδιόφωνο

92,5 FM Πάτρα
102,4 FM Πύργος
92 FM Μεσολόγγι

ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ

The SUPERFAST way!™

ΝΕΑ ΠΛΟΙΑ!
SUPERFAST III & IV
ΠΑΤΡΑ - ΑΝΚΟΝΑ ΣΕ 19 ΟΡΕΣ!

ΝΕΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ!
ΠΑΤΡΑ - ΜΠΑΡΙ
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ - ΜΠΑΡΙ

ΤΑ ΠΕΡΙΖΗΤΗΤΑ
ΓΡΗΓΟΡΑ ΠΛΟΙΑ!

Θ. ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ & Κ. ΠΑΡΘΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Όθωνος Αμαλίας 12, 262 23 Πάτρα, Τηλ.: (061) 622 500, Fax: (061) 623 574

**SUPERFAST
FERRIES**

WORLDWIDE SHIPMANAGERS FOR
ATTICA ENTERPRISES S.A.